

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
ששי

היכל
שביעי

יום טוב של ר"ה – תרס"ו

מד. ד"ה בסוכות תשבו
מה. ד"ה ביום השמיני עצרת
מו. ד"ה אר"ע אשריכם ישראל
מז. ד"ה ויאמר וגו' לך לך
מח. ד"ה והוי' אמר המכסה

•

מאת

כ"ק אדמו"ר

אור עולם נזר ישראל ותפארתו כקש"ת

מוהר"ר שלום דובער

יצוקלה"ה נבג"ם זי"ע מליובאוויטש

– הוצאה חדשה עם תיקונים והוספות –

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים ושבע לבריאה

מפתח כללי

עמוד	זמן אמירתו	תוכן התחלת המאמר	דבור המתחיל
מד.	בסוכת תשבו כו' ההפרש בין אין דחכמה לאין דכתר –	ליל ב' דסוכות	תעט
מה.	ביום השמע"צ כו' כתר וחכ'. שתיקה, סיג חכמה –	שמע"צ	תפז
מו.	אר"ע אשריכם ישראל כו' בן שהוא עבד. הבדל המזון	נח	תקא
מז.	דתו' שבכתב ותושבע"פ –	לך	תקיג
מח.	ויאמר וגו' לך לך כו' אדעתי' דנפשי'. בירור דאור	וירא	תקכה
	ישר ואו"ח –		
	והוי' אמר המכסה כו' ב' אופנים בהבירור שבכח		
	עצמו וקב"ע –		

YOM TOV SHEL ROSH HASHANAH--5666

Discourses 44-48

Copyright © 2007

by

Kehot Publication Society

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

Orders:

291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213

(718) 778-0226 / Fax: (718) 778-4148

www.kehot.com

All rights reserved, including the right to reproduce this book
or portions thereof, in any form,
without prior permission, in writing, from the publisher.

The Kehot logo is a trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch, Inc.

ISBN: 978-0-8266-6062-2

Printed in Israel

ב"ה.

פתח דבר

הננו מוציאים לאור חוברת י"ב של ההוצאה החדשה דהמשך, יום טוב של ראש השנה – תרס"ו לכ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, הכוללת את המאמרים דשנת תרס"ז: ד"ה בסוכות תשבו דליל ב' דסוכות; ד"ה ביום השמיני עצרת דשמע"צ; ד"ה אר"ע אשריכם ישראל דש"פ נח; ד"ה ויאמר גו' לך דש"פ לך לך; ד"ה וה' אמר המכסה דש"פ וירא. לפרטי עריכת מהדורה זו – ראה ב"פתח דבר" לחוברת א (י"ל כ"ף מנ"א תשס"ה).

*

ויש להעיר מרשימת כ"ק אדמו"ר זי"ע דחורף תרצ"ה (נדפסה בהוספות להמשך תרס"ו ובתו"מ – רשימת היומן ע' שנח): „ההגהות ליי"א המאמרים „אלה הדברים – וד' אמר המכסה" (וירא רס"ז) כתבם אבא לא ליובאוויטש, כי אם בוורצבורג (מקום נופש באשכנז). כשהשלימם – והי' זה ווייט נאך חנוכה – קראני וציוני להביא בענדעדיקטיין, ואמר לי: אספר לך מאורע. בשנת תרל"ח כשסיים אבא המשך „וככה", קראני, ציווה להמשרת להביא יין „טאָקאָיער", ציווני לסגור הדלת, ואמר לי: בא ונשמח אני ואתה. ודיבר איתי אַ שעה מיט דריי פערטל בעניני חסידות (כנראה הכוונה כ"ק אדמו"ר נ"ע עם כ"ק מו"ח אדמו"ר. הרושם).“

יש לציין גם שבסיום ד"ה וה' אמר המכסה הנ"ל יש כעין סיכום של כמה ענינים שהתחיל בהם בתחילת ההמשך.

*

ויהי רצון שע"י ההוספה בלימוד תורת החסידות תקויים ההבטחה לכשיפוצו מעינותיך חוצה אתי מר דא מלכא משיחא, ונזכה לשמוע תורה חדשה מפיו, בקרוב ממש.

מערכת „אוצר החסידים"

מוצש"ק ח"י אלול, ה'תשס"ז

ברוקלין, נ.י.

(* בהזדמנות זו אנו פונים לכל לומדי ומעייני המאמרים שבאם יש להם איזו שהיא הערה או תיקון טעות וכיו"ב נא לשלחם למערכת „אוצר החסידים", 770 איסטערן פארקוויי, ברוקלין, נ.י. או בדואר אלקטרוני: info@kehonline.com, כדי שנוכל לתקנם בעת הדפסת הספר.

בס"ד, ליל ב' דסוכות, רס"ז

בסוכות¹ תשבו שבועת ימים², וצ"ל, הלא סוכות הוא ענין בחי' מקיף, וא"כ מהו א[ו]מרו שסד בסוכות תשבו, שהרי ענין הישיבה הוא בבחי' אור פנימי, שהו"ע ההתיישבות, אבל באו"מ, מה שייך ענין ההתיישבות שאומר בסוכות תשבו כו'. ולהבין זה צלה"ק משנת"ל³ ב' המדריגות דבן ועבד, ובעבד יש ג"כ ב' מדריגות, עבד נאמן ועבד פשוט, ונת' מעלת עבד פשוט על עבד נאמן וגם על מדרי' בן, שהוא עיקר העבודה בבחי' ביטול והנחת עצמותו לגמרי מכל וכל כו', ועי"ז מגיע וממשיך בחי' העלם העצמי דא"ס כו'.

והנה בד"כ ב' מדריגות הנ"ל, היינו בחי' בן ועבד הנאמן ובחי' עבד פשוט, הן בחי' התורה ובחי' המצות, היינו מעשה המצות כו',⁴ דעם היות שיש מעלה בתורה על המצות, שהרי תורה היא פי' וביאור המצות, מ"מ, יש מעלה במצות, דשרשן למעלה משרש התורה כו'. והענין הוא, דהנה ידוע⁵ דתרי"ג מצות שרשן מתרי"ג ארחין דגולגלתא, אמנם עיקר שרשן הוא מבחי' י"ג חיוורתא⁶, שהן בחי' אורחין לבנים במקום הפנוי שבין השערות כו'.

והענין הוא⁷, דהנה כתיב⁸ והחכמה מאין תמצא, וידוע⁹ דאור הכתר נק' אין. וכידוע ממ"ש¹⁰ היש הוי' בקרבנו אם אין, דלפי פשוטו אינו מובן, איך שייך שיאמרו היש הוי' בקרבנו כו', שהרי ראו כל האותות והנסים שהיו, ואינו בערך שיהי' אצלם איזה ספיקות ח"ו, ופי' בזה¹¹ דמ"ש היש ה' בקרבנו הוא כמ"ש משה היש בה עץ אם אין¹²,

העוסק בתורה יהי' בהתאם לחכמתו של הקב"ה, מתגלה הן שבו"י. – תו"מ סה"מ מלוקט ח"ב ע' צ [ובהוצאות הקודמות הוא בח"ה עמודים צו"ז].

(5) ראה אד"ר בוח"ג קכט, א. קלו, א.

(6) ראה אד"ר שם קכח, ב. ובפי' פני מלך (למח"ס מקדש מלך) לאד"ר שם.

(7) בהבא לקמן – ראה מאמרי אדהאמ"צ וסה"מ תרנ"ט שבהערה 1.

(8) איוב כח, יב.

(9) ראה זח"ב סד, ב. זח"ג קכט, א. רנו, ב (ברע"מ). רפת, ב (באד"ר). פרדס שער כג (שער ערכי הכינויים) פ"א ערך אין. תניא אגה"ק סי"ז (קכו, א). תו"א וישלח כו, ג. יתרו ע, א. לקו"ת חוקת סג, ג. מסעי צ, ד. שה"ש יט, ב. ובכ"מ.

(10) בשלח יז, ז. – וראה בכ"ז זח"ב שבהערה הבאה.

(11) זח"ג קנת, ב. וראה גם זח"ב סד, ב. זח"ג קכט, א (באד"ר). וראה בכ"ז תו"א ויקהל פט, ב. לקו"ת שלח נא, א. עקב טו, ד. אוה"ת בשלח ע' תרנח"ט. סה"מ תרל"ג ח"א ס"ע שם ואילך.

(12) שלח יג, כ.

(1) חלקו הראשון (עד פיסקא: והנה ההפרש בין האין דחכמה) מיוסד על ד"ה בשעה שהקדימו בס' מאמרי אדמו"ר האמצעי במדבר ח"ב ס"ע שס"שסא. וראה גם ד"ה צאינה וראינה (השני) בסה"מ תרנ"ט ע' קצורקצט (המיוסד ג"כ על מאמרי אדמו"ר האמצעי שם).

חלקו הב' (מפיסקא: והנה ההפרש בין האין דחכמה, ואילך) מיוסד על ד"ה בראשית ברא בתורת חיים בראשית ט, סע"א ואילך.

(2) אמור כג, מב.

(3) ד"ה ומקנה רב (ע' תי) ואילך.

(4) מ"ש דשני הענינים דבן ועבד הם בדרך כלל בלימוד התורה ובקיום המצוות – „אולי יש לומר ביאור בזה, דהחילוק בין בן לעבד הוא, דהעבד הוא בטל להאדון, וענין בן הוא שמציאותו הוא האב. וכמבואר בהמשך תרס"ו (לעיל ע' תי ואילך) דמה שהוא רצון האב הוא גם רצון הבן, וכמו שמחייב שכל האב כן מחייב שכל הבן. וענינים אלה (בן ועבד) שבכל אחד מישאל מתגלים ע"י לימוד התורה וקיום המצוות. דבקיום המצוות, שקיום המצוות הוא לקיים ציווי השם בדרך קבלת עול, מתגלה העבד שבו, וכלימוד התורה שצריכה להיות בהבנה והשגה דוקא, שהשכל של האדם

דפי' עץ הוא בחי' עץ החיים, בחי' ז"א, שנק' אילנא דחיי¹³, וגם חכמה נקראת עה"ח¹⁴, וכמו עץ חיים היא למחזיקים בה¹⁵, ועץ הוא ל' עצה¹⁶, שהו"ע ההתחכמות כו', ועז"נ היש בה עץ, אם מקבלת מבחי' עץ החיים, דהיינו בחי' ז"א וחכמה כו', אם אין, שמקבלת מבחי' הכתר כו'. וכמו"כ מ"ש היש ה' בקרבנו אם אין, דהיינו שרצו לידע אם שורה בהם בחי' ז"א או חכמה שנק' הוי', או בחי' אור הכתר שנק' אין כו'. ועמ"ש בזהר פ' שלח דקנ"ח ע"ב ובפי' הרמ"ז שם, ובאד"ר דקכ"ט ע"א. והנה אמר שהחכמה נמצאת מאין זה, דהיינו מבחי' אין הנק' כתר. ואמנם, אין הכוונה שהחכמה עצמה היא בחי' אין ממש¹⁷, שהרי לא אמר רק והחכמה מאין תמצא, רצונו בזה שא' תמצא, שהיא נמצאת בלבד מבחי' האין, אבל לא שהיא עצמה בחי' אין, כ"א היא בבחי' מציאות מורגש כו'. וכמו עד"מ כח החכמה שבנפש, ה"ה בבחי' שכל גלוי, ובבחי' מציאות מורגש איך ומה הוא כו', וכמשנת"ל (ד"ה וספרתם לכם¹⁸). וכמו"כ הוא למעלה, דבחי' חכמה מורגש בבחי' מציאות דבר מה, שהרי נקראת כח מה¹⁹, ופי' מה ל' מהות הוא²⁰. אבל בחי' אור הכתר עצמו נק' אין, בלתי מורגש בבחי' מהות כלל, כי בחי' הכתר בחי' ממוצע הוא בין עצמות המאציל אל הנאצלים²¹, וכמא' התי²² אוא"ס מלגאו כתר א עילאה מלכר כו', ואוא"ס מושלל מבחי' מהות ומציאות דבר מה, כי הוא אור פשוט בתכלית הפשיטות, וכמאמר²³ ולא מ"כא"מ²⁴ כלל כו'. ואמנם, מפני ששרש [ו] מקור מחצב החכמה נמצא בבחי' אין דכתר, לכן נק' ג"כ מה, בלי מהות, וכידוע²⁵ דפי' מה זה יתפרש להיפך ג"כ, דהיינו שהוא כח של בחי' אין שנק' מה, כמו מה פשפשת כו'²⁶, וכמו שא' ונחנו מה²⁷, כלומר כאלו אינו במציאות כלל כו'. וזהו בחי' החכמה קודם שבאה בבחי' התגלות, דכאשר באה בהתגלות ה"ז כמו שכל גלוי, שהוא בבחי' מהות ומציאות דבר מה כו', אבל קודם שבאה בגילוי [ו] אינה בבחי' ציור שכלי עדיין, [ו] אינה עדיין בבחי' מהות דבר כו', וזהו מה, ל' העדר המהות כו'. ואין הכוונה כאן על בחי' פנימיות ועצמות החכ' ממש, וכמשנת"ל (ד"ה ויצא יעקב²⁸) בענין פנימיות אבא פנימיות עתיק כו'²⁹, שזהו בחי' ומדרי' אחרת לגמרי כו', וכאן הכוונה בכללות הוא בבחי' חיצוניות החכמה, מה ששייך לענין השכלי דחכמה (דבחי' פנימיות ועצמות ממש אין זה בגדר ענין השכלי כלל, וכאן הכוונה הכל בבחי' השכלי דחכמה כו'), דבזה גופא

שם

- (13) ראה זח"ג קנה, ב שם.
 (14) ראה אוה"ת בראשית מה, סע"ב ואילך. מקומות שצויינו בהערה 11.
 (15) משלי ג, יח.
 (16) ראה תו"א שם.
 (17) ראה הוספות לתו"א ויקהל קיד, ג. שערי אורה נד, ב. ובכ"מ.
 (18) לעיל ע' רפ.
 (19) זח"ג כח, א. לד, א. תניא פ"ג ז, (ז, ב). פי"ח (כד, א). ועוד.
 (20) ראה תורת חיים חיי שרה קלג, א. שמות ח"ב (הוצאת תשס"ג) ב, ב. שער האמונה לאדהאמ"צ י, א. וש"נ.
 (21) ראה עץ חיים שער מב (שער דרושי אבי"ע) פ"א. מאמרי אדה"ו תק"ע ע' עח. אוה"ת בשלח ע' תקעב. סה"מ תרל"ב ח"א ע' קלו. וש"נ. תרנ"ט ע' קצג-ד. ועוד.
 (22) = התיקונים. תקו"ז תכ"ב (סח, ב).
 (23) ראה תקו"ז בהקדמה (יז, ב).
 (24) = מכל אליו מדות.
 (25) ראה פרדס שער כג (שער ערכי הכינויים) פ"ח ערך חכמה. סה"מ תרל"א ח"א ע' רו. וש"נ. תרל"ב ח"ב ע' תקנת. המשך וככה תרל"ז פכ"ה (ע' כט). פל"ב (ע' מג). סה"מ תר"ם ח"א ע' שז.
 (26) ראה זהר בהקדמה (א, ב). וראה סה"מ תרע"ח ע' קצח. תרצ"א ע' ריד ואילך.
 (27) בשלח טז, זח.
 (28) לעיל ע' וקבו ואילך.
 (29) ראה פרי עץ חיים שער הק"ש פט"ו. רמ"ז לזח"ג רס, ב. רעו, ב. לקו"ת נצבים מט, ד. – ובארוכה בהערת כ"ק אדמו"ר שהובאה לעיל ע' וקבו שם הערה 23.

ליל ב' דסוכות, ה'תרס"ז

תפא

יש סדר השתל' שיש בחי' התפשטות והתגלות החכמה, כמו שהיא בבחי' שכל גלוי, ויש בחי' העצמות, כמו כתר שבחכמה או חכמה שבכתר כו'³⁰, דמה זו נק' מה ל' בלי מהות כו', והיינו, דמשום מקור חוצבה שבבחי' הכתר היא בבחי' מה בלי מהות, ומצד ההתגלות שלה היא בבחי' מהות דבר מה כו'.

והנה, גם מקור מחצב החכמה דאצילות שהיא בחי' אין, ג"כ אינו בחי' האין עצמו, אלא רק שנמצא מבחי' אין, שגם ע"ז אומר והחכמה מאין תמצא, שזהו רק מה שנמצא מבחי' האין דכתר עצמו כו'. וכמ"ש במ"א³¹ בפי' והחכמה מאין תמצא, דוהחכמה היא בחי' התפשטות והתגלות החכמה, ומאין הוא בחי' הכח היולי דחכמה, ומ"ש תמצא היינו בחי' אור החכמה הבא בבינה כו'. ונמצא, דגם בחי' כח היולי דחכמה (שזהו בחי' ח"ס, חכמה שבכתר³⁰), ובחכמה גופא הוא בחי' עצמות החכמה שלמעלה משכל מושג כו') הוא רק מאין דכתר, אבל לא בחי' האין עצמו כו'. והענין הוא, דהנה, גם בכל דבר הנמשך ובא בגילוי בבחי' מציאות, יש בו העלם וגילוי, דהיינו, בחי' עצמות הדבר נק' העלם עצמותו, ובחי' התפשטות השפעתו למטה נק' בחי' התגלות שלו מן (ה)העלם עצמותו כו'. וידוע³² שאין ערוך כלל לבחי' הגילוי עם בחי' ההעלם של העצמות, כי אין הגילוי רק בחי' הארה בעלמא מועטת מאד לגבי העצמות כו'. אך מ"מ, הגם שאינו רק הארה חיצונית, ה"ה הארה עכ"פ מן העצמות כו'. וכך ממש יובן בבחי' גילוי אור עצמות הכתר הנק' אין, דבחי' העלם עצמותו הוא בחי' אין ממש, בחי' אין אמיתי, דהיינו עצם האין כמו שהוא, אך מה שנמשך ובא מבחי' אין אמיתי לבחי' התגלות, דהיינו מה שנגלה למטה בחי' אין, אין לו ערוך כלל לבחי' עצם האין האמיתי, כי אינו אלא בחי' הארה בעלמא מועטת מאד. אך מ"מ הרי בא בחי' אין בגילוי למטה, כי כל גילוי הוא בחי' גילוי מן העצם, וכמו"כ גם בחי' אין דכתר, בחי' התגלות שלו הוא בחי' גילוי האין דוקא. וזהו והחכמה מאין תמצא, שמבחי' אין האמיתי נמצאת מקור החכמה בבחי' גילוי מן ההעלם לבד. ואמנם בחי' גילוי זה, בחי' אין יחשב ג"כ, אלא שהוא רק בחי' הגילוי של האין האמיתי, ואינו כמו האין האמיתי ממש כו'. וזהו דבחי' מה דחכמה, שזהו בחי' האין דחכמה, אין זה בחי' האין העצמי ממש, אלא הוא בחי' ההתגלות דאין דכתר לבד כו'.

והנה הפרש בין האין דחכמה לאין דכתר, יובן ע"פ מ"ש במ"א³³ בענין התכללות המדות דתיקון, שזהו ע"י שם מ"ה דחכמה, שפועל הביטול בהמדות. דהנה ידוע³⁴ ששם דלידת המדות הוא ע"פ השכל דוקא, וכמו ע"פ שכלו יהולל איש³⁵, איש הן בחי' המדות כידוע³⁶, וע"פ שכלו והתבוננותו, באופן כזה דוקא הן המדות. וכמו³⁷ שנראה לעין, שגם

33) ד"ה בראשית ברא בתורת חיים בראשית שם ט, א ואילך. – והבא לקמן עד סוף המאמר מיוסד על תו"ח שם.

34) ראה תניא פ"ג (ז, א"ב).

35) משלי יב, ח (בשינוי).

36) ראה זח"ג מח, א ובהגהות הרח"ו שם. לקו"ת שה"ש כה, א"ב. אוה"ת ויקרא (כרך ד) ע' א"נ ואילך. ספר המאמרים תרכ"ט ע' קעד ואילך. עטר"ת ע' שלד ואילך. ועוד.

37) בהבא לקמן ראה תורת חיים בראשית שם ט, ב.

30) ראה פירוש המלות לאדמו"ר האמצעי פצ"ה (ס, ג"ד). לעיל ד"ה ואברהם זקן ע' וקח ואילך.

31) ראה פירוש המלות לאדהאמ"צ שם פצ"ד"ו (ס, ב ואילך). וראה גם לעיל ע' וקח.

32) ראה סידור עם דא"ח מח, ב ואילך. שער היחוד לאדמו"ר האמצעי כנג, ב. המשך תער"ב ח"ב עמודים תרלז"ס. ועוד.

במדות הטבעיים שנטבע באדם בטבע בתולדתו מבטן, לאהוב דבר הטוב ולמאוס ולכרוח מן הדבר הרע ומזיק, ה"ז מתגלה ג"כ בשכל ודעת שבמוח דוקא, דכאשר יתבונן במוחו בהדבר הטוב ונאהב איכות טובו, אז דוקא יתפעל לאהוב את הדבר, וכל שיעמיק מחשבתו יותר בטוב ההתבוננות בהפלגת דבר הטוב ההוא, יותר יתפעל בלב באהבה ותשוקה גדולה ביותר כו', אבל כשאינו מעמיק מחשבתו ולא יתבונן כ"כ במהות ואיכות הדבר הטוב והנאהב הזה, לא יתפעל בלבו באהבה ותשוקה כ"כ, רק בקרירות ובחיצוניות מאד, עד שיכול להיות שכאשר יסיח דעתו ומחשבתו לגמרי מדבר הזה, לא יתפעל לכו כלל לדבר הזה, אף שרואה אותו מקרוב, לא יומשך לכו כלל אחריו כו'. וכן הוא ביראה טבעית, תלוי ג"כ בהתבוננות השכל ובהעמקת דעתו בזה, דאז דוקא יתפעל ביותר ביראה מדבר המזיק, ואם יסיח דעתו לא יתפעל כלל מזה, וכמ"ש הרמב"ם בהל' מלכים³⁸, וכל המתחיל לחשוב ולהרהר ומבהיל עצמו כו', דסיבת היראה גם מדבר המזיק הוא מה שמחשב ומהרהר בזה כו'. וכמו"כ הוא בעבודה שבלב, במדות אהוי"ר שנולדים מן השכל וההתבוננות דוקא, ולפ"ע העמקת הדעת וההשגה האלקית, באופן כזה יהיו המדות. דעם היות דאהוי"ר אלקית הוא ענין טבעי בנה"א, דבטבע הנשמה האלקית לאהוב החיים והטוב, שהוא קרבת אלקי, ולירא מאד מדבר המזיק ומרחיק נפשו ח"ו מאלקות, ובד"כ ליראה את ה' ולאהוב אותו ה"ז ענין טבעי בנה"א, ועכ"ו, אם אינו מעמיק דעתו ומחשבתו בהשגה במוחו איכות החיים והטוב באיכות גדולת ה' ובהפלגתו, לא יתפעל בלבו באהבה אלקית כ"כ, ואם יסיח דעתו לגמרי לא יתפעל כלל וכלל. וכן בענין היראה ופחד אלקי, דוקא כשיתבונן בדברים המעוררים את היראה, אם בענין גדולת הוי' בכריאת והתהוות העולמות כו', או בהפלאה ורוממות אוא"ס כו', או איך שאוא"ס נמצא למטה כמו למעלה כו', אז דוקא יתפעל ביראה כו', וכל מה שיעמיק יותר בזה, יותר יתפעל כו', וכן כל שיעמיק יותר בדבר הרע ומנגד להוי', ואיך רע ומר עזבו כו'³⁹, יפחד מן הרע ביותר, וכשאינו נותן דעתו לזה, אין פחד אלקים⁴⁰ בלבו כלל כו', וכמ"ש מזה בד"ה יו"ט של ר"ה, רס"ה⁴¹. ונמצא דלידת המדות הן ע"פ השכל כו'. ולהיות דלידת המדות הן מהשכל שבמוח, לכן המוח שליט על המדות, לפעול בהם ההכנעה והביטול (כי בעצם יש להם מקור בעצם הנפש כידוע⁴², ולזאת יכול להיות שהמדות לאחר שנולדו מן השכל יהי' בהם ההתפעלות יותר מן השכל כו', ומ"מ, השכל פועל ביטול בהמדות כו'), והוא מה שהמדות אינם בתוקף גדול ביותר, כמו במדת האהבה, שאינה בתוקף ביותר עד מס"נ ממש, כ"א בהגבלה, שתהי' האהבה באופן כך וכך דוקא כו', וכן במדת החסד, שמצד עצם המדה תוכל להיות בהתפשטות ביותר כו', ומ"מ תהי' בזה ההגבלה כמה ואיך יתפשט כו', וכה"ג במדת היראה והגבורה ושנאה כו'. וכן גם שיהי' התכללות המדות, שיהי' חסד וגבורה ביחד, שהחסד נותן מקום לגבורה, וגבורה נותן מקום לחסד, עד ששניהם ישכנו יחד, והיינו שבדבר וענין א' יהי' הנהגה מבחי' החסד והגבורה יחד, וכמו שמאל דוחה וימין מקרבת כו'⁴³, שיש בזה מבחי' הגבורה במקצת,

שמו

(38) פ"ז הט"ו.

(39) ע"פ ירמי' ב, יט.

(40) ע"פ תהלים לו, ב.

(41) סה"מ תרס"ה ע' כא ואילך. וראה גם סה"מ תש"ג ע' 77 ואילך.

(42) ראה תו"א יתרו עב, סע"ב-ג. עג, א. מאמרי אדה"ז

תקס"ח ח"א ע' א, וע' ד ואילך. ענינים ע' תיח ואילך. סה"מ

תרכ"ז ע' קו. וש"נ. המשך תער"ב ח"א ע' תקיד. ובכ"מ.

(43) ראה סוטה מז, א.

ליל ב' דסוכות, ה'תרס"ז

תפג

ומבחי' החסד במקצת כו', כ"ז הוא מבחי' המוחין, שהמוחין פועלים חלישות וביטול בהמדות, שכאו"א לא יהי' בתוקף כ"כ, וכ"א יתן מקום לזולתו, עד שיוכלו להיות יחד כו'. וכמו⁴⁴ שאנו רואין בחוש, שהתינוק מדותיו חזקים בתוקף גדול, דכל מה שרוצה הוא בתוקף ההתפעלות והרצון בהדבר, ולא יסבול כלל דבר המנגד אליו כו', משא"כ הגדול, גם כשרוצה בדבר, אינו בהתפעלות גדולה בתוקף הרצון, ויכול לסבול גם את ההיפוך ומנגד אליו כו', והיינו רק מצד השכל (לא שהמדות חלושים בעצם בגדול, אדרבה, כל מה שמזקין ומתגדל, המדות בעצם הם בתוקף ביותר, דכשם שהשכל מתגדל, וכמו ימים ידברו כו',⁴⁵ כמו"כ המדות מתגדלים ומתחזקים ג"כ כו', ומה שנגדול המדות שלא בהתפשטות כ"כ, ונותנים מקום להמדה הפכי', זהו מצד השכל דוקא כו'), דלהיות דלידת המדות הן מן השכל, לזאת, [ה]התפשטות הוא כפי אופן השכל דוקא, הגם שיכול להיות התפשטות המדה יותר מן השכל כנ"ל, מ"מ, ה"ה מתפשטת רק לפי אופן השכל המולידה לבד, והיינו מפני ביטול המדות אל המוחין להיות התפשטותן רק לפי אופן המוחין, וכמו"כ שתתן מקום להמדה הפכית, דכ"ז הוא מצד (ה)הכנעת וביטול המדות אל המוחין כו'.

והענין הוא, דהנה, עיקר ענין הביטול, ומה שיכול להיות שני הפכים, זהו במוחין, והמדות בטלים אל המוחין (והיינו שהמוחין פועלים הביטול בהמדות להיות בטלים אל המוחין כו'), דמשו"ז יהי' בהם ג"כ ההגבלה וההתכללות כו'. דהנה, המוחין יש בהם בחי' הביטול⁴⁶, וכמו שאנו רואין, דמי שהוא בעל שכל אמיתי הוא בבחי' ביטול בעצמו, וכמאמר⁴⁷ כל גיא שוטה, דסיבת הגיאות והישות הוא מצד השטות, אבל מי שהוא חכם באמת, הוא בבחי' ביטול כו' (וטעם הדבר הוא לפי שהחכמה היא בבחי' ביטול בעצם, שנק' אין כנ"ל, ומשו"ז יש בה טבע הנחת עצמותו, וכמשי"ת, וזהו בעצם החכמה. אמנם, גם בבחי' חכמה שהיא בבחי' שכל גלוי יש בה בחי' הביטול, והיינו לפי שבד"כ השכל משכיל בדבר שלמעלה ממנו, ומרגיש את הדבר העליון ממנו, לכן ה"ז פועל בו ביטול מהותו כו'. ובמ"א מבואר⁴⁸ דמי שהוא חכם באמת, ה"ה יודע דבכל דבר לא הגיע לאמיתתה עדיין, ובד"כ ה"ה יודע היטב חסרונות עצמו, ולהיפך, בהזולת הוא רואה את הטוב שלו כו', דכ"ז פועל בו הביטול כו'. אמנם, זהו בחכמה דקדושה, דבחכמה דקלי', אדרבה, החכמה פועל הישות והרגש עצמו ביותר, והוא חכם בעיניו כו',⁴⁹ וכמ"ש במ"א⁵⁰ בענין כהן מדין כו'), והיינו העדר ההתפשטות בבחי' ישות כו'. והביטול שבשכל הוא הסיבה מה שישכיל ויתחכם בכל ענין בכמה אופנים שונים בעצם הענין, ויש לכולם מקום בשכלו, אף שהן הפכים זמ"ז כו', וכמ"ש במ"א⁵¹. וכמו"כ בכל ענין שישכיל בשכלו שהדבר

סה"מ תר"ל ריש ע' עט. המשך וככה תרל"ז פל"ט (ס"ע נד) [ישם: כמ"ש כל גיא שוטה]. קונטרס ומעין מאמר טז רפ"א (ע' 105). המשך תער"ב ח"א שם ע' קעז. ח"ב ע' תתסא, וע' תתקעז. סה"מ תרפ"ג ע' קלט. תרצ"ב ע' שלו. תש"ט ע' 54. ועוד.

(48)

(49) ע"פ משלי כו, ה. שם, יב. ועוד.

(50) ראה סה"מ תרנ"ט ע' נו"ז.

(51) ראה סה"מ תרנ"ט שם ע' נח ואילך, ובמקומות

שנסמנו שם ס"ע נו.

(44) בהבא לקמן ראה תו"ח בראשית שם יב, א ואילך. וראה סה"מ תרכ"ז [ובמקומות שנסמנו שם בע' קה] והמשך תער"ב שבהערה 42. וראה גם תניא רפ"ו (י, א).

(45) איוב לב, ז.

(46) ראה תו"א וישלח כו, ב. מאמרי אדה"ז תקס"ו ח"א

(הוצאת תשס"ה) ע' קנ"גא, וע' קסז"ח. סה"מ תרס"ה ע' טו.

המשך תער"ב ח"א ע' קעז, וע' רצב. ח"ב ע' תתקעז ואילך.

סה"מ תש"ג ע' 51. ועוד.

(47) הובא בכ"מ בדא"ח – ראה דרך מצותיך קח, סע"א.

הוא טוב, הנה ימצא בו מה שבצד מה אינו טוב. וזהו הנק' גדלות והתרחבות השכל, מה שהשכל מחייב בענין א' (ב)שני הפכים, ויש לשניהם מקום בשכלו כו', שזהו דוקא מצד הביטול שבשכל כו' (דלהיות דכלי המוחין הן בחי' ביטול והעדר הישות, דמשו"ז הן כלים אל השכל, דמי שהוא גיא ומתנשא אינו כלי באמת לאור השכל, והכלי לאור השכל הוא הביטול דוקא, וכמו לא תמצא בגסה"ר ובמי שמרחיב לבו כו'⁵², ולכן הביטול שבשכל הוא העושה התרחבות הכלי להיות נושא שני הפכים כו'). ולהיות שהמדות נולדים מן השכל, לזאת, המדות הן ג"כ לא בבחי' ישות והתפשטות ביותר, דאף שלאחר שנולדו המדות מן השכל יכולים להיות בהתפשטות ביותר (וכמו שאנו רואין במדות דנה"ב, דעם היות דהתפעלות המדות דנה"ב הן ג"כ ע"פ השכל, וכנ"ל בהמדות טבעיים, מ"מ, ע"פ הרוב, התפעלות המדות אח"כ הן ביותר מהשכל המחייבן כו'), ומ"מ הן בבחי' העדר ההתפשטות והעדר הישות, וזהו מצד הביטול שלהם אל המוחין כו'. וכמו"כ מה שהמדה היא באופן כזה שנותנת מקום להמדה ההפכית וישכנו יחד, זהו רק מצד ההכנעה והביטול שבמדות אל המוחין, לכן המדות הן כפי אופן המוחין כו'. וביטול זה בהמדות הוא גופא מן השכל, דגילוי אור השכל בהמדה זהו הפועל ביטול המדה אל השכל כו'. וזהו דמי שהנהגתו בכל דרכיו הוא ע"פ השכל, שזהו"ע גילוי אור השכל בכל דבר, ה"ז פועל הביטול בהמדות, שלא יהיו בבחי' ישות ובבחי' התפשטות יתירה, כ"א ע"פ השכל כו'.

ש"פ

והדוגמא מזה יובן למעלה, דתיקון המדות הוא ע"י המוחין דוקא, וכידוע⁵³ דבתהו היו המדות בבחי' תוקף מאד, דכל מדה היתה בבחי' תוקף האור וההתפשטות, ולא נתנה מקום כלל להמדה ההפכית, שזה הי' סיבת השבירה דוימלך וימת כו', וכידוע⁵⁴. וכמו"כ⁵⁵ הי' בתחלת התהוות העולם עד מ"ת, שהי' ההנהגה ע"פ המדות בלבד, והי' בחי' התפשטות המדות ביותר, ובלי התכללות כו', כמו באלף הראשון הי' דור של אנוש ניזונין בחסדי הקב"ה⁵⁶, שהי' בחי' החסד ביותר⁵⁷, ואף שהיו עע"ז, ומ"מ נמשך להם אור וחיות כו', משום דכמה א"א לפניו כו'⁵⁸, דבריבוי החסד יכולים הכל לקבל כו', ובאלף הב' הי' בחי' הגבורה לבד, והי' בחי' תוקף הדין⁵⁷, וכמו במבול שהי' דין גמור כו'. וכ"ז הוא מפני שלא הי' גילוי המוחין כו', וכמ"ש בזהר ח"א דס"ד ע"ב ע"פ⁵⁹ ה' למבול ישב, ישב בלחודוהי כו', שלא האיר בחי' שם הוי', שזהו בחי' המוחין, דהוי' בחכמה כו'⁶⁰. ואח"כ

וליתא שם התיבות, דזרו של אנוש"י. וראה פסחים קיח, א: כ"ז דורות שברא הקב"ה בעולמו ולא נתן להם תורה וזן אותם בחסדו. – וראה בכ"ז אוה"ת בראשית (כרך ב) רפז, סע"בירפח, א. סה"מ תר"מ ח"ב ע' תרמב ואילך. (57) ראה רבינו בחיי עה"פ – בראשית ב, ג. וראה גם פ"ה הרמב"ן שם. – וראה בכ"ז מאמרי אדהאמ"צ שבהערה הקודמת. וש"נ. סה"מ תרס"ה והש"ת שם. ועוד. (58) אבות פ"ה מ"ב. – וראה בכ"ז תו"א בשלח סא, א. תו"ח שמות ח"א (הוצאת תשס"ג) קלד, ד ואילך. אוה"ת בשלח ע' שסא. שם (כרך ג) ע' ב'תרנד ואילך. ועוד. (59) תהלים כט, יו"ד. (60) משלי ג, יט.

52) עירובין נה, א. (ושם: במי שמרחיב דעתו עלי' כים .. בגסי הרוח).
53) ראה עץ חיים שער הכללים פ"א ואילך. שם שער י (שער התיקון) פ"ה. שער יא (שער המלכים) פ"א ואילך. תו"ח בראשית שבהערה 1 ט, א. שם יב, סע"ג ואילך. וישלח מז, ד. ועוד.
54) וישלח לו, לבי"ט. וראה במקומות שנשמנו בהערה 53.
55) בהבא לקמן ראה תו"ח בראשית שבהערה 1 יד, ג. וראה גם שם יג, ד ואילך.
56) כ"ה בכ"מ בדא"ח (ראה מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"א ע' רח, ובהנסמן שם. סה"מ תרס"ה ע' רלח. ועוד. [בסה"מ הש"ת ע' 118 (המיוסד על סה"מ תרס"ה שם): „שבאלף הראשון האיר בחי' החסד כו' והיו ניזוניים בחסדו של הקב"ה,

ליל ב' דסוכות, ה'תרס"ז

תפה

וירח ה' את ריח הניחוח⁶¹, שנעשה המתקת הדינין ע"י גילוי המוחין, וכמש"ש בזהר ד"ע ע"א, יעו"ש במק"מ. ואח"כ במ"ת שהאיר בחי' המוחין דחכמת התורה, חכמת אדם כו'⁶², וכידוע⁶³ דתורה היא בחי' חכמה דתיקון כו'. ועי"ז נעשה תיקון והתכללות המדות, וכמ"ש⁶⁴ מימינו אש דת כו', כי המוחין מגבילים את המדות שלא יהיו בבחי' התפשטות ביותר, כ"א במדה נכונה, וכל אחת תתן מקום לזולתה, וישכנו יחד כו', עד שבדבר אחד יכול להיות שני מדות הפכים יחד כו', וכמו באשר משפטו פעלו⁶⁵, וארו"ל⁶⁶ במקום שדנים את האדם שם מזכירים פועל צדקותיו כו', דעונש הרעב הי' על ב' דברים, על שאול ואל בית הדמים כו'⁶⁷, על שאול שלא נספד כהלכה, ואל בית הדמים שהמית נוב כו'⁶⁸, שהן ב' ענינים הפכים, שתובעים עלבוננו, ומענישים על החטא כו', והיינו לפי שמצד המוחין יש מקום לשניהם, דמפני שהי' בחיר ה'⁶⁸, צריכים לתבוע עלבוננו, ומ"מ, על החטא צריך לעונש, ואינם סותרים זה לזה כלל כו'. וזהו מצד הביטול שבבחי' המוחין, לכן יכול להיות שם שני ענינים הפכים, וכמו"כ הוא בהנהגת המדות ישכנו שני מדות הפכים יחד, שזהו דוקא מצד הביטול שלהם ע"י אור המוחין כו'.

אמנם בחי' ביטול הזה דחכמה, הוא מצד חלישות האור לבד, וכמשנת"ל⁶⁹ דמוחין הן בבחי' ביטול מצד שמיגים ומרגישים מדרי' שלמעלה מהם כו', ה"ז ענין הביטול דהעדר תפיסת מקום, שזה"ע החלישות לבד, אבל לא שהוא בבחי' ביטול בעצם, שהרי בעצם הוא בבחי' שכל מושג, שזהו בחי' מציאות יש כו' (ומשו"ז בחכמה דקלי' ה"ה בבחי' יש באמת מצד השכל וההשגה, שאין בהם הרגש האור העליון להיות בבחי' העדר תפיסת מקום כו'), וכמו"כ ביטול המדות הנעשים ע"י החכמה הוא רק שהמוחין מחלישים את המדות, לא שמתבטלים בעצם, ולכן זהו רק שסובלים זא"ז ונותנים מקום זל"ז, אבל לא שהן בבחי' התכללות ממש כו'. אבל בחי' אין דכתר עצמו הוא, שהכתר הוא בבחי' ביטול במציאות ממש, דלהיות שבכתר מאיר גילוי אוא"ס ממש, ה"ה בבחי' העדר המציאות בעצמו. וכענין רישא דלא ידע ולא אתידע⁷⁰, דפי' לא ידע, שאינו בבחי' מהות ידוע בעצמו, שאינו בבחי' הרגש כלל בעצמו כו'⁷¹, ומבואר במ"א⁷² שזהו יותר מענין אוכם, וכמא' הת"ז⁷³ כ"ע כו' אוכם הוא קדם עה"ע⁷⁴, דענין אוכם הוא ג"כ בחי' הביטול דהעדר תפיסת מקום, וכמו שרגא בטיהרא כו'⁷⁵, וכמ"ש במ"א⁷⁶, אבל לא ידע הו"ע העדר

70) ראה זח"ג (אד"ז) רפח, ריש ע"ב. שער מאמרי רשב"י

לזח"ג פג, א.

71) ראה בזה בסידור עם דא"ח לט, ג ואילך. פירוש

המלות לאדהאמ"צ סא, ד. אוה"ת סידור ע' מד, וע' שפ"פא.

ספר המאמרים תרנ"ז ע' קסו. תרס"ד ע' טז ואילך. ובכ"מ.

72) המשך וככה תרל"ז ספכ"ג (ע' כח). סה"מ תרס"ד ע' כד"ה.

73) תקו"ז ת"ע קרוב לסופו (קלה, ריש ע"ב).

74) = כתרא עילאה .. עלת העלות.

75) חולין ס, ב. זח"א כ, א.

76) ראה אור תורה להה"מ (הוצאת קה"ת) סי' לח. לקו"ת

בלק סט, א (כשם הה"מ). מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"ב ע' תקמ"ט.

אוה"ת וארא ע' קכא. ועוד.

61) נח ח, כא.

62) לשון הכתוב – קהלת ח, א. וראה במדב"ר פי"ט, ד.

תנחומא חוקת ו. ובכ"מ.

63) ראה תו"ח בראשית שם יד, ג.

64) ברכה לג, ב.

65) צפני' ב, ג. – בהבא לקמן ראה גם מאמרי אדה"ז

תקס"ב ח"א ע' קצו"ז. ח"ב ע' תלו. דרמ"צ קסא, ב. סה"מ

תרמ"ט ע' רלח"ט. המשך תער"ב ח"א ע' תקכח. ועוד.

66) ראה יבמות עה, סע"ב.

67) שמואל"ב כא, א.

68) ראה שמואל"א י, כד.

69) ע' ותפג.

ההרגש, היינו בחי' ביטול המציאות בעצם כו'. וזהו אמיתית בחי' הביטול דכתר, שאין זה מצד חלישות האור, אדרבה, הוא בחי' תוקף האור והגילוי, והביטול הוא מצד העצם, שבטל במציאות ממש בבחי' ביטול עצמי כו'.

וע"פ הנ"ל יובן מ"ש בסוכות תשבו שבעת ימים. דהנה, ענין הסוכה הוא גילוי בחי' האין דכתר, וזהו שנמשך ע"י הקבלת עול מלכות שמים והתשובה דר"ה ויוכ"פ, דממעמקים קראתיך כו'⁷⁷, שהגילוי מזה הוא בסוכות כו'. וזהו בכסא ליום חגיגו⁷⁸, וידוע⁷⁹ דקאי על סוכות, שאז הוא בחי' גילוי האור כו', וז"ש⁸⁰ כי בענן אראה, שהוא ענן הקטרת, שז"ע התשובה כו', שבזה אראה בבחי' עצמות, והגילוי מזה הוא בחג הסוכות כו'. ונתבאר לעיל דבחי' האין דכתר הוא בחי' ביטול בעצם, שבטל במציאותו לגמרי כו', וזהו עיקר כוונת הישיבה בסוכה, שהו"ע ההתכללות והביטול בכל מציאותו בעצמות אוא"ס כו'. אמנם מ"ש בסוכות תשבו, היינו, שיהי' בחי' ביטול זה בבחי' קביעות בנפש, ולא בדרך עראי לבד כו', וגם שיהי' בבחי' התיישבות, ולא בבחי' מקיף לבד כו', כי ענין הביטול הנ"ל להיות בבחי' ביטול במציאות לגמרי זהו דוקא כשהביטול הוא בבחי' פנימיות, דכאשר הוא בהתפעלות בבחי' מקיף לבד, אין הביטול במציאות לגמרי, כ"א כשהוא בבחי' פנימיות דוקא, אז הוא בבחי' ביטול אמיתי ממש כו'. וזהו בסוכות תשבו, דסוכות הוא גילוי בחי' האין דכתר, שהו"ע הביטול בעצם, ולזאת בסוכות תשבו, להיות בבחי' ביטול פנימי ועצמי כו'.

דא"ח רלה, ב. עטרת ראש נז, א. מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ג
ע' א"ה ואילך. לעיל ע' ומה. ובכ"מ.
(80) אחרי טז, ב.

(77) תהלים קל, א.
(78) שם פא, ד.
(79) ראה לקו"ת דרושים לר"ה נד, סע"ג ואילך. סדור עם

ביום¹ השמיני עצרת תהי' לכם כו'.² הנה עצרת יש בו ב' פירושים,³ א' מל' מניעה ועיכוב, וכמו והמגפה נעצרה,⁴ ועצר [את] השמים,⁵ הב', מה שפירושו מלכות וממשלה, וכמו יורש עצר, שופטים י"ח ז', זה יעצור בעמי, ש"א ט' י"ז, וג"ז הוא ענין העכבה, וכמו שפרש"י ע"פ זה יעצור כו', כן דרך המושל לעצור העם במלחמה שלא יתפזרו ולא יתפשטו זמ"ז כו'. וצ"ל מה"ע המניעה ועיכוב, ומה שייך ענין המלוכה לשמע"צ. דידוע⁶ דבנין המלכות הוא בר"ה, אבל מה שייכות יש מענין המלכות לשמע"צ. והנה, בשמע"צ אז שמחת תורה,⁷ וצ"ל למה נקבע בשמע"צ, דלכאורה הי' צ"ל שמחת אחר שבועות, ומהו ענין שמחת תורה. ולהבין זה צלה"ק מה שנת"ל⁸ ההפרש בין האין דחכמה לאין דכתר, דאין דחכמה הוא בבחי' העדר תפיסת מקום לבד, לא שהוא בבחי' ביטול בעצם, כ"א מה שמתבטל לגבי מדריגה שלמעלה ממנה, והיינו ענין החלישות לבד כו', אבל בחי' אין דכתר הוא בבחי' ביטול בעצם, שבטל במציאות בבחי' ביטול עצמי כו'.

אמנם⁹ מה שנת"ל דבחי' אין דחכמה הוא מצד החלישות לבד ובבחי' העדר תפיסת מקום כו', היינו בחי' חיצוניות החכמה, שהיא בבחי' שכל גלוי עכ"פ, אבל בחי' פנימיות החכמה הוא ג"כ בחי' אין בעצם בבחי' ביטול עצמי. וכמו משה דכתיב כו'¹⁰ ונחנו מה, שהי' בבחי' מ"ה וביטול בעצם כו' (ולכן הי' צ"ל מלחמת מדין ע"י משה דוקא, להיות דמדין הוא בחי' עצם היש והפירוד, שלא מצד הטעם ודעת, הנה בכדי להכניע קלי' זו הוא ע"י משה דוקא, שהוא בחי' עצם הביטול כו', וכמ"ש במ"א בד"ה החלצו¹¹). וע"כ הי' כבד פה וכבד לשון¹², מפני שהדבור הוא בחי' התפשטות יש במהות בפ"ע כידוע¹³, ולעצם תכלית אמיתית ביטולו העצמי, לא הי' יכול להיות במהות דבר מה בדבור ולשון, וכמו אין מילין בלשוני כו'¹⁴, כמשל העומד לפני המלך בקירוב עצום, שמתבטל בעצם לגמרי מכל וכל, ולא יוכל להיות בהתפשטות דבר לדבר דבר וחצי דבר, גם אם ישאלנו המלך דבר, ידום כאבן מגודל ביטול המציאות, ואין מילין בלשונו כלל, רק ידבר בלחש, וג"ז

(1) לכללות המאמר ראה ד"ה צאינה וראינה הב' בסה"מ
 תרנ"ט ע' קצט ואילך, המיוסד על ד"ה בשעה שהקדימו בס'
 מאמרי אדמו"ר האמצעי במדבר ח"ב ע' שנט. ע' שסא"ב. ראה
 עוד בהנסמן בהערה 59.
 להתחלת וסיום המאמר ראה ד"ה זה תקע"ב כנסמן לקמן
 הערה 127.
 חלק מהמאמר הובא ונת' בד"ה באתי לגני תשלו – הא'
 והב' (סה"מ תשלו ע' 95 ואילך, וע' 105 ואילך).
 (2) פינחס כט, לה.
 (3) ראה אוה"ת דרושים לשמע"צ ע' א'תשע"ז. וש"נ.
 סה"מ תרפ"ג ס"ע קכ"ג. תש"ז ע' 168. ועוד.
 (4) קרח יז, טו.
 (5) עקב יא, יז.
 (6) ראה פע"ח שער ר"ה פ"א ואילך. שער הכוונות שם.
 ועוד.
 (7) טושו"ע או"ח סי' תרסט ס"א.
 (8) במאמר שלפנ"ז (ד"ה בסוכות תשבו – לעיל ע' ותפא
 ואילך).
 (9) בהבא לקמן ראה סה"מ תרנ"ט ומאמרי אדהאמ"צ
 שבהערה 1.
 (10) בשלח טז, ז"ח.
 (11) ראה ד"ה וידבר ג' החלצו במאמרי אדהאמ"צ במדבר
 ח"ה ע' א'תתט. ד"ה הנ"ל בסה"מ תרנ"ט ע' נד. ע' סו. וראה
 גם ד"ה הנ"ל וביאורו בלקו"ת מטות פו, רע"א. פח, א"ב.
 (12) שמות ב, י"ד. וראה תו"א שמות נב, ב. ועוד.
 (13) ראה סה"מ תרכ"ז ע' ב ואילך. וש"נ. שם ע' צד. תרנ"ח
 ע' פו. ובכ"מ.
 (14) תהלים קלט, ד (ושם: אין מלה בלשוני).

אינו יודע מה שמדבר, בהיותו בלתי רשות שכלו ורצונו כלל איך לדבר, והיינו שאין הדבור בבחירה ורצון כלל, רק ע"פ כח ועוז של המלך שמחזקו לדבר כו'. וזה"ע שמו"ע, שהוא בחי' ביטול דחכמה, כעומד לפני המלך כו'¹⁵. ולכן¹⁶ או' קודם שמו"ע אד' שפתי תפתח¹⁷, להיות כי אין מילין בלשוני לדבר דבר, כי אם אד' שפתי תפתח ופי יגיד תהליך¹⁷, בדרך ממילא, שלא בבחירה ורצון בהכנת עצמו באיזה כוונה והתפעלות מעצמו כו', כי בטל הוא במציאותו, ואינו שייך לאיזה התפעלות, וכ"ש לאיזה כוונה ולדבר דבר כו'. ולכן הדבור הוא בחשאי, דצלותא בלחש¹⁸ דוקא, וכמו בחנה, רק שפתי נעות וקולה לא ישמע כו'¹⁹, והיינו מצד עוצם הביטול, והוא בחי' ביטול בעצם. ולא שמתבטל ע"י טעם ודעת, שאין זה ביטול עצמי, כ"א בעצם הוא בבחי' יש ומציאות, אלא שמתבטל כו'. וכמו²⁰ ההפרש בין דכה²¹ לנדכה, דנדכה הוא ל' נפעל, ודכה הוא שם דבר, והיינו מי שהוא דכה בעצם (בעצם צוא בראָכין), אבל נדכה הוא שע"י יגיעה ב[ה]עמקת ההתבוננות הוא משפיל א"ע ונעשה נדכה ע"י פעולה שעושה בנפשו כו'. ועד"ז הוא הביטול שעושה בעצמו ע"י התבוננות, זהו ע"י פעולה, ואין זה ביטול פנימי ועצמי, שגם בעת שבטל, אין זה שמתבטל בעצם מהותו, כ"א בחיצוניותו לבד, הגם שהביטול הוא בכל כחות נפשו, במוחין ומדות כו', מ"מ הוא בבחי' ביטול חיצוני כו'. וכמ"ש במ"א ההפרש בין כריעה להשתחוואה²², דכריעה הוא שהביטול וקבועו"ש דק"ש לא נתפס כ"כ בלבו, לבטל רצונו ממש, עד שלא יהי' לו רצון אחר כלל זולת עבודתו ית', רק הוא על עמדו ומצבו יעמוד, ואינו אלא בבחי' הודאה, שמודה ומסכים דאין עוד מלבדו כו'²³, אך לא אתכפי' סט"א, להיות כל רצון הגוף וכחותיו נכנעים לעשות רצון נפשו האלקית באמת לאמיתו כו', משא"כ השתחוואה הוא ביטול רצונו לגמרי, וכלות הנפש אליו ית' כו', מחמת שמקשר דעתו בחוזק בגדולת ה', ואזי נכנע בעומקא דלבא, ונגע עד הנפש כו', עד שאתכפי' סט"א, ואין לו רצון אחר כלל כו'. ועד"ז הוא בבחי' הביטול שע"י ההתבוננות, שלא נתבטל עצם מהותו, כ"א בבחי' חיצוניות לבד, ולכן כשנפסק ההתבוננות, אינו בבחי' ביטול אז, וחוזר לישותו, ואם [כי] לא לגמרי, מ"מ אינו בטל כו', אבל ביטול עצמי הוא שבטל בעצם מהותו כו', והביטול הוא בתמידות, וכמו האיש הענו והשפל בעצם, שהוא תמיד בביטול בעצם כו'. וזהו בחי' מה דחכמה, שהוא בחי' ביטול עצמי, שבטל בעצם מהותו כו'. ולכן הביטול הוא בחשאי, בלי שום התפעלות ורעש כו'. דהביטול שמצד ההתבוננות הוא בבחי' רעש והתפעלות, וכידוע שהבינה היא בחי' רצוא²⁴, והיינו בחי' ההתפעלות דרשפי אש התשוקה והצמאון הנעשה ע"י ההתבוננות. וכמו בק"ש, שהוא בבחי' רשפי אש, וכידוע²⁵ דג' מדריגות רוח רעש אש²⁶ הן בפסוד"ז וברכות ק"ש וק"ש,

שעא

(15) ראה ברכות לג, ריש ע"א. שו"ע אדה"ז סי' קד ס"ב. וראה שבת י, א. טושו"ע ושו"ע אדה"ז או"ח סו"ס צה, כעבדא קמי' מרי". לקו"ש חל"ט ע' 424 בהערה.

(16) ראה ברכות ט, ב. טושו"ע או"ח סק"א ס"א.

(17) תהלים נא, יז.

(18) ע"פ זח"א רי, א. וראה לקו"ש חל"ה ע' 196-197. וש"נ.

(19) שמואל"א א, יג. וראה ברכות לא, א.

(20) ראה לקו"ש דרושים לר"ה סב, סע"א. סה"מ תרל"ב ח"א ע' רצו. תרצ"א ע' שסג. תרצ"ג ע' תקמט.

(21) בלקו"ת שם: „זכא" (באל"ף). – ראה ישעי' נז, טו. תהלים ז, ג; נדכה (בה"א) ע"פ תהלים נא, יט.

(22) ראה לקו"ת דרושים לחה"ס פב, ב.

(23) ע"פ ואתחנן ד, לה.

(24) ראה פי' הראב"ד לסי' יצירה פ"א מ"ו. ביאוה"ז לאדהאמ"צ עב, ב. סה"מ תרנ"ה ע' ר. ע' רג. תש"א סע"ע 128. לעיל ס"ע וקצה-קצו.

(25) ראה תורת חיים שמות ח"ב (הוצאת תשס"ג) שטט, א ואילך. המשך תער"ב ח"ב ס"ע תתיט ואילך. ע' תחכב ואילך.

(26) במלכים"א יט, יא"ב.

שמיני עצרת, ה'תרס"ז

תפט

דק"ש הוא בחי' רשפי אש (והיינו בחי' שלהבת י"ה דנה"א, וכמשנת"ל ד"ה יהודה אתה²⁷), שהוא בבחי' רעש והתפעלות כו', והיינו לפי שזהו בבחי' השגה והתבוננות, וכמ"ש²⁸ שמע ישראל, שמע לשון הבנה כו'.²⁹ אבל שמו"ע היא בחשאי, בחי' קול דממה דקה²⁶, והוא הביטול דחכמה, שבחשאי דוקא, בלי שום רעש, והיינו לפי שאינו בבחי' מציאות כלל. דכל³⁰ ענין הרעש הוא מצד הישות דוקא (וכמו עצים הנשרפים באש, כ"ז שלא נשרפו לגמרי ה"ה דולקים ברעש כו'), והיינו בהביטול שע"י התבוננות, שזהו בבחי' ישות במורגש, ה"ה ברעש כו'. אבל הביטול דחכמה, להיות שהוא הביטול בעצם מציאותו, אינו בבחי' רעש כלל, אדרבה, בבחי' קול דממה דקה כו'. והו"ע חותם שוקע³¹, שהוא בבחי' שקיעה וביטול כו', ולא כאברהם שקראו הר כו'³², שזהו באהבה שע"פ הטעם, שהוא בבחי' בליטה לחוץ, בבחי' מציאות, אבל בביטול דחכמה הוא בחי' שקיעה והעדר המציאות כו'.

ולכן בעבודה בפועל ג"כ, מצד בחי' מ"ה דחכמה הוא בבחי' ביטול והנחת עצמותו דוקא, וכמו לכבוש רצונותיו בכל הדברים, בכל שיעור קומה שלו, בחב"ד ומדות ומחדו"מ כו', כמו שלא ישתמש בשכלו ובינתו כ"א בגדולת ה' ותורתו ועבודתו ית', ולא בשום דבר זולת זה כו', וכן המדות שבלב לא יתפשטו בשום דבר שהוא היפך רצון ה', הן באהבה רעה והן ביראה רעה ובהתפארות וכדומה, וכן במחשבה, לא לחשוב דבר זר, כי אם מחשבתו תהי' שקוע[ה] תמיד במחשבת התורה כו', ובדבור, שלא לדבר דבור האסור ודב"ט³³ כו', ובמעשה, להיות עוצם עיניו מראות ברע ואוטם אזנו משמוע רע כו'³⁴, והכל שלא ע"פ הטעם והדעת כו'. כי הנה ע"י השגה והתבוננות ה"ה פועל ג"כ הביטול בכל ענינים אלו, וכידוע שע"י השגה והתבוננות באלקות וע"י התעוררות אהוי"ר, הרי מתבטל כל רצון זר דמדות טבעים דנה"ב, שזהו כללות ענין העבודה דתפלה, לפעול הביטול דמדות דנה"ב ע"י התגברות המדות דנה"א כו' כנודע³⁵, אבל אין זה בבחי' הנחת עצמותו, כ"א מה שמתבטל הנה"ב מפני התגברות הגילוי דנה"א (והוא כמו מיתוק מים הרעים ע"י ריבוי המים היפים כו'³⁶, וכמ"ש בסש"ב³⁷ דבכינוני בשעת התפלה הנה"ב הוא כישן כו'), או שפועל בו שלא ירצה בענינים הגשמיים וירצה ג"כ באלקות כו' (והוא בבחי' רצון חיצוני כו' וכו"ל), מ"מ, ה"ה ביטול שע"פ הטעם, לא שמתבטל בעצם מהותו להיות בבחי' הנחת עצמותו כו'. אבל בחי' ביטול הנ"ל, שכובש רצונותיו ומצמצם א"ע בכל כחות נפשו ובמחדו"מ כו"ל, הוא בבחי' הנחת עצמותו דוקא, והוא מצד כח אלקי שבו, לא מצד הטעם וההשגה, כי אם מצד עצם כח האלקי דבחי' מ"ה דחכמה שבו, ה"ה מבטל את עצמו בכל דבר ההיפך ומנגד לאלקות כו' (והביטול דהנחת עצמותו הוא בבחי' ביטול יותר בעצם מהות הדבר מכמו הביטול שע"פ טו"ד, שהוא בבחי' רצון חיצוני לבד כו'). וכ"ז הוא מבחי' **שעב**

(27) לעיל ע' וקעצ"קעט.

(28) ואתחנן ו, ד.

(29) ראה לעיל ע' ופ, ובהנסמן שם בהערה 28.

(30) ראה גם סה"מ תרנ"ד ס"ע כב"ג.

(31) ראה בכ"ז לקו"ת שה"ש מה, סע"א ואילך. מו, א

ואילך. סידור עם דא"ח טו, א ואילך. טז, ד ואילך.

(32) פסחים פח, א (הובא בפרש"י עה"פ – ויצא כח, יז).

(33) = ודברים בטלים.

(34) ע"פ ל' הכתוב – ישעי' לג, טו.

(35)

(36) ראה בכ"ז מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"ב ס"ע תפג

ואילך. וש"נ. המשך תער"ב ח"ג ע' אישז ואילך. ע' אישטו

ואילך. ד"ה ויאמר גו' מחר חודש תשי"א (סה"מ תשי"א ע' סז

ואילך. תו"מ התוועדויות תשי"א ח"ב ע' 52 ואילך).

(37) פי"ג (ית, סע"ב ואילך).

כח מ"ה דחכמה דוקא, וכידוע מענין קדש עצמך כמותר לך³⁸, דקדש הוא בבחי' חכמה כו'³⁹, והיינו להיותו בבחי' ביטול בעצם, לכן גם בפועל הוא בבחי' הנחת עצמותו בכל ציור קומה שלו כו'. ונמצא, דבחי' האיך דחכמה הוא ג"כ בבחי' ביטול בעצם כו'.

ומ"מ⁴⁰ בחי' האיך דחכמה, בחי' מה שבה, שזהו בחי' ההעלם דחכמה, הנה לגבי הכתר הוא רק בחי' גילוי האיך דכתר, אבל האיך העצמי דכתר הוא למעלה מזה, דהיינו יותר בבחי' הביטול ובבחי' העדר המציאות כו'. דהנה, חכמה היא אות יו"ד, והיו"ד, הגם שהיא נקודה לבד, מ"מ, ה"ה בציור אות עכ"פ, ויש בו איזה שטח כו', אבל נקודה לבד, לא יו"ד, הרי אין בו שום שטח כלל⁴¹, וכמו קוצו של יו"ד, הרי אין בו שום ציור כלל כו'. והדוגמא מזה יובן בבחי' החכמה, שהיא כמו נקודה דיו"ד, בבחי' הביטול והעדר המציאות, ומ"מ היא בבחי' שטח, דהיינו שהיא בבחי' איזה מציאות לעצמו עכ"פ כו'. ועם היות דשטח זה אינו בבחי' התפשטות, וי"ל שאינו שייך לגילוי ג"כ עדיין, והוא בחי' השטח דאות יו"ד עצמו כו', ומ"מ הוא בבחי' שטח כו'. דהנה י"ל, דבאות יו"ד יש ב' ענינים⁴². הא', אות היו"ד עם המילוי שלו ו"ד, דהיינו בחי' קו ושטח הכלולים בנקודה דיו"ד, והיינו בחי' חיצוניות החכמה, השייכה אל הבינה ויבוא לידי גילוי בהשגה דבינה, כי, ענין קו ושטח הוא בחי' גילוי כו', ולזאת, גם בבחי' חכמה שהוא בבחי' העלם עדיין, מ"מ ה"ז בא לידי גילוי בבינה כו', וזהו בחי' חכמה הגלוי, עד"מ שכל גלוי, דעם היות שאינו בבחי' תפיסה בשכל ממש בבחי' השגה, מ"מ ה"ה בחי' שכל עכ"פ, וגם כולל בעצמו כל בחי' השכלות פרטיות המסתעפות מזה, וכידוע דנקודה דחכמה כוללת בעצמה בהעלם כל השכליים פרטיים כו', וכמו שנת"ל (ד"ה קדושים תהיו⁴³), והכל יבוא לידי גילוי בבינה, אלא שבחכמה הוא בבחי' העלם, אבל הוא מקור לגילוי כו'. אבל אות יו"ד עצמו בלא המילוי, הגם שיש בו ג"כ שטח, הרי אינו בסדר והדרגה דקו ושטח, [1] ממילא אין השטח בבחי' התפשטות ולא בבחי' מקור לגילוי כו' (ולכן אינו דומה ג"כ השטח דיו"ד לשטח הד' שביו"ד), והיינו בחי' עצמות החכמה, בחי' ההעלם שבה, שאינו בבחי' מקור לבינה כלל כו' (דמה שחכמה היא ראשית ההשתל⁴⁴, ובינה כלולה בה, ומן החכמה מתגלה הבינה, וכמ"ש בס"י⁴⁵ הבן בחכמה כו',

שע

עצמה), ועפ"ז מובן, מה שאות יו"ד עם המילוי שלה ו"ד הוא בחינת חיצוניות החכמה השייכת לבינה (שהבינה היא כמו זולת לגבי החכמה), משא"כ אות יו"ד עצמה בלא המילוי היא בחינת עצמות החכמה. ושתי בחינות אלו שבחכמה הן חלוקות גם בבחינת הביטול שבהם, וכמובן ממה שמבואר שם (לקמן בהמאמר), שבחינת חיצוניות החכמה היא דוגמת בחינת האור (בחינת מים) המתפשט ומתלבש בכלים, ובחינת פנימיות החכמה היא דוגמת בחינת האור שלמעלה מענין התלבשות בכלים. — ד"ה באתי לגני תשלו (הא').

(43) לעיל ע' וערה.

(44) ראה ע"ח שער מב (שער דרושי אבי"ע) פ"א. לקו"ת פקודי ג, סע"ג. שה"ש כו, ד [ושם בהגהת כ"ק אדמו"ר הצ"צ מצייין ע"ז לע"ח שער כג (שער מוחין דצלם) פ"א (בשם ס' יצירה). שער כה (שער דרושי הצלם) דרושי ה. רמ"ז לוח"ג רסו, א]. וראה סה"מ תרל"ג ח"א ע' קנב וע' קנו. תשי"ח ע' 112. וש"נ. (45) פ"א מ"ד.

(38) יבמות כ, א (הובא בפרש"י עה"פ — פ' ראה יד, כא).
(39) ראה זהר ח"ב קכא, א. ח"ג סא, א. רצו, א. פרדס שער כג (שער ערכי הכינויים) פי"ט ערך קדש. ובכ"מ.
(40) הבא לקמן (עד פיסקא: וע"פ הקדמה זאת) הובא ונת' בד"ה באתי לגני תשלו שבהערה 1.

(41) ראה גם המשך תער"ב ח"א ע' ריב. — ונת' בטה"מ תרפ"ג ע' ק. תש"ז ע' 145. ד"ה שה"מ ממעמקים תשמ"ז.

(42) מ"ש שבאות יו"ד יש ב' ענינים: הא' אות היו"ד עם המילוי שלה ו"ד הוא בחינת חיצוניות החכמה השייכת לבינה, והב' הוא אות יו"ד עצמה בלא המילוי הוא בחינת עצמות החכמה שאינה בבחינת מקור לבינה, י"ל הביאור בזה ע"פ מ"ש בסידור (עם דא"ח — קטו, ב) ובדרוש המילויים (מאמרי אדה"ז אתהלך לאזניא ע' כ. ענינים ע' קלד ואילך. ע' רו ואילך. וש"נ), שענין המילוי הוא בשביל הזולת. דכשצריך לומר אות יו"ד כדיבור לזולתו אזי נתוספים בהכרח אותיות יו"ד, משא"כ כמו שהוא במחשבה אינה אלא אות אחת (היו"ד

שמיני עצרת, ה'תרס"ז

תצא

וכמ"ש באד"ז⁴⁶ האי חכמה אתפשטא ואפיק מינה בינה כו', י"ל דכ"ז הוא בבחי' חיצונית החכמה כו', אבל בחי' פנימיות החכמה אינה כוללת בינה ואינה מקור לבינה כו'. ובבחי' הפנימיות ממש דחו"ב, הרי מן הבינה באים למדריגת החכמה, דבבחי' חיצונית חו"ב, הרי א"א לבינה בלא חכמה, דההתחלה היא מנקודת החכמה, ואח"כ בא לידי השגה דבינה כו', משא"כ בפנימיות חו"ב, הרי א"א להיות בחי' ההתאמתות דחכמה כ"א כאשר תחלה יהי בחי' עומק המושג דבינה⁴⁷, לידע נקודה התמצית של ההשגה, שזהו בחי' פנימיות בינה, כמשנת"ל (ד"ה השמים מספרים⁴⁸), וע"י ההתקשרות החזקה שמעמיק דעתו ביותר בנקודת התמצית, יבוא לידי הכרה בגוף ועצם הדבר, עד שנותנים לו מלמעלה בחי' ההתאמתות, שזהו בחי' ראייה דחכמה כו' (ועי' משנת"ל ד"ה כי כאשר השמים החדשים⁴⁹). ומ"מ נמשך מבחי' חכמה אל הבינה גם בבחי' פנימיות חו"ב ממש, שהרי ע"י הראייה דחכמה מתוסף לו ריבוי השכלות בהענין בשכליים עמוקים ביותר כו' (ועי' משנת"ל ד"ה וספרתם לכם⁵⁰), אלא שאינו בבחי' סדר והדרגה דסדר השתל' כו' (ואינו שייך לומר בזה האי חכמה אתפשטא כו'). וכמו"כ הוא בבחי' פנימיות חו"ב בכלל, שאין החכמה בבחי' מקור אל הבינה כו', אלא כ"א יש לו מקור מיוחד כו' (ולכן אפ"ל חכמה בלא בינה ובינה בלא חכ' כו', וכמ"ש במ"א⁵¹). ובמ"א⁵² מבואר דגם כח הבינה נמשך מכח המשכיל כו', היינו דכח המשכיל כולל ב' המקורים, מקור החכמה ומקור הבינה, אבל אינם תלויים זה בזה כו'. וזהו בחי' היו"ד עצמו, בלא המילוי, שאינו בחי' מקור לגילוי כו', מ"מ ה"ה בבחי' שטח, ובהכרח שזהו בבחי' מציאות עדיין. אבל נקודה בלא יו"ד, הרי אין בזה שום ציור ושטח כלל, וה"ז מורה על העדר המציאות לגמרי כו'.

והענין הוא, דהנה, הפרדס בשער הגוונים⁵³ פ"ב הביא בשם המקובלים, דגוון החכמה הוא גוון תכלת או גוון ספירי, ופי' הוא ז"ל, דהיינו פתיחת כל הגוונים מאין גוון לגוון כו', והיינו שבכתר אין גוון כלל, ובחכמה ג"כ אינו בבחי' גוון ממש, רק כמו ממוצע מאין גוון אל הגוון, והיינו שאינו בבחי' גוון, רק נותן מקום אל הגוון כו'. ובכ"מ מבואר⁵⁴ דחכמה הוא בחי' גוון לבן, וכמו מים שהן בגוון לבן⁵⁵, וידוע⁵⁶ דמים הן בחי'

(46) רצ, א.

(47) ראה שער היחוד לאדהאמ"צ ב, ב ואילך [ובלקוטי ביאורים (להר"ה מפאריטש) שם קנא, ג"ד ואילך]. סה"מ תרנ"ט ע' עה. וש"נ.

(48) לעיל ע' ושלושלו.

(49) לעיל ע' וקצח.

(50) לעיל ע' ורפב. וראה גם סה"מ תרס"ח ריש ע' ריב.

(51) ראה מאמרי אדה"ז על מארז"ל ס"ע ז ואילך. מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"א ע' רנא. אמ"ב שער הק"ש נו, א ואילך. סה"מ תרנ"ד ע' רפז ואילך. תרנ"ט ע' עד ואילך. תרע"ח ע' שפט ואילך. עטר"ת ע' תריג ואילך. תרפ"ט ע' 129 ואילך. וש"נ. לעיל ס"ע וקה"קו.

(52) ראה המשך תער"ב ח"א ע' קלז. – ובמקומות שנשמנו בהערה הקודמת.

(53) שער י.

(54) ראה במקומות שנשמנו בהערה 58.

(55) כ"ה גם במאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ג ע' תתעו: גוון המים לבן. ובסה"מ תר"ם ח"א ע' רכה. – וראה אוה"ת שה"ש (כרך ב) ע' תלט (ועד"ז במאמרי אדה"ז תקס"ד ע' נא): שהמים אינם בחי' צורה, רק כמו חומר היולי כו' אבל המים מצד עצמם אין להם גוון כלל. וכ"ה גם במאמרי אדה"ז פרשיות ח"א ע' נו. ח"ב ע' תקעה. ובכ"מ. – וראה סה"מ תרמ"ד ר"ע קצב: במים שהם פשוטים משום ציור גוון רק שגוונם בעצם לבן, וישתנו לכל גוון לפי גוון הכלי כו' והיינו מפני שהמים בעצם פשוט מכל מיני גוונים (רק לבן שהוא גוון עצמי כו'), ומפני שהוא פשוט בעצם כנ"ל לכן ישתנה לכל המיני גוונים. וראה לקמן בפנים.

(56) ראה עץ חיים שער ה (שער טנת"א) פ"ה. קהלת יעקב ערך מים אות ט (מוח"ב עט, א ובמק"מ שם). פרדס שער כג (שער ערכי הכינויים) פ"ג ערך מים. תניא פ"ג ז, ב [בשם הע"ח שער נ]. לקו"ת דרושים לחה"ס פ, א ואילך. סידור עם דא"ח קטז, א. רסט, ב. ועוד.

חכמה, וכמו במשה כתיב⁵⁷ כי מן המים משיתיהו כו'. והענין הוא⁵⁸, דגוון לבן אינו גוון מממש, שה"ה גוון עצמי, ולא כמו כל הגוונים שאינם עצמיים כו'. וענין גוון עצמי י"ל הכוונה שהוא בבחי' אין, דגוון הו"ע מציאות דבר מה, וגוון עצמי הוא בחי' אין. דהנה⁵⁹, פי' גוון עצמי הוא שאינו דבר נוסף על העצם, דבזה חלוק גוון לבן מכל הגוונים, דכל הגוונים, כמו צבע אדום או ירוק וכדומה, שכולם הם נוספים על עצמיותם, והיינו שאין זה שעצמיותם הוא כך, אלא הוא דבר נוסף כו', וכידוע⁶⁰ ד[לכל גוון יש סיבה דמשו"ז הוא בגוון זה, וכמו האי שחור אדום הוא אלא שלקה כו'⁶⁰, וכמו"כ בגוון אדום או ירוק, שהאדמות או הירקות שבהם הוא ע"י סיבה, לא שהעצם הוא כך. אבל גוון הלבן, אין כאן שום דבר נוסף, כ"א העצם כך הוא, וכמו פשתן הלבן, שזהו העצם שהוא כך (וזהו גוון לבן, דגוון לבן אין הכוונה על צבע לבן, כ"א כמו לבנונית הפשתן) (וכמו מים שנק' גוון לבן), והוא גוון עצמי כו', ולכן אין בדוגמתו גם בגוונים הלבנים שהן ג"כ נוספים על העצם). ומה שמכבסים הפשתן אינו שע"י הכיבוס מתוסף בו לבנונית, כ"א שמסיר העפר והשחרות שנדבק בהפשתן, אבל לא שעצם הכביסה פועלת בו כמו שפועל הצבע בדבר הנצבע כו', נמצא דגוון עצמי הוא שאין כאן דבר לבד העצם כו'.

שער

והדוגמא מזה למעלה בכללות זהו ההפרש בין בחי' האורות לבחי' הכלים, וכמו שבפרדס שער עצמות וכלים⁶¹ פ"ד⁶² המשיל ענין אורות וכלים כענין המים שמשנתנים לפי גוון הכלי, להיות כי המים הן גוון לבן, דהיינו גוון פשוט ועצמי, ה"ה משנתנים היינו מצטיירים בכל הגוונים כו', וכמו"כ הוא בהאור, שהוא בבחי' גוון פשוט ועצמי, שאינו דבר נוסף על העצמות, לפי שאינו בבחי' מציאות דבר בפ"ע מן העצמות, אלא הוא בחי' גילוי העצם, וממילא אינו דבר נוסף על העצם כלל כו'. דבחי' הכלים, הרי נתהוו בבחי' מציאות דבר בפ"ע, וה"ה כמו דבר נוסף על האור כו', דלכן נק' בשם אותיות הכתיבה⁶³, שהדיו הוא דבר נוסף על הקלף כו', אבל האור אינו בבחי' מציאות דבר לעצמו, [ולכן] אינו דבר נוסף על העצם כו'. וזהו הטעם מה שהאור מתלבש ומתאחד בכל הכלים, עם היות שהכלים כאו"א הוא במדרגה מובדלת ומיוחדת, ומ"מ האור מתאחד עם כולם, להיותו בבחי' אין ובבחי' העדר המציאות, לכן הוא מתאחד עם כל המדריגות שהן הפכים זמ"ז כו'. וכמו שם הוי', שמתחבר עם כל השמות, כמו הוי' אלקים, הוי' אד', הוי' צבאות כו', להיותו בחי' שם העצם כו'⁶⁴, וכמ"ש במ"א⁶⁵. וכמו כן הוא בהאור, להיותו בחי' עצם, לא בבחי' מציאות דבר, ה"ה מתחבר עם כל הכלים כו'.

(57) שמות ב, יו"ד.

(58) ראה לקו"ת אחרי כת, ג. כט, ג. מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"ב ע' תפד. וש"נ. דברים ח"ד ע' ארלו"ז. סה"מ תרל"ב ח"א ע' עז"ט. וש"נ. תרל"ד ע' ר. וש"נ. תרמ"ד שם ע' קצב. ועוד.

(59) הבא לקמן מיוסד על המשך מצה זו תר"ם פמ"ז (סה"מ תר"ם ח"א ע' רכה ואילך).

(60) סוכה לג, ב.

(61) שער ד.

(62) הובא בדרמ"צ קטז, ב. קנו, א. אוה"ת תשא ע' ב'עב.

שה"ש (כרך ב) ע' תלט. שם (כרך ג) ע' אית. ביאור"ז להצ"צ ח"א ע' תצז.

(63) ראה לקו"ת חוקת נט, ג"ד. סה"מ תרס"ה ע' קעג. ועוד.

(64) ראה אבן עזרא שמות ג, טו. מו"נ ח"א פס"א ואילך. ס' העקרים מאמר ב פכ"ח. פרדס שער יט (שער שם בן ד) פ"א. כסף משנה הל' ע"ז פ"ב ה"ז. אוה"ת ואתחנן ע' שפד.

(65) ראה תו"א בא ס, א. תו"ח שמות ח"א (הוצאת תשס"ג)

קיג, ב ואילך.

שמיני עצרת, ה'תרס"ז

תצג

וכמו שהוא באור בכלל, כמו כן הוא בבחי' חכמה בפרט, וכידוע⁶⁶ דחכמה היא בחי' חיוהי⁶⁷, שהוא בחי' האור כו', שהחכמה היא בבחי' גוון לבן ועצמי, שאינו בבחי' מציאות דבר להיות דבר נוסף על העצם, כי הוא בחי' אין ומ"ה כו', כנ"ל. ולכן, אור החכמה יכול לבוא בכמה אופנים שונים, וכידוע דגם בחי' חיצוניות החכמה, דהיינו נקודת ההשכלה, יכולים להטותה לכמה אופנים הפכים, כמו אם לזכות או להיפך. וכידוע בענין אור⁶⁸ מים רקיע⁶⁹, דאור ומים הוא בבחי' החכמה כו', דמים הן ניידי⁷⁰, שיוכל להשתנות, אבל רקיע אגלידו מיא⁷¹, דהיינו כמו שבא בהשגה דבינה, בבחי' יש, שלא ישתנה עוד, משא"כ כמו שהוא בחכמה יכול להשתנות, לפי שהוא בבחי' אין עדיין כו', וכמ"ש מזה בסידור ח"א⁷² בענין הללו אל בקדשו⁷³, והיינו כמו שהמים משתנים לפי גוון הכלי כו' ומתהפכים מגוון לגוון כו', כמו"כ החכמה יכולים להטות כו', משא"כ כאשר בא לידי השגה, וכ"ש במדות, א"א להשתנות כו' (רק ע"י התפלה, ומכ"ש ע"י התשובה, יכולים לשנות גם כשבא במדות כו'), אבל בחי' החכמה יכולים להטותה כו' (וכ"ש בחי' פנימיות החכמה ממש, וכמו מבחי' ראייה דחכמה הרי יכול להשכיל אח"כ בהענין בכמה אופנים הפכים, והיינו מפני שתופס את הדבר בבחי' פשיטות שבה כו', וכמשנת"ל (ד"ה וספרתם לכם⁵⁰)), והיינו מפני שהיא בבחי' גוון עצמי ופשוט שאינו בבחי' מציאות דבר לעצמו, משו"ז יכול לבוא בכמה אופנים כו' (וזהו ג"כ שהחכמה נמצא בכל דבר, וכמו שמכל דבר יכולים להוציא שמן כו', וכמ"ש במ"א⁷⁴). הרי דגוון החכמה שהוא גוון לבן, גוון עצמי, היינו שהוא בבחי' אין כו', ומ"מ ה"ה בבחי' גוון עכ"פ, אלא שהוא בבחי' גוון עצמי כו'. והיינו שזהו בחי' אור, דענין האור הוא שאינו מציאות דבר לעצמו כלל, וכל מציאותו הוא רק מצד המאור, שהרי דוקא כשהמאור נמצא האור נמצא, וכמו באור וזיו השמש כו', כידוע ומבואר במ"א⁷⁵, מ"מ ה"ה בבחי' אור עכ"פ כו'. וזהו דחכמה היא בחי' אין, ומ"מ היא בבחי' איזה מציאות כו'. וזהו דהחכמה יש בה התחלקות, וכידוע דהתחלת ההתחלקות הוא מהחכמה⁷⁶, שאין דעותיהן שוות כו'⁷⁷, וכל ענין שכלי ה"ה ענין פרטי בפ"ע, ובכל ענין שכלי יש בו כמה ענינים פרטים כו'. וכמו"כ הוא גם בכח המשכיל, שיש בו התחלקות, וכידוע דלכל חכמה פרטיות⁷⁸ יש כח מיוחד בכח המשכיל כו', וכמ"ש במ"א⁷⁹ הטעם מה

שעה

(74) ראה תו"א מקץ לט, א (בשם הפרדס). שם מ, ד. הוספות לתו"א תצוה קי, ד (בשם הפרדס ושאר ספרים). לקו"ת שלח מב, א. אמרי בינה נב, ד. נד, ב. וראה ראשית חכמה שער האהבה ספ"ה (סו, ד) בשם מורי. — באמרי בינה נב, ד שם: שימצא [השמן] גם בדומם כו' לבד במשקין כיון ומים.
(75) ראה שעהי"ה"א פ"ג (עח, ב). פ"י (פז, ב). ובכ"מ.
(76) ראה תו"א מגילת אסתר צח, א. וראה סה"מ תרנ"ט ע' נז. עיי"ש.
(77) ראה ברכות נח, א. תנחומא (באבער) פנחס א. יל"ש פנחס רמז תשעו (ע"פ יפקוד ה' אלקי הרוחות). „הקדמת המלקט" לסי' התניא (ג, ב). ובכ"מ.
(78) כ"ה בגוכתי"ק, ואוצ"ל: פרטית.
(79) ראה מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ב ע' תרלה ואילך. סה"מ תרנ"ז ע' רה ואילך. לעיל ע' וקו. ובכ"מ. וראה גם מאמרי אדה"ו תקס"ב ח"א ס"ע עג ואילך. אתהלך לאזניא ע' רמה ואילך.

(66) ראה ע"ח שער מב (שער דרושי אבי"ע) פ"ה. לקו"ת שה"ש לט, ג. סה"מ תרל"ג ח"ב ע' שמח. תרנ"ג ע' רח. תרצ"ב ע' קט ואילך. ועוד.
(67) תקו"ז בהקדמה (ג, סע"ב).
(68) זח"ב קסז, א ואילך. וראה ספר הערכים חב"ד כרך ג' ערך אור מים רקיע (ע' תא ואילך).
(69) ראה סידור עם דא"ח ע, א ואילך [הובא לקמן בפנים]. סה"מ תרל"ה ח"ב ע' תנא ואילך. תרל"ח ע' קמג ואילך. תרמ"ד ע' קצו ואילך. תרנ"א ס"ע נז ואילך. תרע"ח ע' מג ואילך. ד"ה תורה צוה וד"ה צור תעודה תשי"ט (סה"מ תשי"ט ע' מה ואילך); ע' נא ואילך.
(70) ראה עירובין מו, א. ועוד.
(71) ע"פ ל' זח"ב נ, ב. ובכ"מ.
(72) שבהערה 69.
(73) תהלים קג, א.

שיש חילוקים בחכמים, שזה חכם להשכיל בחכמה זו דוקא ולא בחכמה אחרת, וזה בחכמה זו דוקא כו', שזה תלוי בהכחות פרטים דכח המשכיל, איזה כח אצלו בהתגלות יותר כו'. והיינו לפי שהחכמה וגם כח החכמה ה"ה בבחי' מציאות עכ"פ, לכן יש בהם התחלקות כו'.

אבל בחי' הכתר אין בו גוון כלל, היינו שאינו בבחי' מציאות אור כלל, וכמ"ש בזהר⁸⁰ לאו אינון נהורין כו', ולכן בכתר אין שם התחלקות כלל, וכידוע⁸¹ דכתר הוא בבחי' התכללות כו', וכמשנת"ל ד"ה ויקח קרח⁸². (ולעיל ד"ה כי עמך מקו"ח⁸³) נת' זה על בחי' האור הכלול בעצמותו ממש כו', וכן הוא באמת בשרש שרשו כו', ובד"כ הוא בבחי' פנימיות הכתר כו'. ועמ"ש בפרדס שם⁸⁴, דבחי' הכתר שאין לו גוון כלל היא בחי' היותר עליונה שבכתר⁸⁵, שבבחי' זו משתווה הנאצל עם המאציל כו', ובחי' הב' הוא כמו טל שבא אח"כ לידי גוון, והג' גוון לובן, וי"ל שזהו בחי' הגילוי דאין דכתר, והוא בחי' ההעלם דחכמה כו'). וי"ל כמ"ש במ"א⁸⁶ בענין אין זולתך ואפס בלתך⁸⁷, דאין זולתך קאי על האור, שמציאותו הוא רק מצד המאור כנ"ל, ופי' אין זולתך היינו שאין שום מציאות לבד בחי' העצמות, דהאור להיותו דבוק בהמאור, נרגש בו איך שהוא לבדו הוא ואין זולתו כו', ונכלל בזה ג"כ דזולתך אין שום מציאות (וע"ד מ"ש הרמב"ם⁸⁸ שבאם ח"ו יבטל הוא יבטלו כולם כו', ובהאור נרגש זה כו'), אבל עמך יש מציאות כו' (דבאמת כן הוא גם בהכלים, אלא שהכלים נתהוו באופן כזה שהן בבחי' מציאות דבר, ואינו נרגש בהם ענין זה, והאור נתהווה באופן שאינו בבחי' מציאות, ונרגש בהם כו'), אבל אפס בלתך (הוא) היינו שגם עמך ית' לא יש שום מציאות כלל כו'. ונת' שם⁸⁹ שזהו ההפרש בין האור שמאיר בגילוי, דעם היות שדבוק במקורו ונרגש בו מקורו, מ"מ הוא בבחי' מציאות אור כו', ובין האור הכלול בעצמותו, שאינו בבחי' מציאות אור כלל, וזהו בחי' אפס שהוא בבחי' אין ובחי' העדר המציאות יותר מבחי' אין כו'. וכמו"כ הוא בבחי' החכמה, שהוא בחי' הביטול דאין כו', וכמ"ש בסש"ב פל"ה בהג"ה, שהוא לבדו הוא ואין זולתו וזו היא מדרי' החכמה כו', הרי דבחי' החכמה היא בחי' אין זולתך כו', אבל הביטול דכתר הוא בבחי' אפס כו' (ועמ"ש בח"ב פ"ג בענין האור הכלול במקורו שהוא בבחי' אין ואפס כו', ועמ"ש בד"ה וכל העם רואים, רס"ה⁹¹).

שעו והענין הוא, דהנה, בסש"ב פי"ט כ' בענין נר ה' נשמת אדם⁹², כאור הנר שמתנענע תמיד למעלה בטבעו, מפני שאור האש חפץ בטבע ליפרד מהפתילה ולידבק בשרשו למעלה כו', ואף שעיי"ז יכבה כו', וגם למעלה בשרשו יתבטל אורו במציאות בשרשו,

(80) ראה זח"א סה, א. זח"ב רסט, א.
 (81) ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי במדבר ח"א ע' קפג. ע'
 קצד. וע' קצז ואילך. ועוד.
 (82) לעיל ע' ושסה, וע' ושעג"שעז.
 (83) לעיל ע' ורמח. וראה גם שם ריש ע' ורמד.
 (84) שער י (שער הגוונים) שם פ"ב. וראה בכ"ז סה"מ
 תרס"ה ע' רנד.
 (85) מ"ש הפרד"ס בחי' העליונה שבו, נראה שאין הכוונה
 על בחי' עתיק כו', דפרד"ס כמדומה שלא נמצא ענין עתיק
 ואריך. ועמ"ש בשער ערכי הכינויים ערך עתיקא. – סה"מ

תרס"ה שם.
 (86) סה"מ תרנ"ב ס"ע י"ב. תרנ"ד ע' מב. וראה גם סה"מ
 תרנ"ט ע' טו. לעיל ע' ות.
 (87) נוסח ברכת יוצר דשבת.
 (88) הל' יסוה"ת פ"א ה"ב.
 (89) סה"מ תרנ"ב שם ע' י. תרנ"ד ע' מ"מא.
 (90) תניא חלק ב' (שער היחוד והאמונה).
 (91) סה"מ תרס"ה ע' רנז ואילך.
 (92) משלי כ, כז.

שמיני עצרת, ה'תרס"ז

תצה

אעפ"כ, בכך הוא חפץ בטבעו, כך נשמת האדם כו' חפצה וחשקה בטבעה ליפרד כו' ולידבק בשרשה ומקורה כו', הגם שתהי' אין ואפס ותבטל שם במציאות לגמרי כו', אעפ"כ זה רצונה וחפצה בטבעה כו', והיא בחי' חכ' שבנפש שבה אור א"ס ב"ה, עכ"ל. ולפי"ז, בחי' החכמה הוא מה שנמשך להכלל בשרשו ומקורו, אבל אין זה שנכלל ממש בשרשו, כ"א מה שנמשך כו'. אבל בחי' הכתר הוא בחי' ההתכללות ממש באוא"ס בבחי' אין ואפס ממש, שמתבטל במציאות לגמרי כו'. וזהו"ע כתר, שהוא מל' כתר לי זעיר⁹³, שהו"ע שתיקה, דענין השתיקה הוא בחי' ביטול אמיתי יותר מבחי' מ"ה דחכמה. וכמו ענין הדבור דתפלה, שזהו ג"כ מה שאין מילין בלשוני⁹⁴, ורק אד' שפתי תפתח⁹⁵, דמ"מ הרי יש כאן דבור עכ"פ, אלא שאינו ע"פ כוונת השכל, וגם לא בבחירה ורצון כו', אבל מ"מ ה"ה מדבר כו'. אמנם ענין השתיקה הוא בחי' הביטול לגמרי, שאין בו כח כלל לדבר איזה דבור שיהי, וכמו הדומם ממש, שאין בו שום התפשטות ושום מציאות ישות כלל, וכמו אם לא שויתי ודוממתי⁹⁶, כמו בחי' דומם ממש כו'. וזהו"ע ואתם תחרישון⁹⁷, לא תתערו מדי⁹⁸, שהוא בחי' ביטול היותר עליון, דהיינו הביטול דבחי' יחידה שבנפש כו', וכמו דום לה' והתחולל לו כו'⁹⁹. ולמעלה היינו בחי' כתר, שהוא בבחי' אין ובבחי' ביטול לגמרי כו', שעז"א¹⁰⁰ סייג לחכמה שתיקה, דשתיקה היא למעלה מהחכמה, גם מבחי' ההעלם דחכמה כו'. ובפרטיות¹⁰¹ יש כאן ג' מדרי, שתיקה וסייג וחכמה. שתיקה הוא בחי' עצם הביטול האמיתי, כמו שהוא בבחי' דומם, שהוא בחי' האין העצמי, בחי' אין גמור, והוא בחי' הכתר עצמו, שנחשב מבחי' עצמות המאציל כו'. אבל מה שהכתר נעשה בחי' מקור לחכמה נק' סייג לחכמה, וכמו הסייג וגדר שמקיף את הדבר המוקף, וכמו"כ בחי' מקור החכמה היינו בחי' מקיף, שהרי אינו בבחי' התלבשות והתיישבות כמו בחי' חיצוניות החכמה כו', וזהו בחי' ההעלם דחכמה כו' (וזהו סייג בגימ' חכמה¹⁰², והוא בחי' ההעלם כו'). וחכמה היינו בחי' חיצוניות החכמה, שהיא ג"כ בבחי' ביטול, אך לא בחי' אין גמור כנ"ל, ובד"כ הוא בחי' ביטול היש כו'. ונמצא ג' מדרי' בזה. הא', בחי' חיצוניות החכמה, והיא בחי' חכמה גלוי, שזהו מה שתמצא מאין ליש כו'. והב', בחי' ההעלם דחכ', שהוא בחי' אין עצמי, אבל הוא בחי' גילוי האין דכתר לבד כו'. והג', בחי' האין העצמי דכתר, שזהו בחי' האין האמיתי כו'.

וע"פ¹⁰¹ הקדמה זאת יובן שרש ענין בחי' שערות דגולגלתא דא"א, ובחי' חיזורתא דא"א שהן בחי' אורחין דגולגלתא, והן שרש בחי' התורה ושרש המצות כו'.

(הגימטריא), ובענין הכלל ישנם ב' בחינות: א) כלל שקדם לפרט, ב) כלל שלאחרי הפרט (וכמאמר כלל ופרט וכלל). ולכן יש אופן בגימטריא שמורה על מיעוט האור כו' שלא נשאר ממנו אלא בחינה אחרונה כמבואר בשער היחוד והאמונה (ספ"ז (פד, ב)), והו"ע כלל שלאחרי הפרט. וישנו אופן בגימטריא שמורה על בחינת הכלל שקודם לפרטים ולמעלה מהם כו'. וזהו מה שסיג בגימטריא חכמה, כי כל הפרטים דחכמה כלולים בו בבחינת העלם, בחינת כלל שלמעלה מפרטים. — ד"ה באתי לגני תשל"ו (הב').

(101) כאן חוזר לבאר מה שהתחיל לעיל ברד"ה בסוכות תשבו (לעיל ע' ותעט [וראה בנסמן שם]). — בהבא לקמן ראה הוספות לתו"א תצה קי, ב"ג. אוה"ת תצה ע' א'תקנודת. סה"מ תר"ם ח"א ע' נה ואילך. ועוד.

(93) איוב לו, ב.

(94) תהלים קלא, ב.

(95) בשלח יד, יד.

(96) זח"ב מז, ב.

(97) תהלים לו, ז.

(98) אבות פ"ג מ"ג. — בכ"ז ראה גם לקו"ת בהר מג, א.

בלק סט, א. אוה"ת דרושים לחה"ש (הוצאת תשנ"ה) בהוספות ע' 29.

(99) בהבא לקמן ראה גם סה"מ תרס"ט ע' מא"ב.

(100) מ"ש בהמאמר שסיג בגימטריא חכמה, ולכן הוא מורה על בחי' ההעלם דחכ' שלמעלה מהחכ', יובן בהקדים מה שבענין הגימטריא יש ב' אופנים, דהנה גימטריא הו"ע הכלל, מה שכל הפרטים (האותיות) של התיבה כלולים בהמספר

והענין, דהנה ידוע שהתורה שרשה מבחי' חכמה, דאורייתא מחכמה נפקת כו'¹⁰², והחכמה מאין תמצא¹⁰³, דהיינו בחי' גילוי האין דכתר, שהוא בחי' חיצוניות הארה שלו, הבאה בבחי' התחלקות לחלקים רבים. והיינו בחי' השערות דגולגלתא כו', דשערות הן בחי' הגילוי, והוא בחי' גילוי האין, והן שערות מחולקים בבחי' התחלקות כו', כי הגולגלתא עצמה (והיינו בחי' הלבנונית כו') הוא בחי' עצמות הכתר (ובאמת בחי' עצמות הכתר הוא למעלה מבחי' גולגלתא, וכמו שנת"ל ד"ה ויקח קרח¹⁰⁴, דעצמות הכתר היא העטרה שלמעלה מהראש והגולג[ו]לת כו', והיינו בחי' עתיק כו', אלא שבהלבנונית מאיר בחי' נו"ה דעתיק, כמ"ש במ"א¹⁰⁵, לכן נק' עצמות הכתר כו'), שהוא למעלה מבחי' התחלקות לגמרי. והטעם הוא, דלהיות דבחי' עצמות הכתר הוא בחי' אין האמיתי, בלי מהות ומציאות כלל, והוא בבחי' מקיף לבד, ולכן נק' כתר, מל' כותרת ומקיף כו'¹⁰⁶, ועיקרו הוא בחי' מקיף הכללי כו', ממילא אינו בא בבחי' התחלקות כלל כו'. ועד"מ הלבוש, שהוא בחי' מקיף להלביש כל האברים בהשוואה א', בלתי חילוק לחלקים, שהרי אותו הלבוש שמכסה בו את הראש, יכול לכסות וללבוש בו את הרגל, וכך להיפך, לבוש הרגל יכול להלביש להראש, ונמצא אין בעצם הלבוש לבוש מיוחד לאבר זה יותר מאבר זולתו (רק שמדת הלבוש יחתוך במדה כפי מדת האבר, כמו בתי ידים ושוקים ומצנפת הראש, שחלוקים הן בחיתוך המדה, אבל אין זה השינוי רק במדת הלבוש, לא בהלבוש עצמו, כי מצד עצם הלבוש, יתלבש בכל האברים בהשוואה א', וכמו מלבוש המקיף לכל הגוף מראש לרגל, וכמו סודר שמתעטף בו כו', רק שהאדם הוא החותך אותו לפי מדת האברים כו', משא"כ המזון, שמתחלק בעצם לכל אבר באופן [שיהי'] לפי מזג ותכונת האבר כו', ואינו דומה הדם שעולה אל המוח, שהוא היותר מובחר, להדם המתחלק מהלב לשארי אברים כו'), והיינו מפני [ש]המקיף אין בו התחלקות כו'. וכ"ש מקיף דבית אין בו התחלקות, ומקיף הראש עם הרגל בהשוואה כו'¹⁰⁷. והדוגמא מזה בבחי' הכתר, שאין בו התחלקות, להיותו בבחי' כותרת ומקיף לבד, ממילא הוא בבחי' השוואה א' כו'. וכ"ז הוא לפי שהכתר הוא בחי' אין אמיתי, שאינו בבחי' מהות מציאות דבר מה, דמשו"ז הוא בבחי' מקיף בלבד כו' (וג"ז בבחי' מקיף הרחוק דוקא כו'¹⁰⁷). משא"כ בחי' החכמה, ה"ה בא בבחי' מהות דבר מה, וכמו בחי' שכל גלוי כו', דהגם שאינו בבחי' השגה ממש, מ"מ ה"ה בבחי' מציאות דבר, והוא בבחי' או"פ, ונק' כח מה¹⁰⁸, ל' מהות, וכל בחי' מהות בהכרח שיבוא בשינוי חילוקי מדרי' כו', וכידוע דהחכמה בא בבחי' התחלקות, וכמו אין דיעותיהן שוות כו', וכנ"ל. וכמו עד"מ המזון, שהוא א"פ¹⁰⁹ המתחלק לכל אבר להיות לו לחיות מיוחד

שעז

102 (זח"ב סב, א. פה, א. קכא, א. ח"ג פא, א. קפב, א. רסא, ש"ש ית, ד. ועוד.

103 ראה בכ"ז (בענין מקיף דלבוש ומקיף דבית, מקיף הקרוב ומקיף הרחוק) לקו"ת ואתחנן י, ד. המשך מים רבים תרל"ו פרק ר (ע' רלא"ב). סה"מ תרנ"ט ע' קסו ואילך. תש"ד ע' 116 ואילך.

104 (108 זח"ג כח, א. לד, א. תניא פ"ג (ז, ב). פי"ח (כד, א). ועוד. וראה תורת חיים חיי שרה קלג, א. שמות ח"ב (הוצאת תשס"ג) שיב, ב. שער האמונה לאדהאמ"צ י, א. וש"נ. 109 = אור פנימי.

103 (103 איוב כח, יב.

104 (104 לעיל ע' ושד. וראה גם מאמרי אדה"ז כתובים ח"ב ע' קו. אוה"ת תשא ס"ע א'תתסח"ט.

105 (105 ראה עץ חיים שער יג (שער א"א) פ"ה. מבוא שערים ש"ג ח"ב פ"ז. משנת חסידים מס' אריך פ"ד. ועוד. - [הובאו באג"ק כ"ק אדמו"ר זי"ע ח"ב דלקמן הערה 116].

106 (106 ראה עץ חיים שער יג (שער א"א) פ"ג. שער כג (שער מוחין דצלם) פ"ב. שער כה (שער דרושי הצלם) דרוש ה. שער

לפי מזגו ותכונתו דוקא, וכמו שהמאכל נכנס באצטומכא, ומתברר שם, והמוכח נעשה דם, שמתברר בכבד ועולה ללב, והיותר מוכח עולה למוח ונעשה לו חיות, ומהלב ומוח נמשך שפע החיות לכל האברים, לחלק לכאו"א כפי מזגו כו'. וכך למעלה, בחי' או"פ, היינו בחי' החכ', ה"ה בא בבחי' התחלקות, וכידוע דחכ' היא ראשית ההשתל⁴⁴, שמן החכמה נמשך בכל הע"ס דאצילות בבחי' התחלקות דוקא כו'. וכמו"כ בחי' ההעלם דחכמה, דהיינו בחי' גילוי האין דכתר, ג"ז הוא בבחי' או"פ כו'. והגם שנת"ל שז"ע סייג לחכמה, שהוא בחי' מקיף, הנה הוא בחי' מקיף פרטי לבד כו', והעיקר הוא מה שהוא בבחי' סייג ומקיף היינו שאינו בבחי' תפיסא ממש בכלים, והיינו להיותו בחי' אין כנ"ל, לכן אינו בבחי' תפיסא ממש כו', אבל מ"מ ה"ה בבחי' או"פ, שהרי זהו מה ששייך לשכל, א"כ ה"ה או"פ כו' (ובד"כ מוחין הן בחי' פנימים כו', דגם בחי' פנימיות ועצמות ממש דחכ' ה"ה בבחי' או"פ, וכמו גם בחי' ראיה, הגם שאינו בבחי' תפיסה בכלי, ומ"מ הרי אופן הידיעה בזה הוא בבחי' או"פ כו', ולכן בחי' הראיה מוגדר ג"כ באיזה הגדרה, היינו באיזה אופן היא הראיה כו', וכמשנת"ל (ד"ה וספרתם לכם⁶⁰), והיינו להיותו או"פ, דממילא בא בבחי' התחלקות מדרי' כו'). וז"ע מה שאבא יונק ממזלא¹¹⁰, בחי' מזלות ושערות, שזהו גילוי בחי' אין דכתר להיות בחי' חכמה, שבא בבחי' התחלקות, בכל שיערה אור וגילוי בפ"ע כו', והיינו מפני שהוא בבחי' מציאות אור עכ"פ כו'. ועד"ז יובן כל פרטי המשכות השערות דגולגלתא דא"א, שהוא רק בחי' גילוי האין העצמי, כדי שמהם וע"י יומשך ויבוא אור לנאצלים כו'. כי הגם שהאצילות הוא ג"כ בחי' אלקות ממש, וכידוע דבע"ס דאצילות איהו וחיוהי חד ואיהו וגרמוהי חד⁶⁷, דהיינו להיותן אלקות כו', מ"מ, הנה לגבי עצמות או"א"ס נחשב אצילות לבחי' עשי', וכמ"ש¹¹¹ כולם בחכמה עשית, שגם החכמה נחשבה כעשיה כו'. וכידוע¹¹² דאצילות הוא מל' ואצילתי מן הרוח אשר עליך כו'¹¹³, דע' זקנים קבלו מרוחו של משה, ומ"מ, לא הי' להם ערך לגבי רוחו של משה ממש, שהרי במשה נאמר¹¹⁴ פנים אל פנים כו', והזקנים הרי היו בערך העם כו', כידוע¹¹⁵, והיינו מפני שאצ"י רוחו שעליהם הי' בדרך דילוג המדרי' מאד, וע"ד דמיון אור הנמשך דרך שערות כו'. וכך הוא בהאורות דאצילות, וכמו אור אבא שיונק ממזלא כו', ועד"ז כל הנאצלים, שמקבלים רק מבחי' שערות כו', ואעפ"כ נק' אצילות, כי הרי נאצלו ונפרשו אורם מן המאציל, אבל הוא ע"י דילוג השערות, שהן מקורי האורות דאצילות כו'. אבל בחי' אורחין דגולגלתא, שהן בחי' חיוורתא דא"א, והיינו הלבנונית שפנוי משערות, זהו בחי' אין העצמי דכתר כו'. דהנה, בחיוורתא [דא"א] מאיר בחי' נו"ה דעתיק¹¹⁶, וידוע¹¹⁷

שעח

115) ראה ד"ה פתח אלי' תרנ"ח ע' יז. וראה שם ע' מ ואילך. סה"מ תר"ס ס"ע קיא ואילך. ועוד.

116) מ"ש בהמאמר דהלבנונית – היינו עצם דגולגלתא – הוא אין העצמי דכתר כי שם מאיר בחי' נו"ה דעתיק (כ"ה בע"ח שער א"א פ"ה. מבו"ש ש"ג ח"ב פ"ז. מ"ח מס' אריך פ"ד). וצ"ע דבכל קומת א"א מאירים בחי' מעתיק, כמ"ש בע"ח שם פ"ז ועוד. ואולי אפ"ל, ע"פ המבואר בכ"מ, שנה"י דוקא שרשם מכתר (לקר"ת ביאור דצאו"ר ס"ג, ובד"ה קול דודי רס"ח שזהו מפני' הכתר). ויותר נ"ל, כי הנה המורם מהמשך רס"ו שהמשכה עצמית אפ"ל רק ע"י אור חוזר. ואו"ח

110) ראה עץ חיים שער הכללים פ"ה. שער יג (שער א"א) ספ"ט. שער יד (שער או"א) פ"ח.

111) תהלים קד, כד. – וראה שעהיוה"א פ"ט (פז, א"ב). וראה גם תניא פ"ב בהגה"ה (ו, סע"א). שם ספמ"ו (טו, ב). ועוד. 112) ראה בכ"ז תו"א בראשית ג, א. וירא יד, א. מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"א ע' רצב ואילך. אוה"ת ואתחנן ע' קפו ואילך. סה"מ תרל"א ח"א ע' קלח. ע' שכח"ט. תרל"ב ח"א ע' מב. ע' רד. מקומות שצויינו בהערה 116.

113) בהעלותך יא, יז.

114) תשא לג, יא.

דבחי' עתיק נחשב מבחי' העלם עצמות המאציל, ולכן נק' עתיק, מל' המעתיק הריים¹¹⁸, והיינו מה שנעתק ונבדל מסדר השתל' לגמרי, והיינו בחי' עצם האין דהעלם הכתר כו'.

וזזהו שרש ההפרש דתורה ומצות, דתורה היא בחי' החכמה, ולכן תורה נק' בחי' מזון, וכמו ותורתך בתוך מעי כו'¹¹⁹, בקרבך קדוש כו'¹²⁰, וכמ"ש במ"א¹²¹ שהיא בחי' או"פ כו', ומשו"ז ה"ה בא[ה] בבחי' התחלקות, שהרי התורה באה בבחי' השגות וענינים פרטיים, שזה צ"ל כך וזה כך כו'. וגם בחי' פנימיות התו' בא ג"כ בבחי' התחלקות, שה"ה ג"כ בחי' או"פ, וכל או"פ בהכרח הוא בבחי' התחלקות והשגות פרטיים כו'. וגם יש בזה חילוקי מדריגות בעומק ופנימיות יותר בבחי' מעלה ומטה כו', וכמ"ש¹²² אני תורתך שעשעתי, שגם בחי' שעשועים והתענוג דבחי' טעמי תורה, יש בזה כמה בחי' תענוג כו', וכמו בכוונת המצות, שזהו בחי' פנימיות התורה, ה"ז בא בבחי' התחלקות כו', והיינו להיות שגם בחי' ההעלם דחכ' הוא רק בחי' גילוי האין דכתר כו'. אבל תרי"ג מצות שהן תרי"ג ארחין דגולגלתא¹²³, ושרשן מבחי' י"ג חיוורתא דא"א¹²³, שזהו בחי' האין העצמי דכתר כו', והיינו בחי' מעשה המצות, דעשיה לעילא¹²⁴, דעצם עשיית המצות הוא למע' מבחי' התורה ולמעלה מכוונת המצות כו', ולכן בעצם עשיית המצות אין חילוקים כלל, וכל המצות שוות, וכמו אל תהי יושב ושוקל במצותיה של תורה כו'¹²⁵, והיינו להיות שרשן בבחי' עצם האין דכתר, שאין שם התחלקות כו'.

וזזהו כללות ההפרש בין בחי' ישראל ליעקב, דישראל הו"ע התורה, שהיא בחי' הארת האין דכתר לבד כו', אבל יעקב עבדי הו"ע מעשה המצות, שהן בבחי' עצם האין כו'. וזהו ג"כ משנת"ל (ד"ה אלה הדברים¹²⁶), דעבד נאמן הוא שעובד באה"ה, ויש לו נח"ר בעבודתו, ומשו"ז יש חילוקי מדריגות, שאין כל העובדות שוות אצלו, אבל עבד פשוט שעובד רק מצד העול, הרי כל העובדות שוות אצלו כו', והיינו כענין הנ"ל, דעבד נאמן הוא בכלל בחי' ישראל, שעובד מאהבה, וכ"ש בחי' הבן שעבודתו היא מאהבה ובשמחה ותענוג כו', דברוחניות היינו בחי' התורה ובחי' פנימיות התורה כו', דבזה יש חילוקי מדריגות כו' כנ"ל, אבל בחי' עבד פשוט היינו בעצם העשיה דוקא בבחי' קבלת עומ"ש כו', דבזה לא יש חילוקי מדריגות כלל כו'. ובכ"ז יובן מעלת העבד [הפשוט] שלמעלה יותר מבחי' בן ועבד נאמן, שמגיע דוקא בבחי' האין העצמי דכתר כו', ובשרש שרשו הוא בחי' העלם העצמי דא"ס כו'.

שעט

מקץ לג, ד ואילך. לקו"ת ואתחנן ט, ג. י, ד. ברכה צט, ב. שה"ש יז, א. ובכ"מ.
 (122) תהלים קיט, ע. וראה תו"ח שמות ח"ב (הוצאת תשס"ג) שא, ג ואילך. לעיל ס"ע ותכח.
 (123) ראה לעיל רד"ה בסוכות תשבו, ובהנסמן שם ע' ותעט.
 (124) זח"ג קת, רע"ב. וראה גם זח"א קטו, א. הובאו בלקו"ת פנחס עת, ב. אוה"ת חוקת ע' תתו. סה"מ תרכ"ז ע' שצד. ובכ"מ.
 (125) תנחומא עקב ב. דב"ר פ"ו, ב. ילקוט שמעוני יתרו רמז חצר.
 (126) לעיל ע' ותכו ואילך.

בהתלבשות עתיק שבא"א זהו דוקא בהארת נו"ה שבגולגלתא כמ"ש בע"ח מבו"ש ועוד. אלא שהשערות דגולגלתא נעשו ג"כ ע"י הקרומא דאוריא, משא"כ הלבנוניתא. – אגרות קודש כ"ק אדמו"ר זי"ע ח"ב ע' רלא"ב.
 (117) ראה לקו"ת אמור לא, ד. שלח לט, ד. חוקת סז, ב. דרושים לר"ה סא, ג. שער היחוד לאדהאמ"צ יט, א. תורת חיים שמות (הוצאת תשס"ג) ח"א קמב, סע"ב"ג. ועוד.
 (118) איוב ט, ה.
 (119) תהלים מ, ט.
 (120) ראה ישעי' יב, ו. הושע יא, ט.
 (121) ראה תניא ספ"ה (י, א). שעויה"א ספ"ה (פ, א). תו"א

שמיני עצרת, ה'תרס"ז

תצט

וע"פ¹²⁷ הנ"ל יובן מ"ש ביום השמע"צ תהי' לכם, דפי' עצרת הוא ל' עכבה כו', דהנה ידוע¹²⁸ דשמע"צ הוא זמן קליטה, דכל האורות וההמשכות שנמשכים בר"ה ויום הכפורים, שאז הן בהעלם עדיין, והגילוי הוא בסוכות שז"ע ליום חגיגנו כו'¹²⁹, מ"מ, בסוכות אינו מאיר עדיין בפנימיות ממש, ועיקר ההמשכה בפנימיות ממש הוא בשמע"צ כו', וזהו עצרת תהי' לכם, שתהי' ההמשכה לכם בבחי' פנימיות כו', וזהו גם כן עצרת לשון עכבה, שהו"ע קליטת האור בבחי' פנימיות כו'. והנה, ההמשכה דר"ה ויוהכ"פ זהו שממשיכים בחי' העלם העצמי דא"ס כו', שז"ע המלך הקדוש שאומרים בר"ה ויוה"כ, שממשיכים בחי' קדושת העצמות דא"ס כו', וכמו שנת"ל (סד"ה קדוש אתה¹³⁰). וכבר נת'¹³¹ דהמשכת העצמות הוא ע"י קבעומ"ש דוקא, שזהו יתרון מעלת עבד פשוט שעבודתו הוא בבחי' עומ"ש, ועי"ז ממשיך דוקא בחי' המשכת העצמות כו'. וכמו"כ בר"ה, שממשיכים בחי' גילוי המלוכה מבחי' קדושת העצמות דוקא, כמשנת"ל ד"ה הנ"ל, זהו ע"י הקבעומ"ש דר"ה. ולזאת, בשמע"צ שאז הוא הקליטה וההמשכה פנימיות דמדרי' זו, לכן צ"ל אז ענין קבלת עומ"ש, וכידוע דשמע"צ נמשך בחי' קבלת עומ"ש על כל השנה¹³², דכל ההמשכות שבחדש תשרי כולם הן המשכות כלל[י]ות¹³³, ובשמע"צ אז נמשך קבעומ"ש כו', והיינו מפני שאז הוא עיקר ההמשכה והגילוי דבחי' עצמות א"ס להיות בבחי' פנימיות, לכן צ"ל אז קבעומ"ש כו'. ולכן גם בשמחה דשמע"צ, דאז הוא השמחה ביותר למעלה מהגבלה כו', ומ"מ צ"ל בזה קבעומ"ש, שלא תהי' בהתפרצות יתירה כו'. וזהו"ע מה שעצרת הוא ל' מלוכה וממשלה, שהו"ע קבלת עומ"ש שצ"ל בשמע"צ, שתהי' המשכת העצמות בבחי' פנימיות כו'. וזהו"ע שמח"ת שעושי' בשמע"צ. דהנה, נת"ל ההפרש בין תורה למעהמ"צ, דתורה הוא בחי' גילוי האין דכתר לכד כו', ובשרש שרשו היינו בחי' אור א"ס שהוא בבחי' המשכה וגילוי כו', ומעהמ"צ מגיעים בבחי' העצמות דוקא כו', ולכן בשמע"צ שנמשך בחי' העצמות עושי' או שמח"ת. והענין הוא, דהנה, ענין שמח"ת תורה הוא מה שמקיפים עם הס"ת את הבימה או שולחן שקוראין עליו בתורה, והיינו להורות על מעלת המעשה, דהקריאה בתורה הו"ע הדבור, וזה שמקיפים עם הס"ת את הבימה זהו מעשה שגדול מהקריאה כו'¹³⁴. ובזה בא להורות על מעהמ"צ שמגיעים למעלה מתורה כו'. אמנם ענין שמח"ת תורה היינו שנמשך האור והגילוי בתורה ג"כ כו', וזהו שמח"ת תורה, דשמחה הוא מצד הגילוי, והיינו שהתורה שמחה על הגילוי אור שמאיר כו'. אמנם, מה שעושי' שמח"ת בשמע"צ דוקא, ולא בשבועות, הענין הוא, דהנה,

שפ

לשמע"צ (כרך ה) ע' בקנד. ע' בקנח. סה"מ עזר"ת ע' מו. עטר"ת ע' יב. ד"ה בריש הורמנותא תרצ"ה פ"כ (סה"מ קונטרסים ח"ב שלד, ב). רד"ה וסד"ה ביום השמע"צ תרצ"ה (סה"מ שם שלח, א. שמ, סע"ב-שמא, א). סד"ה לה"ע שמע"צ ושמח"ת תשי"ד (סה"מ תשי"ד ס"ע כו ואילך). ועוד.

133 ראה מאמרי אדה"ז תקס"ו (הוצאת תשס"ה) ח"ב ע' תשמח. ע' תשסד. ע' תשעב. אוה"ת ברכה ע' א'תתסו. סה"מ תרכ"ו ע' רצב. תרל"ב ח"ב ע' תקפט. תרנ"ד ע' לו. תש"ב ע' 49. 134 ראה מאמרי אדה"ז תקע"ב שם ע' לג"ד. ע' לח. ע' מט. אוה"ת דרושים לשמע"צ שם ע' א'תשצ. סה"מ עטר"ת ע' לו. תש"ה ע' 73. ובכ"מ.

127 בכל הבא לקמן ראה ד"ה ביום השמע"צ בס' מאמרי אדה"ז תקע"ב ע' ל ואילך. וש"נ. ע' לט ואילך. ובתוס' הגהות באוה"ת דרושים לשמע"צ ע' א'תשעט ואילך. ועוד.

128 ראה פנ"ח שער כט (שער הלולב) פ"ח. לקו"ת דרושים לשמע"צ פט, א. [ובהנסמן בהערה הבאה].

129 תהלים פא, ד. – וראה מאמרי אדה"ז תקע"ב שם ע' לג, וס"ע מ"ח. אוה"ת דרושים לשמע"צ שם ס"ע א'תשפח ואילך.

130 לעיל ע' תעז.

131 לעיל ד"ה קדוש אתה שם ע' תעה ואילך.

132 ראה לקו"ת דרושים לחה"ס פב, ג"ד. אוה"ת דרושים

משנת"ל דתורה היא בחי' גילוי האין דכתר לבד, זהו בחי' לוחות הראשונות, אבל לוחות האחרונות הן למעלה מעלה מזה. דהנה, נת"ל (ד"ה ויתן לך¹³⁵) ההפרש בין לוחה"ר ללוחה"א, דלוחה"ר זהו התורה כמו שהיא בבחי' אור ישר, שזהו רק מבחי' האורות והגילויים דאוא"ס כו', אבל לוחה"א ז"ע התורה שבבחי' אור"ח, והו"ע תושבע"פ שבא ע"י יגיעה דוקא כו', וכמשי"ת¹³⁶, דבחי' זו זהו ג"כ מה שנמשך מבחי' העלם העצמי דא"ס כו'. וענין שמח"ת זהו על לוחה"א דוקא, וידוע דלוחה"א ניתנו ביוהכ"פ¹³⁷, ולכן עושין שמח"ת בשמע"צ דוקא, שאז הוא עיקר הגילוי דבחי' ומדרי' זו כו'. ולפי"ז ענין שמח"ת היינו שמחה על התורה כו', ומ"מ זהו ג"כ דוקא ע"י מעשה המצות וע"י קבלת עומ"ש בכלל כו' (וכמשי"ת¹³⁸ דאמיתית ההמשכה דתושבע"פ הוא בעסק התורה בבחי' קבלת עול דוקא כו'), וזהו שמקיפים בס"ת כו', שע"י המעשה דוקא ע"י נמשך גילוי אמיתית אור התורה כו'. וזהו ביום השמיני עצרת תהי' לכם, דעצרת הו"ע קליטה ועכבה, היינו שיומשך האור העצמי, בחי' העלם העצמי דא"ס, בבחי' פנימיות, לכם כו'. וזהו ג"כ עצרת ל' מלוכה וממשלה, דבשמע"צ צ"ל קבלת עומ"ש דוקא כו'. ולכן אז עושין שמח"ת, דע"י המעשה בקבלת עול מלכות שמים מתגלה אמיתית גילוי אור התורה כו'.

(137) ראה תענית ל, ב.

(138) לקמן ד"ה וה' אמר המכסה אני ע' ותו ואילך.

(135) לעיל ס"ע וקיד ואילך.

(136) לקמן ד"ה ויאמר גו' לך ע' ושצ ואילך.

אר"ע¹ אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרין ומי מטהר אתכם, אביכם שבשמים, שנא'² כי ביום הזה כו', ואומר³ מקוה ישראל ה', מה מקוה מטהר את הטמאים, כך הקב"ה מטהר את ישראל⁴. וצ"ל מהו הכפל לשון דלפני מי אתם מטהרין ומי מטהר אתכם כו'. גם, מה"ע לפני מי אתם מטהרין, דלכאורה אין לו פי', דמ"ש מי מטהר אתכם ניחא, אבל מהו הפי' לפני מי אתם מטהרין כו'. גם מה"ע מה מקוה מטהר כו', כך הקב"ה מטהר את ישראל כו', ומה"ע אשריכם ישראל כו'. ולהבין כ"ז צלה"ק משנת"ל⁵ בענין בן ועבד, דבחי' עבד הוא למעלה מבחי' בן, ודוקא מדרי' עבד פשוט שעובד בעול הוא למעלה מבחי' עבד נאמן ומבחי' בן כו'.

והנה יש בן שהוא ג"כ עבד, והיינו שמגיע במדריגתו כמו בחי' עבד פשוט, דעם היות דעיקר עבודתו הוא בעסק התורה, שזהו בחי' בן כו', מ"מ, ה"ה מגיע בעבודתו כמו בחי' עבד פשוט ממש כו' (לפי שבן זה עבודתו בעסק התורה כמו עבד פשוט כו', וכמשי"ת⁶).

ויובן זה על ד"מ' באב שהי' לו בן מושלם בכל המעלות בחכמה ומדות, והוא מנהיג כל ביתו של אביו בחכמתו ויושר שכלו וטוב אמונתו והשתדלותו כבן לאב, [ו]ירצה בטובתו יותר מבנפשו, ככרא דרחים לי' כו', יתיר מגרמוי כו'⁸, אך מכל העונג ושמחה שבן חכם כזה ישמח אב⁹ בחכמתו וטיב פעולותיו ועבודתו בכל קנינו ורכושו שהצליח למעלה מאד, לא נחה דעת האב מבנו השלם, שאין לו שלימות האמיתי עדיין במה שצריך לאביו לקבל ממנו מזונו ושפעו וכל הצטרכותו הכל מאביו, וכל ההתעסקות שלו הכל הוא בנכסי אביו דוקא, והיינו שעצם הדבר כבר מוכן הוא מהאב, והגם שהבן בטיב

שפא

(1) חלקו הא' (עד פיסקא: וכללות הענין הוא) מיוסד על ד"ה ויקהל הגדול בתורת חיים שמות (הוצאת תשס"ג) ח"ב שצח, ב ואילך.
 חלקו הב' (פיסקא: וכללות הענין, ופיסקא שלאחרי') מיוסד על ד"ה כי המצוה בס' מאמרי אדמהאמ"צ דברים ח"ג ס"ע תשעה ואילך. ובשינויים בהמשך ר"ה בסה"מ תרנ"ז ע' כו ואילך.
 חלקו הג' (פיסקא: והענין הוא דהנה תלת קשרין, ואילך) מיוסד על ד"ה או ישיר: בסה"מ תרכ"ט ס"ע קמה"ו. תרל"א ח"א ס"ע קנג"ד.
 להתחלת וסיום המאמר ראה ד"ה זה באוה"ת דרושים ליוהכ"פ ע' א'תקעח"ט. ע' א'תקפא. ס"ע א'תקצב ואילך. ס"ע א'תקצה"ו. ד"ה זה בסה"מ תרל"ט ח"ב ע' תקכט ואילך. וד"ה זה תרנ"ה בסה"מ ליקוט ח"ב ע' לב"ג. – וראה רד"ה וסד"ה זה תשי"ז (סה"מ תשי"ז ע' לו. ע' מו ואילך), ומיוסד על התחלת וסיום המאמר דתרס"ו*.
 (2) אחרי טז, ל.
 (3) ירמי' יז, יג.
 (4) משנה סוף יומא (פה, ב).
 (5) ד"ה ומקנה רב (לעיל ע' ותי) ואילך.
 (6) לקמן ע' ותקלה.
 (7) = דרך משל. – בהבא לקמן ראה תו"ח שמות שם. וראה גם שם תז, ב. תטו, ב. תיז, ד. תיח, ב. שערי תשובה סז, סע"ד ואילך [ובנסמן שם בהוצאת תשנ"ה]. לקו"ש ח"כ ע' 284-5.
 (8) זח"ג רפא, א (ברע"מ).
 (9) ע"פ משלי י, א.

ח"א ע' 182, ושם: מצינו מאמר עם התחלה זו (אר"ע אשריכם ישראל כו') משבת פרשת נח תרס"ז, לפני חמישים שנה. ובביאור השייכות להתחלה זו (בענין הטהרה) לפרשת נח – יש לומר בפשטות ע"פ המבואר בתו"א [ר"פ נח] ש,המבול בא לטהר את הארץ.. כדוגמת המקוה כו". עיי"ש.

* המאמר נזכר בלקו"ש ח"א ע' 11 ובתו"מ התוועדויות תשי"ז

עבודתו בחכמה וביושר שכלו הוא מוסיף ברכה בזה כו', מ"מ, אין זה שמחדש דבר מעיקרו, כי אם במה שכבר מוכן מאביו, וא"כ, גם מזונו ושפעו שמקבל ממה שהשביח בנכסי האב, הרי הכל הוא משל האב, לא משלו ממש כו', ואע"פ שראוי הוא לכל שכר טוב, מצד טוב שכלו ולמודו בכל חכמה, וכשרון יושר מעשיו הטובים, ואשר בכל זה משביח ומוסיף ברכה בנכסי אביו כו', עכ"ז, הרי אין הבן יכול לפרנס א"ע בחכמתו ולמודו ומדותיו הטובים, רק מקבל הכל מאביו, ואין זה שלימות אמיתי, כ"א כשיהי' ביכולתו לפרנס א"ע ביגיע כפיו בשלו דוקא, שלא משל נכסי אביו כלל. וכמו כשילמוד עצמו לעשות בכלי אומנות לתקן כלים ולרקום בגד יקר וכה"ג, שמעט יגיע כפיו שירויח בזה להחיות נפשו אף במיעוט, זהו שלימות אמיתי, ויערב לו ביותר, במה שא"צ לשום אדם ולא לאביו, מליהנות בתענוגים רבים שאינם שלו, שאוכל נהמא דכסופא כו'¹⁰. וגם האב ישמח ויערב לו ביותר מה שבנו יכול לפרנס א"ע, יותר מכל הון ביתו שהי' נותן לו בכל לבו עבור טוב חכמתו ומעלתו. וכ"ש אם הבן מפרנס להאב מיגיע כפו בכלי אומנות, עד שהגיע לעושר גדול יותר משל האב מצ"ע כו', כי זהו שחכמתו עמדה לבן לעשות תוס' ברכה בחידוש מעיקרו, כמו בכלי אומנות, לתקן דבר המקולקל, או לעשות כלים יקרים מחדש ממש, כמו מאין ליש, משא"כ בעושר שהצליח בנכסי אביו, שאינו רק יש מיש כו'. וכ"ז א"א להיות כ"א כאשר הבן הזה יהי' מרוחק מאביו, ולא יהי' לו כלום בנכסי אביו, וילך למרחקים ללמוד אומנות, שבודאי צריך שיהי' לעבד ולמשרת לאדונו, שהוא האומן המלמדו, להיות מסור אליו ולרצונו, לעשות אצלו המלאכה ימים רבים ביגיעה גדולה ועצומה עד מיצוי הנפש, עד שיוכל גם הוא לתקן ולעשות בכלי אומנות כרבו, ויוכל לפרנס א"ע מיגיע כפיו, להיות עושר גדול מכח עצמו יותר משיהי' אצל אביו כו'.

והדוגמא בכ"ז יובן בנש"י, שנק' בנים, וכמ"ש¹¹ בני בכורי ישראל, וכתיב¹² הבן יקיר לי אפרים כו', לפי ששרש נש"י עלו במחה"ק¹³ בבחי' פנימיות ועצמות דחכמה ומדות, וה"ה בדומה לעליון כו', וכמשנת"ל באורך¹⁴ בענין אדם אדמה לעליון¹⁵, דהיינו בנשמות דאצילות, שהן אלקות ממש, ובחי' המוחין ומדות שלהן הן בדוגמא שלמעלה כו', וכמשנת"ל (ד"ה ומקנה רב¹⁶). וכמ"ש¹⁷ מה שמו ומה שם בנו, מה שמו הוא בעצם בחי' מ"ה דח"ע העצמית ממש כו', בחי' החכמה שבא"ס כו', וכמו"כ בבחי' מ"ה דחכמה דאצילות כו', ומה שם בנו הוא בחי' ז"א בבחי' גדלות המוחין שלו כו', וכמ"ש בפע"ח בענין שבועות¹⁸ דבמ"ת נדמה להם כזקן¹⁹, דבחי' ז"א הוא בחי' זקן, ונק' יש"ס כו'²⁰, וכמשנת"ל (ד"ה במד"ס באוה"מ²¹), והיינו ע"י בחי' חכמה דתורה כו', וכמו"כ בנשמות

(16) לעיל ע' ותיא ואילך.

(17) משלי ל, ד.

(18) שער כג (שער חג השבועות) רפ"א. וראה גם שם שער

כא (שער חג המצות) פ"א.

(19) מכילתא בשלח טו, ג. יתרו כ, ב. פירש"י יתרו שם.

(20) = ישראל סבא (ראה ב"ר פע"ד, ת. זח"א רלג, א. רלו,

א. ועוד).

(21) לעיל ע' ושי.

(10) ראה ירושלמי ערלה פ"א ה"ג. – הובא בלקו"ת צו ז,

ריש ע"ד. וראה גם תו"ח וישלח מג, א. מאמרי אדהאמ"צ

קונטרסים ע' תקצה. וש"נ.

(11) שמות ד, כב.

(12) ירמ' לא, יט.

(13) = במחשבה הקדומה (ראה ב"ר פ"א, ד).

(14) לעיל ע' ופר"רפז. וראה לעיל ע' ורו ואילך, וע' וריא

ואילך.

(15) ישע"י יד, יד.

ש"פ נח, בדר"ח מרחשון, ה'תרס"ז

תקג

למטה, ע"י התורה הן בדומה לעליון ממש כו' (וכמ"ש במ"א²² בענין כיום חתונתו זה מ"ת²³, דטפת אבא היא בחי' התורה, ועי"ז נעשים נשמות בדומה לו ממש כו'). ועיקר התורה היא בנשמות דמבחי' שם מ"ה דחכמה, וכמו משה קבל תורה מסיני²⁴, שהי' מבחי' מ"ה דחכמה, וכתוב²⁵ תורה צוה לנו משה כו', ועליו נאמר מה שמו ומה שם בנו, שהי' בבחי' בן, וגם בחי' עבד הוי', להמשיך תוס' אורות בכללות השתל', ע"י שהמשיך אור החכמה דתורה הקדומה בבחי' סדר השתל', וגם הוריד עוז מבטחה²⁶ למטה כו', ובכל הון ביתו נאמן, להמשיך תוס' אורות בכללות סדר השתל' ע"י התורה, ובפרט ע"י הבירורים דרפ"ח ניצוצות כו', המתבררים ע"י התורה כו'. וישראל קבלו ממנו עוז וכח זה, להיות יכולים לברר בירורים בשם מ"ה דחכמה דתורה, ונק' גם הם עבדי הוי', ע"י עבודתם בעבודת הבירורים בכח התורה כו', ובד"כ ע"י עבודתם התמה בתו"מ לשמן בכוונה ורעו"ד בשמחה וטוב לבב, להוסיף אורות באצילות בתוס' מרובה על העיקר כו', וכמשנת"ל (ד"ה אלה הדברים²⁷), וכמ"ש²⁸ כי הם זרע ברך ה', שממשיכים גילוי שם הוי' בעולם כו', וגם נק' נרות הוי'²⁹, ע"י נר מצוה ותורה אור³⁰, להאיר שם הוי' גם בחושך דק"ג, כמו בריבוי נרות מאד יאיר גם לחושך כו', והיינו ע"י התורה וע"י האותיות דתורה אור כו' (והנשמה עצמה נק' נר הוי'²⁹, להאיר את החשך ע"י גילוי שם הוי' כו', אמנם, זהו גופא ע"י בחי' ותורה אור, וכמ"ש³¹ כי אתה תאיר נרי כו', וכמ"ש במ"א³²). וכמו במ"ת, שחכמת אדה"ע תאיר פניו³³ ביו"ד הדברות באותיות, וכמו ואתא מרבכות קדש³⁴, מבחי' קדש [ה]עליון, להאיר למטה מטה כו', וכך דבר ה' בד"ת גם עתה מאיר בחי' אור הוי' להאיר את החשך כו', וכמו"כ במצות באהוי"ר ובכוונה כו', שע"י כ"ז נמשך הגילוי למטה להאיר את החשך לברר ק"ג כו', שז"ע נר מצוה כו'. וזהו הכל כמשל הבן השלם בחכמה ומדות, שנוהג כל ביתו ורכושו של אביו ביושר שכלו ע"פ החכמה האמיתית ומדות הישרות שקבל מאביו כו', והכל ניתן על ידו להוסיף ברכה והצלחה בכל ביתו כו'. וז"ש במשה³⁵ בכל ביתי נאמן הוא, דכללות סדר השתל' ניתן על ידו להמשיך בהם תוס' אורות כו', וכן ישראל שמצליחים במע"ט בכל דור ודור ע"י צ"ג³⁶ שבהם, שעושים פירות למעלה ולמטה בתוס' ברכה כו', שז"ע מה שת"ח ע"י עסק התורה נק' בנאים³⁷, שבונים ומקיימים את העולם ע"י התוס' אורות שממשיכים כו', וכמו אני ואתם נסכים למה שישראל עושין כו'³⁸, וכנ"ל בד"ה הנ"ל²⁷.

(22) ראה סה"מ תרנ"ט ע' יג. ועוד.

(23) שה"ש ג, יא. משנה סוף תענית (כו, ב).

(24) אבות פ"א מ"א.

(25) ברכה לג, ד.

(26) סיום פיוט „התקבצו מלאכים" בסדר הקפות ליום שמח"ת.

(27) לעיל ע' ותכא ואילך.

(28) ישעי' סא, ט.

(29) ראה משלי כ, כז. וראה גם שמואל"א ג, ג. קדושין

עב, ב.

(30) משלי ו, כג.

(31) תהלים יח, כט.

(32) ראה תו"א מקץ מ, ד. אוה"ת חנוכה שכב, א. שכג,

סע"ב ואילך.

(33) ע"פ קהלת ת, א.

(34) ברכה לג, ב. – וראה בכ"ז לקו"ת ברכה צג, א ואילך.

מאמרי אדה"ז תקס"ח ח"א ע' תקכו ואילך.

(35) בהעלותך יב, ז.

(36) = צדיקים גדולים (או: צדיקים גמורים).

(37) שבת קיד, א.

(38) שמו"ר פט"ו, ב.

אך כ"ז אינו בחי' שלימות אמיתי בבחי' בן או עבד כזה, לפי שכל אור ההמשכה וברכה הזאת הבאה מלמעלה למטה ה"ז הכל במה שכבר הוכן ועומד, שהוא ע"י תורה הקדומה כנ"ל, ואין זה שממשיך הבן והעבד רק בבחי' יש מיש, ולא חידוש גמור מאין ליש כו', וכמו שלמה שבנה את בהמ"ק מן המוכן מדוד אביו כו'³⁹, וכמו האבות שזכו להמשיך נר"ן לבניהם אחריהם כו'⁴⁰, ועשו הכנה למ"ת כו'⁴¹, וכמו"כ התוס' אורות שנמשך ע"י תו"מ, אין זה חדש מעיקרו, כ"א מהעלם אל הגילוי לבד כו'. ואע"פ שמשא נק' סופר ומחוקק⁴² בגילוי אותיות דתושב"כ, אין זה דבר חדש מעיקרו, רק שמביא וממשיך מתוה"ק מן ההעלם לגילוי, אור בכלים, עד למטה, שנק' יש מיש כו'. וגם אין זה מכח עצמו, אע"פ שחכמתו ומדותיו ישרים ומוצלחים כו', מ"מ, ה"ז מכח האב כו', שה"ה בדומה לעליון, וכמשנת"ל⁴⁶ בנשמות דאצילות שהן אלקות, ומוחין ומדות שלהם הן בדוגמא של מעלה כו', וא"כ, כל מה שמשכיל ומתחכם בתורה ובידיעת אלקות, אין זה מכח עצמו, אלא בכח עליון שבו כו'. וכן הוא במדרי' עבד נאמן, שמאיר להם הגילוי מלמעלה לידע ולהשיג כו', וכמשנת"ל (ד"ה אחרי ה'⁴³) כמשל המלך שמתגלה לעבדיו הנאמנים כו', וכמו"כ בחי' הדביקות והאהבה וההתקשרות שלהם הכל הוא מצד הגילוי אור שמאיר בנפשם, שכ"ז אינו מכח עצמן כו'. וא"כ הרי גם כל מה שמקבל, היינו כל מה שממשיך תוס' אורות הן למעלה והן בנפשו, הרי כ"ז הוא שמקבל מן האב, לא מה שחידש בכח עצמו ויגיעתו כו'. ואע"פ שראוי הוא לשכר טוב, היינו בהגילויים שבנפשו ובהגילוי דעוה"ב, מצד טוב פעולתו וכשרון מעשיו בעסק התורה ומצות כו', ובהבירורים שמברר בכח שם מ"ן⁴⁷ דתורה כו', וכמו משה דכתיב בו⁴⁴ כי טוב הוא, בטי"ת רבתי (צ"ע⁴⁵), דעה"ח דתורה הקדומה, והאיר אור החכמה דתורה עד למטה בדברים הגשמיים דק"נ, לבררם ולהעלותם כו', מ"מ, הרי כ"ז הוא בכח עליון שבנשמות, ובאור התורה הקדומה שנמשכה כו', ואין זה דבר חידוש, ולא בכח עצמו כו'.

שפג

אמנם עיקר השלימות האמיתי שיהי' בהגילויים דלעתיד, וכמ"ש במשיח⁴⁶ הנה ישכיל עבדי כו' וגבה מאד, למעלה מאור דתורה הקדומה שירדה ע"י משה כו', והוא בחי' עזן סתימאה⁴⁷, שיתגלה לעתיד בבחי' עונג הבלתי מורגש כלל, שלמעלה מהעונג המורגש דטעמי תורה⁴⁸ ושכר המצות שיהי' לעתיד כו', והיינו בחי' העליה הב' דלעתיד, בחי' אהי' אשר אהי' כו'⁴⁹, וכמשנת"ל (ד"ה וישלח יעקב⁵⁰), שעז"נ⁵¹ עין לא ראתה אלקים

(תשס"ג) ח"א מג, ד. וש"נ. וראה מנחת שי עה"פ: „כי טוב הוא, בהעתק ספר תורה ט' רבתי, ולא ראיתי זה כי אם בנוסח א' כתיבת יד מאלפא ביתא רבתי, משונה מנוסח מסורת שלנו”.

(46) ישעי' נב, יג.

(47) זח"ג רפח, סע"ב (באד"ז). שם רצ, רע"א. וראה גם זח"ג קטט, רע"ב (באד"ר). וראה תו"ח שמות ח"א שם ה, ג. וש"נ.

(48) ראה פירשי' עה"פ – שה"ש א, ב.

(49) שמות ג, יד.

(50) לעיל ע' וקמ"קמא.

(51) ישעי' סד, ג.

(39) ראה דברי הימים א כט, יט. וראה בכ"ז תורת חיים לך לך פד, ד. אוה"ת לך לך (כרך ו) תתרעו, א.

(40) ראה תניא פי"ח (כג, ב).

(41) ראה תו"א לך לך יא, סע"ג. תו"ח שם פג, ג ואילך.

אוה"ת שם תתרעה, סע"א ואילך.

(42) ברכה לג, כא. ובתרגום אונקלוס תיב"ע ות"י שם. וראה תו"ח שמות ח"א (הוצאת תשס"ג) יב, סע"ד ואילך. וש"נ.

(43) לעיל ע' ותלד.

(44) שמות ב, ב.

(45) כ"ה בכ"מ בדא"ח – ראה תו"ח שמות (הוצאת

זולתך, בחי' העולם העצמי דא"ס כו', כמשנת"ל (ד"ה ויתן לך⁵²), יעשה למחכה לוי⁵¹, למאן דדייק במילין דחוכמתא⁵³, בעמל ויגיעה דוקא, לחדש דבר, כמו חידוש מאין ליש, שזהו בבחי' או"ח דתושבע"פ דוקא⁵⁴, שהרי ריבוי דיני התורה מאד מתחדשים בתושבע"פ בתרי"ג מצות התורה כו', והרי גם גופי המצות איך ומה הם, זהו שבא בתורה שבע"פ דוקא. והגם שזהו מה שלמדים מתושב"כ, וכמו ט"ט בכתפי שתיים כו'⁵⁵, וכן מחסירות ויתירות, וכמו דברים הדברים כו'⁵⁶, וכמו מ"ט אמר קרא כו'⁵⁷, מ"מ, אין זה רק שבא מהעולם אל הגילוי, ובכח עליון לבד, כמו בהמשכת תושב"כ עצמה כו' כנ"ל, כ"א הוא בעבודה ויגיעה בכח עצמו דוקא, להוציא מפסוקי התורה איך שצריכה להיות המצוה כו', וכל דבר הלכה מתברר ומתלבן בריבוי קושיות ופירוקים כו', שכ"ז הוא בעבודה ויגיעה, ובכח עצמו דוקא כו' (דלכן באמת התנאים ואמוראים בתושבע"פ הגיעו למעלה הרבה מבחי' תושב"כ, ומשו"ז דוקא כווננו אל אמיתית הכוונה דתושב"כ כו', וכמשי"ת⁵⁸), וגם כמה ענינים נתחדשו ממש בתושבע"פ ורק אסמכוהו אקרא כו'⁵⁹. וה"ז כמו עד"מ האומן בכלי אומנתו, שעושה ומתקן כלי חדש ואבן יקר מלוטש ובגדי רוקם, ומפרנס א"ע ביגיעתו, שא"צ לזולתו כו'. וכמו"כ הוא בתושבע"פ, שזהו מה שבא ביגיעתו דוקא שמפרנס א"ע כו', וכמשי"ת לקמן⁶⁰, ה"ז למעלה מכל הון ביתו דח"ע שבתוה"ק כו', מטעם שזהו עיקר השלימות דבן, שא"צ לאביו ולכל הון ביתו, כי יחי' א"ע במה שמחדש בכלי אומנתו כו', וכמו"כ בתושבע"פ, שזהו מה שמפרנס א"ע ביגיעתו דוקא, וגם מפרנסים לאביהם שבשמים⁶¹, וכמו רעייית⁶² פרנסתי כו'⁶³, וכמו והחכמה תחי' בעליה כו'⁶⁴. והוא ע"י בחי' עמל תורה דוקא, שנק' עולה של תורה⁶⁵, שבאה ע"י יגיעה רבה עד מיצוי הנפש, כמו למחכה לו, למאן דדייק כו', שזה עולה למעלה מהתענוג ושעשועים דתוה"ק, שנק' הון ביתו כו'⁶⁶. וזהו כמשל הבן יקר המושלם בחכמה ומדות, כשנעשה עבד משרת ללמוד אומנות לפרנס א"ע, שעז"א והחכמה תחי' בעליה, בעליה דחכמה במקורה כו', שזהו במי שחכמתו עמדה לו לחדש דבר מעיקרו, מאין ממש, ולא בנכסי האב, שנק' יש מיש כו', עד שיגיע לעושר גדול יותר מעושר והון שהניח לו האב במוכן כו', וזה יערב להאב, ויתענג בזה מאד מאד, יותר מכל שלימות החכמה שכבר למד הבן אצלו ועשה רב פעלים

שפד

(52) לעיל ע' וקבג.

(53) זח"א קל, ב.

(54) המשכת וירידת התורה למטה היא המשכה מצד עצמה, מצד למעלה [וכהלשון נחתן תורה, מתנה מלמעלה שלא מצד עבודת האדם], וגם מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש ע"י היגיעה שלו בעסק התורה כבר ניתן למשה מסיני (והיגיעה שלו היא לגלות זה שניתן כבר בדרך מתנה, המשכה מלמעלה). והלשון, תלמיד ותיק עתיד לחדש" הוא (כמדובר כמ"פ) שבמ"ת ניתנו רק הכללים.

וגם להביאור (בהמשך תרס"ו כאן), דזה שרוב הדינים דתושבע"פ שלמדו מפסוקי התורה, הם לא בדרך גילוי ההעלם אלא, כמו חידוש מאין ליש" שמתחדש ע"י ידיעתם – הרי, כיון שגם החידושים הם ע"פ המדות שהתורה נדרשת בהן, אין זה חידוש ממש ורק, כמו חידוש מאין ליש".

– תוי"מ סה"מ מלוקט ח"ב ע' תלה והערה 28 [ובהוצאות הקודמות הוא בח"ג ע' נט].

(55) מנחות לד, ב. וש"נ.

(56) ראה לדוגמא – ברכות יג, א. ובכ"מ.

(57) ראה שבת כו, א. עירובין קד, ב. פסחים לב, ב. ובכ"מ.

(58) לקמן ד"ה המכסה אני מאברהם תרס"ז (ס"ע ותה"תו).

(59) ע"פ ל' חז"ל יומא עא, ב. תענית יז, ב. מו"ק ה, א.

ובכ"מ.

(60) ע' ותקטו ואילך.

(61) שהש"ר פ"א, ט, [ו] (עה"פ שה"ש א, ט). בחי' ויקרא

א, ט.

(62) שיר השירים א, ט. ה, ב. ועוד.

(63) זח"ג לג, ב.

(64) קהלת ז, יב.

(65) ראה במדבר פי"ח, כא. וראה גם מדרש שמואל פכ"ט.

תדא"ר רפ"ב. הובא לעיל רד"ה נר חנוכה תרס"ו (ע' וקמח).

(66) שה"ש ת, ז. וראה תוי"א נח ט, ב. י, סע"א. תולדות ית,

ב ואילך. יט, א. שם, ד. לעיל ע' ותכג.

ברכשו כו' (וכך הי' ביוסף צ"ע⁶⁷, שהי' אצל יעקב בכחי' שלימות המעלה דח"ע ומדות דיעקב איש תם⁶⁸, בקו האמצעי כו'⁶⁹, וכמ"ש⁷⁰ אלה תולדות יעקב יוסף, שכל הגילויים של יעקב הי' ע"י יוסף דוקא כו', וכמ"ש בבה"ז פ' ויחי⁷¹ ע"פ⁷² שבע עשרה שנה כו', ודוקא כאשר נתרחק מאביו, שנמסר יוסף צ"ע בגלות לעבד כו', הצליח ביותר כו', וכמ"ש⁷³ בן פורת יוסף, שמפיר⁷⁴ ומרבה אורות עליונים לאין שיעור למעלה כו', דזהו דוקא כאשר נעשה לעבד, ואח"כ נעשה מלך על כל הארץ⁷⁵, ובירר וליקט כל הכסף⁷⁶, שהן כל החסדים העליונים כו', והטמין ג' מטמונים, אשר הא' יתגלה לצדיקים לעתיד⁷⁷, די"ל דהיינו בחי' עדן סתימאה, דהרי אוצר הוא דבר הסתום ונעלם, והיינו בחי' עדן סתימאה הנ"ל, בחי' העלם העצמי דא"ס כו', שזהו שהמשיך יוסף צ"ע כו', והוא בחי' משיח⁷⁸ דכתיב ב'י⁷⁹ בני אתה כו', וכתיב⁴⁶ הנה ישכיל עבדי, ישכיל יצליח⁸⁰, כמו יוסף שהצליח מאד, דכל מה שהוא עושה ה' מצליח בידו כו'⁸¹, עד שירום ונשא וגבה מאד כו').

וכללות⁸² הענין הוא, דהנה נת"ל (ד"ה והי' כי תבוא⁸³) בענין בזיעת אפך תאכל כו'⁸⁴, בב' המדר' דלחם מן השמים ולחם מן הארץ, דלחם המן הוא לחם מן השמים⁸⁵, שאין בו פסולת כלל⁸⁶, וממילא א"צ יגיעה כו', אבל לחם מן הארץ הוא שבא דוקא בעבודה ויגיעה בחרישה וזריעה בזיעת אפיו כו', אבל יש בזה תוס' ברכה דוקא כו', וכמשנת"ל, כמו"כ יובן ההפרש בין תושב"כ לתושבע"פ, שעז"נ⁸⁷ לכו לחמו בלחמי, שהן ב' מיני לחם כו', דתושב"כ נק' לחם מן השמים⁸⁸, שהרי התורה ניתנה מן השמים במ"ת כו', והוא מה שירד אור החכמה העצמית דחכמה דא"ס בחכמה דתורה שבכתב בצירופי אותיות שהן אותיות עצמיים כו', וכמו שאמרו⁸⁹ כל הקורא בתורה כאלו קורא בשמותיו של הקב"ה, שהן בחי' שמות עצמיים כו', וכמ"ש במ"א⁹⁰. ולכן האותיות דתושב"כ הן בדקדוק גדול בקרי וכתיב וחסר ויתיר כו', וכמו ואתא מרבכות קדש³⁴, מבחי' קדש העליון, מבחי' אותיות

(67) = צדיק עליון (וראה לקו"ת להאריז"ל ר"פ ויגש. ס' הליקוטים להאריז"ל ס"פ וישלח. שם פ' ויגש מד, לא. ובכ"מ).
 (68) תולדות כה, כז.
 (69) ראה לעיל ע' ושצט. וש"נ.
 (70) וישב לו, ב. – וראה בכ"ז סה"מ תרנ"ג ע' רנח ואילך.
 עזר"ת ע' קיז ואילך. ובהנשמך בסה"מ תרל"א ח"א ע' קיט.
 (71) ביאוה"ז לאדהאמ"צ כט, ג ואילך. ולהצ"צ ח"א ע' קסח ואילך. ובשינויים באוה"ת ויחי (כרך ה) תתקצג, סע"ב ואילך.
 (72) ויחי מז, כח.
 (73) שם מט, כב.
 (74) ראה תרגום אונקלוס עה"פ (הובא בפירש"י ובפי' הרמב"ן שם). תיב"ע ות"י שם. אגדת בראשית פפ"ב.
 (75) מקץ מא, מא. שם, מג"ד.
 (76) ויגש מז, יד.
 (77) פסחים קיט, א. סנהדרין קי, א. וראה בכ"ז תו"ח ויחי רמז, סע"ג ואילך. – בתו"ח שמות שם: ויתגלה כל אוצר הזה למשיח.
 (78) ראה גם תו"ח מקץ ריז, ב. רכת, רע"ג. תו"ח שמות ח"א (הוצאת תשס"ג) לט, ג. ח"ב תג, א. מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א ע' שמה.
 (79) תהלים ב, ז. וראה סוכה נב, א.
 (80) רש"י עה"פ ישעי' שם.
 (81) וישב לט, ג.
 (82) בהבא לקמן – ראה תו"ח שמות שם תטז, ד-תיז, א.
 (83) לעיל ע' ותמ ואילך.
 (84) בראשית ג, יט.
 (85) ראה בשלח טז, ד. וראה מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"ב ע' תתיז.
 (86) ראה יומא עה, ב. פירש"י חוקת כא, ה. ובכ"מ. וראה בהנשמך לקמן הערה 97. ועוד.
 (87) משלי ט, ה.
 (88) ראה סידור עם דא"ח קז, ג. תורת חיים בראשית לו, ג. תולדות קסג, א. ועוד.
 (89) הובא בכ"מ בשם רז"ל – וראה זח"ב פז, א. הקדמת הרמב"ן בפירושו עה"ת. שיעור קומה להרמ"ק סנ"ח. יונת אלם סנ"ח. [ובמקומות שנשמנו בהערה הבאה].
 (90) ראה לקו"ת פינחס עו, ריש ע"ב. תורת חיים חיי שרה קלד, ב. וש"נ. וישב רב, א. מקץ רכב, ג. תו"ח שמות ח"ב (הוצאת תשס"ג) לט, ד. וש"נ.

דתוה"ק⁹¹, שהיתה אצלו שעשועים כו'⁹², וכמ"ש⁹³ אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה באותיות כו', וכמשה שהי' מחוקק וסופר, שהמשיך בחי' האותיות דתוה"ק כו' כנ"ל. וזהו שנק' לחם העליון, שירד מן השמים כמו שהוא, בלא תיקון למטה, ובלא עמל ויגיעה כלל, וכמו שירד המן מן השמים קודם המשכת אור התורה הנק' לחם מן השמים, כתיב בו'⁹⁴ הנני ממטיר כו' למען אנסנו הילך בתורתי כו', ונק' מזונא דחוכמתא, כמ"ש בזהר⁹⁵, והיינו בחי' חכמה דתורה שלמעלה, שכמו שהיא למעלה ירדה למטה, וכמו"כ האותיות הן אותיות עצמיים כו' (וזהו דהמן גם שנתפס בגשם ודכו אותו במדוכה כו'⁹⁶, ומ"מ הי' לחם רוחני כו'⁹⁷, וכמו"כ הו"ע אותיות התורה כו'), וזהו דכתיב בו'⁹⁸ כי לא על הלחם כו' כ"א על כל מוצא פי הוי' כו', שזהו אותיות דתושב"כ בקריאה בכתב, שנק' מוצא פי הוי' כו'. אך לחם הב' דחכמה דתורה זהו חכמה דתורה שבע"פ במשנה ותלמוד, שנק' לחם מן הארץ⁹⁸, כמו הלחם שמוצא[ו] מן הארץ שבא ע"י תיקון מלאכה ועבודה רבה בחרישה וזריעה כו', עד שנעשה לחם אפוי, שאז ראוי למאכל אדם כו', והיינו הלחם דתושבע"פ שבא אחר כמה בירורים בל"ט מלאכות ביגיעה ועמל תורה, עד שנעשה חידוש דין והלכה למעשה בדרך פרט, וצריך לברר וללבן היטב בגירסא בל"ב שינים כו'⁹⁹, עד שנעשה מזון לנשמות, וכמ"ש¹⁰⁰ ותורתך בתוך מעי ממש כו', ועז"א⁸⁴ בזיעת אפך תאכל לחם דתושבע"פ, משא"כ לחם מן השמים דתושב"כ, שבא מלמעלה בלי עמל ויגיעה כלל כו'.

ולהבין¹⁰¹ כ"ז בתוס' ביאור, דלכאורה, מהו ההפרש בין מזון העליון דח"ע דתושב"כ למזון דתושבע"פ, שהרי שניהם נק' לחם שהן מזון לנשמה כו'. אך הענין הוא, דהנה כתיב¹⁰² כ"א בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה כו', דמתחלה נק' תורת ה', ואח"כ נק' תורתו כו'¹⁰³. והענין הוא, ע"פ משארז"ל בפסחים¹⁰⁴ מעיקרא עביד אינש אדעתא דנפשי, וכמו שאמר רב ששת חדאי נפשאי לך קראי לך תנאי כו', ואח"כ הוא לימוד התורה לשמה, היינו לשם התורה¹⁰⁵, ולא לשם עצמו, והיינו להמשיך וא"ס בתורה, שזהו שלימות האמיתי בחכמה דתורה, ואז נקראת התורה תורתו כו', אבל כאשר עסק התורה

(שער העמידה) פ"א. אור החמה לזח"ג רנו, ב (ד"ה והרח"ו – קה, סע"ג ואילך). עמה"מ שער עולם התהו פל"ח (כב, ד). פס"ח (לט, א). של"ה שער האותיות אות ק' עב, א. תו"ח שמות ח"א (הוצאת תשס"ג) טו, ג. וש"ב.

(100) תהלים מ, ט. וראה לעיל ד"ה ביום השמע"צ הערה 1271. וש"ב.

(101) בהבא לקמן ראה תו"ח שמות שם תיו, א.

(102) שם א, ב. – בהבא לקמן ראה סידור עם דא"ח קסת, א. מאמרי אדהאמ"צ דרושי חתונה ח"א ע' יט. ע' קעד. ע' רסו. ח"ב ע' תפג. מאמרי אדהאמ"צ שמות ח"ב ע' סז [ובמה"מ לשם]. סה"מ תרכ"ט ס"ע קמו ואילך. תרל"א ח"א ע' קנד ואילך [ובמקומות שנשמנו שם בע' קנב].

(103) עבודה זרה יט, א (הובא בפירש"י עה"פ שם).

(104) סח, ב.

(105) ראה פה"ש שער הנהגת הלימוד בתחלתו. לקו"ת

שלח מז, ג. שה"ש לב, ד. סידור עם דא"ח קסת, א. ובכ"מ. וראה סה"ש תורת שלום ע' 19 הערה 3.

(91) = דתורה הקדומה.

(92) משלי ח, ל.

(93) איוב כה, כז.

(94) בשלח טז, ד.

(95) ראה זח"ב סא, סע"ב ואילך.

(96) בהעלותך יא, ח. – ביומא עה, א: כתיב לחם (משמע

אפוי – רש"י), וכתיב עוגות (משמע קודם אפי' – רש"י), וכתיב וטחנו, הא כיצד, צדיקים לחם, בינונים עוגות, רשעים טחנו בריחיים. – ועיין זח"ב סב, סע"ב ותקו"ז בסופו סוף ת"ג (קמ, סע"ב) שגם דכו במדוכה גו' שייך לרשעים. ויש ליישב אשר בזה (משא"כ בפי' שטו גו') לא פליג על הש"ס (יומא שם). ובד"ה ארע"ק אשריכם ישראל (המשך תרס"ו) הביא דוקא ורק – דכו. – ע"פ לקו"ש ח"ד ע' 1036 הערה 14.

(97) ראה תו"א ויקהל פט, א"ב.

(98) עקב ח, ג.

(99) ראה פרדס שער לא (שער הנשמה) פ"ח. ע"ח שער כח (שער העיבורים) פ"ה. מבוא שער ש"ה ח"ב פ"ו. פה"ש ש"ט

היא אדעתא דנפשי, אז נקראת תורת ה' כו'. וזהו ההפרש בין תורה שבכתב לתושבע"פ, לתושב"כ היא בבחי' תורת ה', והיא אדעתא דנפשי' כו', אבל תושבע"פ זהו בחי' תורתו כו'. והענין הוא, דהנה, פי' אדעתא דנפשי' הוא בכדי להאיר אור הוי' בנשמתו, לתקנה ולהעלותה במקור שרשה למעלה, שזהו באותיות דתוה"ק כו', וכידוע¹⁰⁶ דס"ר נשמות שרשן מס"ר אותיות התורה, וכל נשמה יש לה אות מיוחד בתורה שהוא שרשה ומקורה כו', וכמו"כ הוא בשרש הראשון בתורה הקדומה כמו שהיא בבחי' חכמה שבעצמות כו', דנש"י הן מושרשין באותיות דתוה"ק כו', וזהו"ע דנש"י עלו במח"כ¹³, היינו באותיות המח' דחכמה הקדומה כו', ולהיות דהתורה שלמטה זהו מה שנמשך מבחי' תוה"ק כו' כנ"ל, לזאת ע"י התורה מתעלית הנשמה בשרשה ומקורה כמו שהיא בתוה"ק כו'.

והענין¹⁰⁷ הוא, דהנה, תלת קשרין מתקשראין דא בדא, ישראל ואורייתא וקוב"ה, וכולהו דרגין על דרגין סתים וגלי' כו'¹⁰⁸. וע"פ פשוט ענין הקשרין הן כמו קשרים הגשמיים שקושרין ראש התחתון בסופו של העליון, וכמו השלשלת שהטבעת התחתונה אחוזה וקשורה ראשה בסופה של הטבעת העליונה כו', וכך הקשרים הללו דישראל מתקשרין באורייתא, והיינו שבחי' ראש ומקור דנש"י כמו שהן למעלה, הן דבוקים וקשורים בתורה, והיינו בבחי' סוף מדרי' התורה, והן בחי' אותיות התורה כו'. וז"ש¹⁰⁹ כי אמרתך חייתני, דבחי' אותיות התורה הן מקור אור וחיות דנש"י כו'. וכן אורייתא בקוב"ה, היינו, ראש המדרי' דתורה, שהוא בחי' התענוג דח"ע דתורה, קשורה ודבוקה בסוף המדרי' דעצמות אוא"ס שלמעלה מחכמה דתורה כו'. וז"ש וכולהו דרגין כו' סתים וגלי', שבחי' סתים דנש"י מתקשראין בגליא דתורה, וסתים דתורה בגליא דקוב"ה, וכמ"ש¹¹⁰ הנסתרות לה' אלקינו, דבחי' סתים דתורה מה שנסתר ונעלם, ה"ז קשור למעלה בהקב"ה, ורק הנגלות לנו ולבנינו¹¹¹, דמה ששייך לנש"י הוא בחי' הנגלות דתורה לבד כו'. וכמ"ש¹¹¹ וזאת לפנים בישראל, דבחי' זאת, דהיינו אותיות התורה, זהו בחי' הפנימיות דנש"י כו'. והיינו כמו בכל השתל' מעליון לתחתון, דבחי' החיצוניות שבעליון הוא בחי' הפנימיות של התחתון כו', וכמשנת"ל (ד"ה השמים מספרים¹¹²), וכמו"כ הוא בתלת קשרין דישראל ואורייתא וקוב"ה כו'. אמנם באמת הרי נתינת התורה לישראל לא הי' בדרך השתל' מעליון לתחתון, ע"י צמצום ודילוג מראש לסוף כו', שהרי במ"ת אמר¹¹³ פנים בפנים דבר ה' עמכם, שבחי' פנימיות ועצמות דאוא"ס ופנימיות דח"ע דתורה נמשך ונתקבל בבחי' פנים, שהוא בחי' הפנימיות דנש"י, ע"י הבירור דעה"ד כו', וכמ"ש¹¹⁴ כי באור פניך נתת לנו תו"ח¹¹⁵, בבחי' אור פניך ממש כו', ואע"פ שלא שמעו רק אותיות הדבור דאנכי, קבלו

שפו

106 (106 = דס' רבוא .. מס' רבוא). ראה זהר חדש רות פת, ד. תהלים קיט, ג. – וראה תו"ח שמות שם תטז, ג [ובנסמן שם].

107 נצבים כט, כח.

108 רות ד, ז.

109 לעיל ע' ושלז.

110 ואתחנן ה, ד.

111 ברכת „שים שלום“.

112 = תורת חיים.

106 (106 = דס' רבוא .. מס' רבוא). ראה זהר חדש רות פת, ד. תהלים קיט, ג. – וראה תו"ח שמות שם תטז, ג [ובנסמן שם].

107 נצבים כט, כח.

108 רות ד, ז.

109 לעיל ע' ושלז.

110 ואתחנן ה, ד.

111 ברכת „שים שלום“.

112 = תורת חיים.

108 (108 = דס' רבוא .. מס' רבוא). ראה זהר חדש רות פת, ד. תהלים קיט, ג. – וראה תו"ח שמות שם תטז, ג [ובנסמן שם].

בחי' הפנימיות דאור א"ס שבבחי' פנימיות ח"ע דתורה כו'. וא"כ, מוכרח לו[מר] בענין התלת קשרין, שאין זה בא בסדר ההשתל' דעולמות בדרך עו"ע, שהמקבל א"א לו לקבל רק מבחי' חיצונית וסוף המדרי' של המשפיע כו', אלא מ"ש ישראל מתקשראין באורייתא, היינו בחי' התקשרות הפנימיות דנש"י בפנימיות דתורה כמו שהי' במ"ת ממש. וכן אורייתא בקוב"ה, הנה בחי' סתים דתורה מתקשר בבחי' סתים דקוב"ה, וכמ"ש⁹² ואהי' אצלו שעשועים, בחי' שעשועים העצמיים כו', והיו לאחדים ממש, בלי השתל' וירידות מראש לסוף, וכמא'¹¹⁶ אורייתא וקוב"ה כולא חד ממש כו'. ומאחר שההתקשרות הזאת היא שלא בהדרגה, ע"כ גם בחי' הגלי' שבתורה, שהן האותיות, הם בבחי' יחוד גמור ממש בפנימיות האור דא"ס שבפנימיות ח"ע דתורה, בלי הפרש כלל כו'. וכך הוא ממש בישראל שמתקשראין באורייתא, דבחי' סתים ופנימיות דנש"י מתקשרים בבחי' סתים דתורה, היינו בבחי' התורה כמו שהיא בבחי' חכמה הקדומה, שיש בה מבחי' השעשועים העצמיים, בבחי' יחוד גמור כו' כנ"ל. וכמו"כ גם בחי' גליא דנש"י, שמתקשרים בבחי' גליא דתורה, דהיינו בחי' אותיות התורה לבד, הנה עי"ז הם מתקשרין בבחי' סתים דנשמות וסתים דתורה המתקשרת בסתים דקוב"ה כו'. והראי', ממה שאמ'⁹⁹ כל הקורא בתורה, בקריאה בפה לבד באותיות התורה, שזהו בחי' גליא דנשמות וגליא דתורה, ה"ז כאלו קורא בשמותיו העצמיים ממש הגנוזים בפנימי' ח"ע דתורה, שהן טעמים ונגינות דתורה כו'.

ושרש הענין הוא, דהגם שהתורה היא ממוצע בין קוב"ה לישראל, שיש כאן ג' מדרי', והתורה היא האמצעי לחבר כו', אין זה כמו שארי הממוצעים שבסדר השתל', וכמשנת"ל (ד"ה וישלח יעקב¹¹⁷) דכל הממוצעים הרי זה רק מה שכלול מהעליון והתחתון, והיינו דבבחי' עליונו¹¹⁸ שבו הוא מקבל מן העליון, והיינו רק מסוף מדרי' העליון, ובבחי' תחתונה שבו הוא ראש ופנימיות התחתון כו', וזהו אופן ההתחברות של הממוצע, שאין בחי' מהות העליון נמשך אל התחתון, כ"א בחי' החיצונית שבהממוצע (שהוא רק לפי אופן העליון, לא מהותו כו', כמש"ש במשל המתורגמן כו'¹¹⁹) הוא שבא להיות בחי' פנימיות התחתון כו', ומכ"ש דבחי' מהות פנימיות העליון אינו נמשך אל התחתון כו', וא"כ, הרי הממוצע עצמו מפסיק ביניהם כו'. אבל בבחי' ממוצע דתורה הוא שמחבר ב' המהותים יחד, וממילא ההתחברות הוא בעצם מהותם ממש כו', [ו]לא בסדר והדרגה דבחי' ראש וסוף כו'¹²⁰, ולזאת, אע"פ שבכ"א יש סתים וגליא, ובחי' סתים דנשמות הם מתקשרין בבחי' סתים דתורה, וסתים דתורה בסתים דקוב"ה כו', ובחי' הגלי' דנשמות בגלי' דתורה, וכן גלי' דתורה בגלי' דקוב"ה כו', מ"מ, בההתקשרות שנעשה עי"ז, הנה

שפז

(120) זה שתורה הוא ממוצע המחבר, ב' המהותים יחד וממילא ההתחברות הוא בעצם מהותם ממש, הוא כפי שתורה הוא ממוצע בין אוא"ס לנש"י. אבל הממוצע דתורה בין אוא"ס לעולמות הרי"ז באופן דממוצע המפסיק (סה"מ ש"ת ע' 71. ועוד). ורק ע"י עבודת ישראל, ולעאן באורייתא" (זח"א רה, ב) הרי הם פועלים החיבור בעולמות נ"ד שהוא בנש"י. — לקו"ש חכ"ה ע' 262 הערה 40.

(116) ראה זהר ח"א כד, א. ח"ב ס, א. תקו"ז תיקון ו בתחילתו. לקו"ת נצבים מו, א. ועוד.

(117) לעיל ע' וקלט. וראה שערי תשובה לאדהאמ"צ ח"ב נט, א ואילך. וראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"ב ע' תרפא. אוה"ת עקב ע' תפו.

(118) כ"ה בגוכתי"ק, ואוצ"ל עליונה.

(119) לעיל ע' וקלו"קלו.

ע"י שנש"י מתקשראין בכחי' הגליא שלהם בכחי' גליא דתורה, ה"ה מתקשראין עי"ז בכחי' סתים דנשמות וסתים דתורה ובכחי' סתים דקוב"ה כו'*

ועפ"ז יובן משארז"ל אשריכם [ישראל] לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם, אביכם שבשמים, שנאמר מקוה ישראל כו', מה מקוה כו'. דהנה נודע בכוונת המקוה¹²⁸, דהחפירה היא בחי' בינה, והו"ע שם אהי', והמים הם בחי' חכמה כידוע¹²⁹. ובזהר¹³⁰ אמור דצ"ז ע"ב ובמ[ק]מ"מ ורמ"ז שם, דהטבילה היא בנהר היוצא מעדן, דיובל שמו¹³¹, והיינו

(* ועפ"ז¹²¹ הנ"ל יובן מ"ש¹²² כי המצוה הזאת, דקאי על התורה בכלל, כמ"ש במ"א¹²³ [בענין] לא נפלאות היא ממך ולא רחוקה היא כו', דלכאורה מהו הב' לשונות דלא נפלאות ולא רחוקה. והענין הוא, ע"פ משנת"ל דהתורה היא ממוצע בין קוב"ה לישראל, דסתים דישראל מתקשר בסתים דתו' המתקשרת בפנימיות ועצמות דקוב"ה כו', ובחי' חיצונית התורה בחי' הגליא שבה משפעת בגלי' דנשמות כו'. ומ"מ אופן ההתקשרות הוא, דבחי' גלי' דנשמות מתקשראין ע"י הגלי' דתורה בבחי' הסתום שבה ובכחי' פנימיות ועצמות דאוא"ס כו'. ועז"א לא נפלאות היא ולא רחוקה היא כו'. דהנה נת"ל¹²⁴, דחכ' יש בה ב' מדרי', הא' בחי' חיצונית החכ' כמו שנמצאת מאין ליש כו', והב' בחי' פנימיות החכ' כמו שהיא בבחי' אין ממש טרם שבא לגילוי ממש מאין ליש, ונק' כח מ"ה¹²⁵, מל' מה פשפשת כו'¹²⁶, דזהו מה מל' בלי מהות כו', והוא שנקרא בשם פלא, פלאות חכ' כו', והיינו בחי' היו"ד דש' הוי' כמו שהוא בתמונתו, טרם שבא לכלל הוי"ד שביו"ד, שזהו בחי' קו ושטח השייך אל הבינה כו', וכמשנת"ל¹²⁷. ובתורה היינו בחי' הסתום דתורה, שעז"א¹¹⁰ הנסתרות לה' אלוקינו, שנסתר ונפלא בבחי' פלא כו', ומה שבא לגילוי הוא בחי' חיצונית התורה לבד כו'. ומ"מ או' לא נפלאות היא ממך, להיות דע"י התקשרות נש"י בבחי' חיצונית ה"ה מתקשראין גם בבחי' סתים דתורה, דכל הקורא בתורה כו'⁸⁹, א"כ הרי לא נפלאות ממך, שאתם מתקשרים בבחי' פלא וסתים דתורה ממש כו'. וגם לא רחוקה היא ממך, והיינו מצד בחי' סתים דקוב"ה, שמתקשר וגנוז בבחי' סתים דתורה שזהו בחי' ריחוק מבחי' החיצונית יותר מבחי' הפלא דחכ' כו', הנה אומר ע"ז ג"כ לא רחוקה היא ממך, שהרי ע"י אמצעו' התורה ה"ה מתקשרין בבחי' פנימיות ועצמות א"ס ממש הגנוז בבחי' פנימיות התורה כו' כנ"ל, ולזה א' לא נפלאות היא וגם לא רחוקה היא כו'.

121) קטע זה נמצא בגוכתי"ק, אך בהגהות דילג עליו. וראה לעיל ע' כב שוה"ג להערה 105.
122) נצבים ל, יא.
123) ראה ד"ה כי המצוה שבהערה 1.
124) ד"ה בסוכות תשבו (ע' ותפ ואילך).
125) זח"ג כח, א. לד, א. תניא פ"ג (ו, ב). פייח (כד, א). ועוד.
126) ראה הקדמת זוהר (א, ב).
127) ד"ה ביום השמיני עצרת (ע' ותצ ואילך).
128) ראה שער הכוונות ענין טבילת ע"ש. (וראה פע"ח שי"ח (שער השבת) פ"ג (ד"ה סוד הטבילה). שם רפ"ד). כוונת
המקוה מהבעש"ט הנדפס בהוספות לסידור עם דא"ח שטו, א"ב. סידור עם דא"ח קנח, ב ואילך. אוה"ת דרושים ליוהכ"פ ס"ע א'תקצב"ג.
129) ראה עץ חיים שער ה (שער טנת"א) פ"ה. קהלת יעקב ערך מים אות ט (מזח"ב עט, א, ובמק"מ שם). פרדס שער כג (שער ערכי הכינויים) פ"ג ערך מים. תניא פ"ג (ו, ב) [בשם הע"ח שער נ]. לקו"ת דרושים לחה"ס פ, א ואילך. סידור עם דא"ח קטו, א. רסט, ב. ועוד.
130) בהבא לקמן ראה אוה"ת דרושים ליוהכ"פ שם ע' א'תקעח"ט.
131) בראשית ב, י. זח"ב פג, א. זח"ג נח, א.

ש"פ נח, בדר"ח מרחשון, ה'תרס"ז

תקיא

שער הנו"ן דבינה¹³², וידוע דשער הנו"ן דבינה הוא בחי' פנימיות הכתר כו', וכמ"ש בלק"ת פ' במדבר בהתוס' ביאור על ענין וספרתם לכם¹³³. וי"ל דג' מדריגות הנו"ל הן ג' בחי' סתים הנו"ל. דבחי' בינה זהו סתים דנשמות, דנש"י הן בוז"א, וכידוע דס"ר נשמות הן משה מדות דז"א¹³⁴, והסתים שלהם הוא בחי' בינה כו' (וכידוע דבינה נק' הוא כו'¹³⁵). וחכמה הוא בחי' סתים דתורה, וכמשנת"ל דגלי' דתורה היינו כמו שבאה באותיות למטה, והסתים זהו כמו שהתורה היא בבחי' חכמה, שבה מאיר בחי' התענוג, שז"ע טעמי תורה כו'. ושעה"נ¹³⁶ הוא בחי' סתים דקוב"ה כו'. וכללות ענין הטבילה היא, להיות כי הנשמות כמו שירדו למטה הן בבחי' ברואים דעלמא דאתגלי', שזהו בחי' גלי' דנשמות כו', והטבילה במים, שהן עלמא דאתכסיא, היינו הביטול וההתכללות בבחי' הסתים, עד בחי' סתים דקוב"ה כו', וזהו דטבילה אותיות הביטול כו'¹³⁷. וידוע¹³⁸ דמים הוא תורה, והיינו כנ"ל שע"י אמצעית התורה ישראל מתקשראין בקוב"ה בבחי' הסתים כו'. ויש בענין הטבילה והביטול ב' ענינים. הא', בחי' הביטול ממהות הראשון כו', והב', ההתכללות במדרי' העליונה כו', ולכן העיקר מה שמועיל הטבילה במקוה הוא דוקא כאשר מצטער על מעמדו ומצבו כו', וכמ"ש בסידור בכוונת המקוה¹³⁹, וה"ז כענין טבילה בנה"ד כו'¹⁴⁰, וכמו ר"ז צם מאה תעניתא כו'¹⁴¹, וכמו"כ במקוה, ע"י הצער על הריחוק, מועיל הטבילה, שמתבטל ממהות הראשון ועולה ונכלל במדרי' העליונה כו'. וזהו דבכל עליה ממדריגה למדריגה, וכמו מחול אל הקדש, וכמו"כ מקדושת יו"ט לקדושת שבת, צריכים טבילה במקוה, כמ"ש בכתבי האריז"ל¹⁴², והיינו שהטבילה היא הביטול ממהות הראשון, וההתכללות במדריגה העליונה, עד שנכללים בבחי' סתים דקוב"ה כו'. ובעבודה הו"ע התורה כנ"ל. והנה, איתא במד"ר דאיכה¹⁴³ דתפלה הו"ע מקוה, וכדאיתא שם ע"פ¹⁴⁴ סכותה בענן לך כו', נמשלה התפלה למקוה ונמשלה התשובה לים כו', הרי תפלה הוא ג"כ ענין המקוה, אלא שזהו מלמטה למעלה, ותורה היא בבחי' המשכה מלמעלה למטה כו'. וזש"א לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם כו', לפני מי אתם מטהרים היינו בבחי' העלאה מלמטה למע' דתפלה, ומי מטהר אתכם בבחי' המשכה מלמעלה למטה ע"י התורה כו'. ואומר מקוה ישראל ה', מה מקוה מטהר את הטמאים, היינו העליה והביטול מחטא ועון כו', וי"ל דבכללות הו"ע הביטול ממעמדו ומצבו הראשון, שזהו ע"י הצער והמרירות על ריחוקו כו', כך הקב"ה מטהר את ישראל, שהו"ע ההתכללות בבחי' סתים דקוב"ה כו'. וזהו אר"ע

שפח

(139) סידור עם דא"ח שם קנז, א"ב. קנח, סע"ד-קנט, א. וראה גם אוה"ת דרושים ליוהכ"פ שם ס"ע א'תקצה"ו. סה"מ תרל"ט ח"ב שם ע' תקל. סה"מ ליקוט ח"ב שם ס"ע לב"ג.
(140) [= בנהר דינור]. ראה זהר ח"א רא, א. ח"ב ריא, ב. ועוד. לעיל ע' וכא"כ. וש"נ.
(141) ב"מ פה, א. — וראה תו"א יתרו טז, ג. לעיל ס"ע ויח"וט. ובכ"מ.
(142) ראה שער הכוונות ענין טבילת ע"ש שם. פע"ח שי"ח (שער השבת) פ"ג-ד. אך לא נזכר שם בפירוש על טבילה משבת ליו"ט.
(143) איכ"ר פ"ג, טו.
(144) איכה ג, מד.

(132) ראה פרדס שער כג (שער ערכי הכינויים) פ"י ערך יובל.
(133) דף יב, א ואילך.
(134) ראה מאמרי אדה"ז תקס"ו ח"ב (הוצאת תשס"ה) ע' תלח"ט. מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"א ע' כט ואילך. אוה"ת בלק (הוצאת תשנ"ח) ע' תתקנ. סה"מ תרל"ג ח"ב ע' שפז"ח.
(135) זח"א קנד, ב. פרדס שכ"ג (שער ערכי הכינויים) פ"ה ערך הוא.
(136) = ושער הנו"ן.
(137) ראה לעיל סד"ה ועשית חג שבועות (ע' ושל), ובהנסמן שם.
(138) ראה ב"ק יז, א. תענית ז, א. תנחומא ויקהל ח. ובכ"מ.

אשריכם ישראל, וידוע דאשרי הוא בחי' התענוג¹⁴⁵, וזהו אמיתית העליה, שמתעלים בבחי' תענוג העליון, שזהו בחי' סתים דקוב"ה כו', לפני מי אתם מטהרים, בבחי' העלאה מלמטה למעלה, ומי מטהר אתכם, בבחי' המשכה מלמעלה למטה כו', אביכם שבשמים כו', שנאמר כי ביום כו' לפני ה' תטהרו כו', וזהו מה מקוה מטהר כו' כך הקב"ה מטהר את ישראל כו'.

145) ראה ויצא ל, יג. תו"א תולדות יח, סע"א. שמות נג, ב. דרושים לר"ה ס, א. אוה"ת דרושים ליוהכ"פ שם ע' ב. יתרו ע, רע"ב. תצוה פא, א. לקו"ת בשלח א, ד. במדבר יח, א'תקפא. ועוד.

ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ כו', ואברכך ואגדלה שמך כו'.² וצ"ל מהו אומרו לך לך, והול"ל לך מארצך כו', מהו לך לך. ורש"י פי' לך להנאתך, וצ"ל מה"ע ההנאה, והלא עיקר התחלת הנסיונות הי' מהליכה זאת, ואיזה הנאה הי' כאן. גם צ"ל מ"ש מארצך וממולדתך כו', דלכאורה כ"ז מיותר, והול"ל לך לך אל הארץ כו', ולמה עוד מאריך בזה מארצך וממולדתך ומבית אביך כו'. גם צ"ל אומרו ואגדלה שמך, מה היא מעלה גבי אברהם, דכתיב בו³ ואנכי עפר ואפר, שהי' בבחי' תכלית הביטול, ומהו המעלה אצלו הגדלת השם כו'. ולהבין כ"ז צלה"ק תחלה משנת"ל⁴ בענין תלת קשרין כו'.⁵ דע"י התורה מתקשראין נש"י בבחי' סתים דקוב"ה, דהגם דבכל הג' מדריגות יש בכ"א בחי' סתים וגליא כו', מ"מ, ע"י הגליא דתורה מתקשראין בחי' גליא דנש"י בבחי' סתים דנשמות וסתים דתורה עד סתים דקוב"ה כו', דזהו כל הקורא בתורה, בדבור בפה באותיות התורה, כאלו קורא בשמותיו של הקב"ה⁶, בחי' שמותיו העצמיים כו'.

וזהו משארז"ל⁸ מעיקרא כי עביד אינש אדעתא דנפשי' קעביד, דהיינו שמתחלה עסק התורה והתקשרות דנש"י בתורה היא אדעתא דנפשי', בכדי לקשר נפשו להעלותה לבחי' שרשה ומקורה כמו שהיא בבחי' תורה הקדומה ובבחי' האוא"ס הגנוז בתורה כו', וכמו כן להאיר אור הנשמה שלמטה, בגילוי בחי' שרשה ומקורה ובבחי' פנימיות אוא"ס המאיר בה ע"י התורה כו'. וזהו שאמר ר"ש⁸ חדאי נפשאי, שתשמח הנפש בעסק זה שקורא בתורה, שזהו כאלו קורא בשמותיו כו', ולך קראי⁸, שבבילך, להאיר ולהחיות הנפש, כי הם חיינו⁹ ממש כו', והוא כמו מזון הרוחני העליון שנמשך מעה"ח שכולו חיים וטוב כו' (כמו לחם המן, וכלחם הפנים, וכלחם פנג דלעתיד כו'.¹⁰), שנעשה אור וחיות אלקי ממש לנשמות למעלה, וגם למטה, בקריאת האותיות דתורה הנגלית לנו כו', שע"ז מתקשראין בבחי' הסתים, ומאיר בהם בחי' הסתים דנשמות וסתים דתורה שנעשה בבחי' אור וחיות ממש כו'.

(2) לך לך יב, א"ב.
 (3) וירא יח, כז.
 (4) במאמר שלפנ"ז (ד"ה אר"ע אשריכם ישראל – לעיל ע' ותקז ואילך).
 (5) זח"ג עג, א. וראה סה"מ תרנ"ז ע' כח (בשוה"ג). תרפ"ט ע' 138. ה"שית ע' 61. וש"נ.
 (6) ראה זח"ב פו, א. הקדמת הרמב"ן לפירושו עה"ת. שיעור קומה להרמ"ק סנ"ח. יונת אלם פכ"ט.
 (7) בהבא לקמן ראה תו"ח שמות שם תיז, א.
 (8) [= רב ששת] פסחים סח, ב.
 (9) ע"פ תפלת „אהבת עולם” שבתפלת ערבית.
 (10) ראה זח"א מז, ב. רלה, ב. רמו, א. לקו"ת במדבר ה, ד. עקב טו, א. תו"ח שמות (הוצאת תש"ג) ח"א כג, ב. וש"נ. לעיל ע' ולא.

(1) חלקו הא' מיוסד על ד"ה ויקהל הגדול בתו"ח שמות ח"ב (הוצאת תשס"ג) תיז, א. תיח, א"ב.
 חלקו הב' (פיסקא): וביאור הענין דהנה ידוע שיש ב' מיני בירורים) מיוסד על ד"ה קול מצהלות במאמרי אדמור"ר האמצעי דרושי חתונה ח"ב ע' תרט. ובשינויים: בהמשך וכל העם בסה"מ תרנ"ה ע' קפט ואילך. ובד"ה וכל העם תרצ"ה; ד"ה והר סיני בסה"מ תש"ט ע' 155 ואילך.
 חלקו הג' (פיסקא): והנה המשל בב' מיני בירורים, ואילך) מיוסד על ד"ה להבין ההפרש שבין תפלה לתורה בס' שערי תשובה לאדהאמ"צ פרקים לו"ל (קיט, ב ואילך). ונמצא בשינויים: בהמשך וכל העם בסה"מ תרנ"ה שם ע' קצא ואילך. ד"ה ויאמר גו' אל תיראו תרצ"ה, תש"ט ס"ע 160 ואילך.
 להתחלת וסיום המאמר ראה ד"ה זה: באוה"ת לך לך (כרך ד) תרפ, ב ואילך. סה"מ תרכ"ז ע' ט ואילך. תר"ל ס"ע ח ואילך. תרנ"ה ע' יח ואילך.

שפט

וכ"ז הוא בכחי תושב"כ, שזהו מה שניתן לנש"י במ"ת, דבאור פניך נתת לנו תורת חיים¹¹, להיות בבחי' ממוצע ובבחי' אור וחיות כנ"ל. ובחי' זו א"צ לבוא לידי בירור ותיקון כלל, כי חכמה זו דתושב"כ כבר הובררה בעצמות דח"ע הקדומה, שנק' תוה"ק¹² או משל הקדמוני כו'¹³, דאז ראה ויספרה¹⁴, שספר ובייר אותה (וכמו הסופר ומונה, שזהו בירור הדבר כו'), והכינה וגם חקרה¹⁴, עד שאין בה נטי' כלל וכלל לבחי' ימין וחסד, ביותר מכפי המדה, ולא לדין בקו השמאל, יותר מכפי המדה כו', אלא בקו היושר לאמתתו, כמו שהוא בעצמות פנימיות הרצון והחכמה ממש, וכמ"ש¹⁵ כל אמרת אלקה צרופה כו', שנק' חכמה ברורה מכבר. וכמו עד"מ חכם גדול שמברר גם לחכמה עמוקה ביותר שתהי' בתכלית האמת והיושר בלי נטי' לשום צד כלל, ומגלה את הדבר שכל כמו שהוא לאמיתתו (בל"א ער זאגט דיא זאך זייער ריין און ריכטיג וויא דיא זאך איז), שבירור הזה הוא בכח עצמות ופנימיות החכמה שלו דוקא כו', שבכח עצמות חכמתו ה"ה מודד ומברר את הדבר, ואין זה שנכנס בשקלא וטרי' אם הענין כך או כך עד שמברר הענין ומעמידו על אמיתתו, אלא שבעצם כח חכמתו נמדד ונברר הענין ממילא כמו שהוא לאמיתתו שהוא באופן כך וכך כו'. וכמו"כ הוא בחכמה דתורה, שכבר הובררה בבחי' חכמה העצמית דא"ס, וניתנה לנשמות ישראל בבחי' חכמה ברורה, להיות להם בחי' אור וחיות להאיר נפשם כו' כנ"ל, ואשר בה וע"י יאירו ג"כ בעולם, שז"ע נר ה' נשמת אדם¹⁶ שע"י נר מצוה ותורה אור¹⁷, מאירים את העולם כו', וכמו שנת"ל (ד"ה אר"ע אשריכם¹⁸). וז"ע הבירורים שמבררים בכח התורה, שע"י גילוי אור התורה נעשה הבירור ממילא מלמעלה למטה כו'¹⁹, שזהו ג"כ בלא עמל ויגיעה, כי אור התורה מברר את הרע ומדחה אותו, וכמו כאשר מאיר אור בהיר ביותר, הרי נראה ונתגלה כל גסות ופסולת, אפי' הדק ביותר כו', כמו"כ ע"י אור התורה מתברר כל גסות ופסולת הרע, ואפי' דקות הרע, והאור דוחה את החשך כו', והיינו בלא עמל ויגיעה, שמתברר הרע ונדחה ע"י אור התורה כו'. וכמו"כ כל ההמשכות בעולמות הוא ע"י התורה, וכמ"ש²⁰ ואהי' אצלו אמן, אומנא כו'²¹, אסתכל באורייתא וברא עלמא כו'²², דכל אופני ההמשכות בעולמות בבחי' הפנימיות וחיזוניות, הכל הוא ע"פ המדה ושיעור שנמדד באור החכמה דתורה כו'²³, והיינו דאור החכמה שבתורה נותן מדה וקצבה אשר ההמשכות בכל העולמות יהיו באופן כך וכך דוקא, והמדידה הזאת כבר הובררה בבחי' חכמה הקדומה דעצמות א"ס איך יהיו אופני ההמשכות באור וחיות שבעולמות, בבחי' הפנימיות ובבחי' חיזוניות העולמות וחיזוניות דחיזוניות כו', והיינו שנמדד ג"כ אופן החיות דקלי' וסט"א שמקבלים מבחי' חיזוניות ואחוריים דקדושה כו'. וכמו"כ נמדד ענין ההבדלה וההפרדה של הרע מן הטוב, שז"ע

(11) ברכת "שים שלום".

(12) = תורה הקדומה. ראה תורת חיים חיי שרה קלד, ה. ובכ"מ. ועיין גם בס' עבודת ישראל להרה"ק מקוניץ פ' אמור.

(13) שמואל-א כד, יד. רש"י: משפטים כא, יג; מכות י, ב. – נתבאר בתו"א מגילת אסתר צח, ב ואילך. ובכ"מ.

(14) איוב כח, כז. וראה שמו"ר פ"מ, א.

(15) משלי ל, ה.

(16) שם כ, כז.

(17) שם ו, כג.

(18) לעיל ע' ותקב.

(19) ראה סה"מ תרנ"ט ע' קסב ואילך. תש"ד ע' 106 ואילך. תו"מ סה"מ מלוקט ח"ב ע' מה [ובהוצאות הקדומות הוא בע' קפא] ואילך. וש"נ.

(20) משלי ח, ל.

(21) ראה ב"ר בתחלתו.

(22) זח"ב קסא, סע"א ואילך.

(23) ראה לעיל ע' וע. וש"נ.

ש"פ לך לך, ח' מרחשון, ה'תרס"ז

תקטו

ולהבדיל בין הטמא ובין הטהור כו'²⁴, דהיינו לדחות את הרע ולהרחיקו מגבול הקדושה כו', ולזאת אחרי שירד אור התורה בהשתל' דקו"ח נעשה ע"י כל המדידה הנ"ל, כמו"כ נעשה ע"י בחי' ההבדלה הנ"ל ודחיית הרע כו'. וכ"ז הוא כמו שניתנה התורה מלמעלה לנש"י בבחי' חכמה ברורה, בכדי להאיר נפשם, ושיאירו את העולם בכח התורה כו'.

אמנם הנה יש עוד כוונה פנימיות בעסק התורה, להמשיך המשכת אור א"ס בתורה, שז"ע לימוד התורה לשמה, לשם התורה²⁵, להמשיך המשכת אוא"ס כו', והיינו בחי' עצמות אוא"ס שלמעלה גם מזה דאורייתא מתקשראה בקוב"ה כו'. וי"ל דזהו מ"ש בס' הבהיר²⁶ דדוד הי' מחבר תורה שלמעלה בהקב"ה, דלכאורה, מה צריכים לחבר, הלא אורייתא מתקשראה בקוב"ה כו', וי"ל, דבחי' האוא"ס שבתורה, גם בחי' סתים דקוב"ה, זהו הכל רק בבחי' הגילויים דאוא"ס כו', וכמו בחי' עצם האור, גם בבחי' אוא"ס שלפני הצמצום כו', שזהו מה שסתום ונעלם לגמרי מעולמות, ובבחי' סתים בעצם, וכידוע בענין ב' מיני סתימות המבואר במ"א²⁷, דבשרש הראשון באוא"ס שלפני הצמצום, היינו בחי' התפשטות האור ובחי' עצם האור כו'²⁸, אבל כ"ז הוא בחי' אור לבד כו'. אמנם המשכת בחי' עצמות א"ס, היינו בחי' העלם העצמי דא"ס ממש כו', וזה נעשה דוקא ע"י עסק התורה ועבודת הבירורים בכח התורה שבעמל ויגיעה דוקא, שנק' עמל תורה כו'.

והענין²⁹ הוא, דהגם דחכמת התורה כבר הובררה בכח עצמות החכמה, ובאה למטה בבחי' חכמה ברורה כנ"ל, מ"מ, אין זה בירור שלם עדיין, מאחר שלא הובא עדיין בנסיון בפו"מ, וכמו שאין החכם מברר חכמתו כ"א בנסיון דוקא, וכמא'³⁰ אין חכם כבעל נסיון, שאין החכמה מתבררת לאמיתתה כ"א כאשר באה לנסיון לפועל דוקא, והיינו לפי שאז מייגע א"ע ומעמיק בהענין ביותר לידע אם האמת הוא כך כו', הגם שכבר נתברר אצלו הענין בכח עצמית חכמתו כו' כנ"ל, מ"מ, כאשר צריך להביא את הדבר לפועל, ה"ה נכנס בספיקות אם האמת כך, ומעמיק א"ע ביגיעה יתירה, וחושב על כל פרט בפ"ע לברר אמיתתו, עד שבא על אמיתת הדבר כו'. וכמו אומן חכם, שגם שכבר נברר לו אופן החכמה שבבנין, מ"מ, אינו ברור עדיין, כ"א כשבונה בפו"מ, שאז מייגע עצמו בכל עומק עיונו איך ומה לעשות אופן הבנין בכל פרטיו, ולכן אז דוקא מתברר אצלו אמיתת הדבר כו'. וכך הוא בענין הבירורים דרפ"ח ניצוצות, וכמו בל"ט מלאכות כו', שעיקר שלימות הבירור הוא בחכמה שבדבור בתורה שבע"פ דוקא, שהוא בעיון ועומק החכמה בעמל ויגיעה רבה באופן המעשה בפועל, דכל ענין התושבע"פ הוא לפועל דוקא, שזה אסור וזה מותר כו', ושהמצוה היא באופן כך וכך דוקא כו', ובכדי להביא את

(24) שמיני יו"ד, יו"ד.

(25) ראה פנ"ח שער הנהגת הלימוד בתחילתו. לקו"ת שלח מז, ג. שה"ש לב, ד. סידור עם דא"ח קסח, א. ועוד. וראה סה"ש תורת שלום ע' 19 הערה 3.

(26) סנ"ח (סקצ"ו). זח"ג רכב, ב ברע"מ. תולעת יעקב (לבמח"ס עבוה"ק) סוד השבת כח, ד. עבוה"ק חלק העבודה פכ"ד. לקו"ת שלח מז, ג (במעין החכמה). שם נא, א (בס' הבהיר. נ"א במעין החכמה). אוה"ת דרושים לחה"ש ע' קעז. ע' קעט. ע' קצא ואילך. נ"ך (כרך ב) ס"ע תקייד.

(27) ראה סה"מ תרס"ד ע' טז ואילך. עת"ר ע' ז ואילך.

(28) ראה לעיל ע' רמג. ע' ושצה. ע' תעז ואילך.

(29) בהבא לקמן – ראה תו"ח שמות שם תיח, א. בכ"ז ראה גם מאמרי אדהאמ"צ דרושי חתונה ח"ב ע' תקעב ואילך.

(30) במאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"ב ע' תפו הובא בשם: „מאחו"ל". – וראה עקידה פ' נח שער יד [ד"ה] [הקדמה] השלישית). נתיבות עולם (למהר"ל מפראג) ח"ב נתיב כח היצר פ"ד. יערות דבש ח"ב דרוש יא. תורת חיים בראשית ג, א. וש"נ. ספר המאמרים תרפ"ט ע' 222. וש"נ.

הדבר לפועל, צריכים לברר את הדבר ביותר כו'. והגם שכבר הוברר הדבר בכח החכמה העצמית, ובא בתושב"כ בבחי' חכמה ברורה כו' כנ"ל, מ"מ, הרי תושב"כ אינו לפועל עדיין, וכאשר בא לידי פועל, נכנס בספיקות בהענין אם הוא כך (ולא שיש ספיקות ח"ו וח"ו באמיתת התורה כו', כי בודאי האמת הוא כמו שהוא בתורה שבכתב, וכן באמת מתברר הענין אח"כ שכן הוא האמת כו', אלא שכך צ"ל, דכאשר צריך לפסוק בפו"מ, צריך לידע אם האמת הוא כמו שידוע לו הענין כו'), שהרי בא לפסוק בפו"מ כו'. וכמו חכם גדול שידוע ומשיג איזה ענין לאמיתתו כמו שהוא בשכל וסברות אמיתיות אשר הובררו בכח עצמות חכמתו, וברור הענין אצלו שהוא כך, הנה כשבא לפסוק בזה הפסק דין בפו"מ, נעשה אצלו ספיקות בזה, הגם שכבר הי' הענין ברור אצלו, זהו הכל רק ידיעת והשגת הענין, לא לפועל ממש, אבל עתה הרי הוא בא לפועל הדבר, איך יפסוק לפועל, אולי אינו אמת, ונכנס בספיקות כו'. ובאמת נראה לו אז כמה ענינים סותרים אל הענין, ומייגע א"ע ביותר לידע אמיתתו, עד שמסיר כל הענינים הסותרים, ובא אל אמיתת הדבר, היינו שהאמת הוא כמו שהשיג מקודם כו'. וזהו דביגיעה זאת ובההעמקה היתירה, ה"ה מגיע בכח עצמות נפשו ממש שלמעלה מכח עצם חכמתו כו' (שז"ע ההעמקה, שמעמיק א"ע לידע אם האמת הוא כמו שידוע לו מכבר, היינו כמו שהוברר בכח חכמתו כו' (בל"א ער טראָגט זעך צוא זייער שטאַרק, און הערט זעך צוא, ציא איז פּאַרט דער אמת אַזוי כו'), שזה מגיע בכח עצם נפשו שלמעלה כו'), וזה מאמת אמיתת כח עצם חכמתו כו'. והדוגמא מזה יובן בתושב"כ פ', שהרי בא לפסוק בפו"מ שהמצוה היא באופן כך וכך דוקא, ובאופן אחר אינו מצוה כלל, וכמו"כ שזה מותר ויכול להתעלות, וזה אסור שאינו יכול להתעלות ונדחה כו', הנה הגם שכבר הוברר שהענין הוא כך, מ"מ, כשבא לפסוק הדבר, ה"ה מתחיל לחשוב ולעיין עוד באמיתת הדבר, ונראים לו באמת כמה סתירות לזה כו', וה"ה מעמיק את עצמו ביותר, ביגיעה עצומה ביותר, עד שמסיר כל הדברים הסותרים, ובא אל אמיתת הדבר, שהאמת הוא כמו שכבר הוברר כו'.

שצא

ובזה יובן מה שיש בתורה סיגים ופסולת³¹ המעלימים ומסתירים על אמיתית אור התורה, והן כל הקושיות כו', וכידוע דכל קושיא היא מסט"א³², וכמו שנת' לעיל (ד"ה ויתן לך³³). דלכאורה כ"ז אינו מובן, דהרי התורה היא בחי' חכמה ברורה בעצם כו', וכל דבר הברור בעצם, אינו מקבל תערובות סיגים ופסולת כו', וכמו אור הבהיר בעצם, אין שום דבר מעלים ומסתיר עליו, אדרבה, הוא מסיר כל ההעלמות כו' כנ"ל. אך הענין הוא, דבאמת בבחי' חכמה ברורה דתושב"כ אין שום דבר מעלים ומסתיר, ואין שייך שם שום סיגים ופסולת ח"ו. אך כאשר באה לתושב"כ פ', דהיינו לפסוק לפועל, הרי נעשה כמו ספיקות כו', שז"ע סילוק והתעלמות האור כו', ואז יכול להיות סיגים והעלמות כו', שכ"ז הוא בתושב"כ פ' דוקא כו'. וע"י היגיעה וההעמקה ביותר ה"ה בא אל אמיתת הענין, שהאמת הוא כמו שהוברר מכבר כו', ומסיר כל הסיגים והעלמות כו'. הנה ביגיעה והעמקה זאת ה"ה מגיע לבחי' עצמות א"ס ממש, היינו בחי' ההעלם העצמי דא"ס כו',

(31) ראה הגהות הרמ"ז לס' ע"ח ומבוא שערם הגהה ב'.

(32) זח"ג קכד, ב (ברע"מ). הובא בתניא אגה"ק סכ"ו (קמב),

א. קמד, סע"ב).

(33) לעיל ע' וקכא-וקכב.

ונמשך גילוי אור חדש ממש (דהתגלות בחי' העלם העצמי ה"ז או"ח ממש כו'), שזה מאמת אמיתית כח החכמה העצמית כו'.

וזהו³⁴ יתרון מעלת תושבע"פ, דאע"פ שכבר הוברר הכל בח"ע הקדומה, וגם אופן הבירור דעה"ד ע"י אור דתורה שבכתב להבדיל הפנימיות מן החיצוניות כו', וכמשנת"ל, זהו כמו שהי' כבר בהעלם דחכמה בראש³⁵, שבאה מהעלם לגילוי בבחי' חכמה הגלוי' מצד עצם כח החכמה, שהוא נמשך מכח החכמה העצמית בלי יגיעה ועמל כלל כו' כנ"ל, אבל עיקר שלימות הבירור הזה הוא דוקא כשמביא לידי נסיון במעשה בפרט, שאז צריך להתיישב ולהעמיק דעתו בעיון ביגיעה רבה לברר בפרטיות כל דבר איך שיהי', ויבורר כל דין והלכה מכל סיג ופסולת כו', שנמשך בזה גילוי אור חדש ממש מבחי' העלם העצמי ממש כו' כנ"ל. וזהו שנק' לחם מן הארץ, כמו שצריך לעבוד האדמה בחרישה ובזריעה כו', עד שיוצא המובחר והברור להיות מאכל לחם, שזהו עיקר ענין ל"ט מלאכות בסדורא דפת כו'³⁶, עד שאופה ומבשל, ויהי' בו טעם למאכל אדם, דודאי גם במלאכה זו דאפיה ובישול יש כמה אופנים שונים ע"פ הדעת בעיון ויגיעה רבה איך להוציא הטעם המובחר כו', ותחלה איך להסיר הפסולת באופן שיהי' בו טעם טוב, ויהי' מתעכל בטוב, להיות לחיות ומזון ממש, והפסולת יודחה לחוץ כו', שלא יוכל לעשות זה גם החכם הגדול מצד עצם חכמתו שלמד וידע באופן המלאכה בבישול ואפי' וכן זריעה וקצירה, כ"א בנסיון בפו"מ, שמייגע עצמו בכל כחו איך ומה לעשות התיקון באופן שיהי' ראוי כו'. וכמו בלימוד בכלי אומנות לעשות כלים נאים, דגם שיודע בחכ' כל אופן המעשה, וברור לו הכל בשכלו איך ומה לעשות באופן ציור הכלי, ומ"מ, א"א להביא לפועל ממש, כ"א שמייגע עצמו זמן רב בנסיון בפועל בכלי אומנות כמה פעמים עד שילמוד מעשה האומנות בכי טוב כו'. וכמו שנת"ל (ד"ה אר"ע אשריכם³⁷) במשל הבן שהוא שלם בכל חכמה, והלך ללמוד אומנות, שנעשה עבד ימים רבים, עד שהורגל בנסיון המעשה להיות אומן בידו לעשות הכלים כרבו כו', שזהו עיקר השלימות בלימוד החכמה שתחי' בעליה דחכמה כו'³⁸. וכך יובן בבחי' הבירור דחכמה בתושבע"פ בש"ס משנה וגמ', שמבררים בפו"מ למעשה שיהי' באופן כך וכך דוקא, וכמו אומן הבונה בפו"מ, וכמ"ש בוניך אלו ת"ח³⁹, שהם הבונים בפו"מ דוקא כו', ביגיעה ועמל תורה כו'. ועי"ז ממשיכים בחי' או"ח ממש, שלמעלה מבירור הראשון דתושב"כ, בחי' חכמה ברורה, שאינה אלא יש מיש, דהיינו מה שכבר הוכן בכח עצמות חכמתו בחי' חכמה הקדומה כו', אבל בתושבע"פ, ביגיעתם ועמלם כו', ה"ה ממשיכים אור חדש ממש מבחי' עצמות א"ס, שמאמת אמיתית בחי' החכמה העצמית כו', וממילא כל הענינים באים בבחי' התחדשות ממש כו', הגם שהכל הוא כמו שכבר הי' בתוה"ק, וכמו שבא בגילוי בבחי' חכמה הגלוי' כו', מ"מ, הרי ענינים האלו גופא, הנה ע"י העיון והיגיעה דתושבע"פ להביאם לפועל, ה"ה באים עתה מבחי' עצמות א"ס דוקא, שלמעלה מבחי' תוה"ק, שמאמת כו', א"כ, הרי הם גופא באים בבחי' התחדשות, ואין זה רק מהעלם אל

שצב

(37) לעיל ע' ותק.

(38) ע"פ קהלת ז, יב.

(39) גמ' סוף ברכות. וש"נ. וראה שבת קיד, א.

(34) בהבא לקמן – ראה תו"ח שמות שם תיח, סע"א"ב.

(35) זהר ח"א כו, ב. ח"ג רלח, סע"א. מאמרי אדהאמ"צ

ויקרא ח"ב ס"ע תצה. וש"נ.

(36) שבת עד, ב.

הגילוי, דזהו כאשר ההמשכה היא מבחי' תוה"ק לכד כו', אבל כאן, שההמשכה מבחי' העולם העצמית, הרי הענינים האלו גופא באים בבחי' חידוש מאין ליש ממש כו'⁴⁰.

וזהו ג"כ מה שבתורה שבע"פ מתחדשים ריבוי דינים מאד ותלי תלים של הלכות, וכמא'⁴¹ ועלמות אין מספר⁴² אלו הלכות כו', שזהו ג"כ לפי שממשיכים בחי' אור חדש מבחי' העולם העצמית כו'. דהנה ידוע⁴³ דכל אור שכל שמגיע לעומקו ביותר, ה"ה בא בבחי' ריבוי התפשטות והסתעפות ביותר, ובשכליים עמוקים וחדשים לגמרי כו' (וכמשנת"ל ד"ה וספרתם לכם⁴⁴, דמבחי' ראי' דחכמה יכול להביא את הענין בכמה שכליים ובכמה הגדרות שונות כו'), ומכ"ש כאשר מגיעים לבחי' העולם העצמי דא"ס, הרי נמשכים משם כמו ענינים חדשים ממש בריבוי עד אין שיעור כו'. וזהו"ע ריבוי ההלכות עד אין מספר, והן החידושי דינים בבחי' התחדשות ממש כו'. וזהו"ע בינה יתירה ניתנה באשה יותר מבאיש⁴⁵, דאשה היא בחי' תושבע"פ כידוע⁴⁶. ויש בזה מעלה יתירה בחידושי הענינים שמתחדשים בכח עצמם ויגיעתם, וכמו"כ בחידושי הביורורים שמתחדשים עי"ז, שהרי כל הענינים הן בדברים הגשמיים, היינו איך תהי' העשי' הגשמיות לפועל, איזה דבר מותר שיכול להתעלות, ואיזה דבר אסור, וכה"ג בכמה אופנים שונים כו', וכמשנת"ל דתושבע"פ היא השייכה לעשי' בפו"מ כו'. וכ"ז הוא בעבודה ויגיעה, שמחדש דבר ביגיעתו בכח עצמו דוקא כו', לא כמו בתושב"כ, שהענינים שבה הן בבחי' גילוי לבד מן ההעלם דחכה"ק⁴⁷, ומבוררים כבר מכח החכמה הנ"ל, וכמו"כ הביורור בזה הוא הכל ע"י האור העליון, שלא בעבודה ויגיעה כלל כו', אבל בתורה שבע"פ, הכל הוא בבחי' עבודה ויגיעה דוקא, שזהו חידוש דבר כו', ממשיך עי"ז מלמעלה ג"כ בחי' אור חדש ממש מבחי' העולם העצמי דא"ס ממש כו'.

שצג

והגם דלכאורה כל הענינים דתושבע"פ הכל מתושב"כ, דהלא ליכא מידי דלא רמיז בקראי⁴⁸, וכמו מ"ט אמר קרא כו'⁴⁹, וא"כ לכאורה אין זה חידוש כו'. והגם דבתושב"כ הכל בקיצור וברמז לבד, ובתושבע"פ מתבאר הכל בפרטיות ובאריכות כו', מ"מ, לכאורה כ"ז הוא מבחי' ההעלם אל הגילוי לבד כו', דמה שהי' תחלה בקיצור ומתבאר אח"כ בפרטיות, ה"ז ענין כלל ופרט, וידוע דכלל ופרט הוא מההעלם אל הגילוי לבד, דאין בפרט אלא מה שבכלל כו'⁵⁰. וענין הרמז הגם שאינו כמו ענין הכלל, מ"מ, הרי כבר הי' ברמז, ואין זה התחדשות ממש (ויש ברמז ב' ענינים. הא', שהרמז אין לו שייכות כלל אל הענין, וכמ"ש במ"א⁵¹ בענין הרמז דמצות מעשיות על המצות שלמעלה כו', וכמו

ע' תלו ואילך. ע' תנ ואילך. סה"מ תר"ס ח"א ס"ע קנא. ס"ע

רא ואילך. ועוד.

(47) = דחכמה הקדומה.

(48) ראה תענית ט, א.

(49) ראה שבת כו, א. עירובין קד, ב. פסחים לב, ב. ובכ"מ.

(50) תורת כהנים בתחילתו.

(51) ראה לקו"ת שלח לו, א. לת, ב. מאמרי אדה"ז תקסט

(הוצאת תשס"ה) ע' קו. ע' קכג. ובארוכה שם ע' קלו ואילך.

סה"מ תר"ס ע' קמא. תרס"ט ע' קעדיה. וראה גם תרס"ב ס"ע

רנו ואילך.

(40) ראה לעיל ד"ה אר"ע אשריכם ישראל הערה 54.

(41) זח"ג רטז, א (ברע"מ). תקו"ז בהקדמה (יד, ב). תכ"א

(מג, ב). ת"ו (קמד, ב).

(42) שיר השירים ו, ח.

(43) ראה שער היחוד לאדהאמ"צ ב, סע"ב. [ובלקו"ב שם

קנו, ד]. סה"מ תרמ"ו-נו"ן ע' תלג. [2] ובכ"מ.

(44) לעיל ע' ורפב.

(45) נדה מה, ב.

(46) ראה לקו"ת פ' ראה כט, סע"ד-ל, א. מאמרי אדה"ז

תקס"ד ע' ג ואילך. דרך חיים ס, ג. סג, סע"ב ואילך. תורת

חיים שמות ח"א ט, ג ואילך. אוה"ת שה"ש (כרך ב) ע' תלה.

ש"פ לך לך, ח' מרחשון, ה'תרס"ז

תקט

המרמז באצבעו על איזה ענין עמוק כו', ויש רמז שעם היותו רמז בלבד, מ"מ יש לו שייכות אל הענין, וכמו המדבר דבר שכל ומרמז בדבריו כמה ענינים בשכל הוא שא"א לו לבאר בדבור כ"א ברמז לבד, דמ"מ, רמז זה יש לו שייכות וערך קצת אל הענינים, וכמו די לחכימא ברמיזא כו'⁵², ובדוגמא כזאת הן הרמזים דתושב"כ, א"כ, ההתגלות אח"כ אין זה התחדשות כו' [C]]. ובפרט התנאים ואמוראים, שהאיר אצלם אור התורה שבכתב, וראו הרבה אור מאד בתושב"כ הרבה יותר באין ערוך מאתנו כו'. וא"כ, לכאורה הריבוי פרטים דתשבע"פ היא מהעלם אל הגילוי לבד כו', וא"כ, אין זה בכח עצמם, ואין כאן חידוש דבר כו'. ובאמת לפי משנת"ל ניחא, דהרי הענינים דתושב"כ גופא באים בתושבע"פ בבחי' התחדשות, לפי שבתושבע"פ באים ענינים אלו לא מבחי' תוה"ק לבד, כ"א מבחי' העלם העצמי(ת) דא"ס כו'⁵³, ומ"מ, מאחר דתושבע"פ מקבל עכ"פ מתושב"כ, איך הוא בכח עצמו ובבחי' התחדשות כו'. הענין הוא, דהגם דתושבע"פ מקבל מתושב"כ, מ"מ, כל עניני תורה שבע"פ הן בבחי' חידוש בכח עצמם ויגיעתם דוקא כו'.

וביאור⁵⁴ הענין הוא, דהנה ידוע⁵⁵ שיש ב' מיני בירורים, הא', בירור דאו"י, והב', בירור דאו"ת. דבירור דאו"י הוא מלמעלה למטה, ע"י גילוי אור עליון שמאיר מלמעלה למטה, דאור⁵⁶ דוחה חשך, וכמ"ש⁵⁷ גם חשך לא יחשיך ממך, שאין שום דבר מעלים ומסתיר על אוא"ס, וכאשר מאיר גילוי אוא"ס מתבטל כל העלם והסתר כו', וגם מעט אור דוחה מן החשך כו'⁵⁸, דכמו"כ הוא בעבודת ה', דכאשר עוסק בהשגה והתבוננות באלקות, ומייגע א"ע להבין היטב הענין האלקי, ויוקלט הענין במוחו ולבו כו', הנה גם שלא זיכך ובירר עדיין את הנה"ט שלו, ועדיין יש בו ריבוי תערובות רע כו', מ"מ, ע"י שמאיר אור אלקי בנפשו בהשגתו ובהתבוננות שלו כו', נופל הרע והחומריות שבהמדות טבעיים, ומזדכך מעט מעט כו'. וכמו שאנו רואין בחוש, דכאשר עוסק באיזה ענין אלקי, ומאיר אצלו הענין במוח ולב, אפי' מעט, ה"ה מסיח דעתו ולבו לגמרי מעניני הבלי העולם כו', וכמ"ש בסש"ב⁵⁹ העצה להסיח דעתו ממחשבות והרהורים רעים, ע"י שמקשר דעתו בתורה, שע"י אור התורה נדחה ממילא המח"ז כו'. וכמו"כ הוא בעבודת האדם בתפלה, בהשגה והתבוננות, גם כשאין גופו ונה"ט שלו מזוככים כ"כ שיהי' שייך באמת אל הענין האלקי כו', מ"מ, ה"ה עוסק בהתבוננות בהעמקת הדעת, ובפרט בענינים

שצד

וראה בכ"ז מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"א ע' רלח. תקס"ד ס"ע עח ואילך. תקס"ה ח"א ע' תו. תו"ח וירא קד, א ואילך. ביאורה"ז לאדהאמ"צ צב, א. שער האמונה לאדהאמ"צ עט, א ואילך. [ובנסמן בהערה הקודמת].

(56) בהבא לקמן (עד קרוב לטוף הפיסקא) ראה ד"ה קול מצהלות בס' מאמרי אדהאמ"צ דרושי חתונה ח"ב שם ע' תרס. ובשינויים בסה"מ תרנ"ה תרצ"ה ותש"ט שבהערה 54.

(57) תהלים קלט, יב.

(58) תניא פ"ב (יו, א). וראה בחיי בראשית ד, ו. צידה לדרך (לר"מ בן זרת. ווארשא תר"מ) מאמר רביעי הכלל החמישי פ"ב. חובת הלבבות שער החמישי (שער יחוד המעשה) פ"ה. דרשות הר"ן דרוש החמישי. פירוש היעב"ץ לאבות פ"ג מ"ג. שו"ת ר' בצלאל אשכנזי סימן לג (ד"ה תשובה זה).

(59) ראה שם פכ"ח.

(52) ראה מדרש משלי כב, טו. זח"א כו, ב. זח"ג רכט, סע"ב (ברע"מ). רפ, ב (ברע"מ). תקו"ז תי"ח (לו, א). תס"ט (קז, ב. קטז, א). שם תקונים חדשים ת"ג (קמ, ב). זו"ח צח, ב. רשב"ם חיי שרה כג, טז.

(53) ראה ספר השיחות תשנ"ב ע' 509 והערה 59. לקוטי שיחות ח"ט ע' 387 הערה 54.

(54) להתחלת הפיסקא ראה תו"ח שמות שם תכב, ד. — בהבא לקמן ראה ד"ה וכל העם בסה"מ תרנ"ה שם ע' קפט ואילך. ד"ה וכל העם תרצ"ה; וד"ה והר סיני בסה"מ תש"ט שם ע' 155 ואילך.

(55) ראה ג"כ תו"א פ' בראשית ד"ה ויאמר גו' הן האדם (ה, סע"ד ואילך). לקו"ת (במדבר) ד"ה להבין כו' במדבר סיני באהל מועד (ג, סע"ב ואילך). ועוד. — הערת כ"ק אדמו"ר ז"ע בסה"מ תש"ט שם.

הנעלים באלקות, וכמו בהפלאות ורוממות אוא"ס כו', עי"ז מזדכך גופו ונה"ט שלו מחומריותם וגסותם, והוא מתעלה במעלה ומדרי' גבוה יותר (גם מצד הנה"ט שלו), שאינו שייך כ"כ לעניני החומריים כו', ועז"נ⁶⁰ מעט מעט אגרשנו מפניך, שנגרש ונדחה הרע בבחי' גירוש מלמעלה, ע"י גילוי אור עליון שמאיר בנפשו כו'. אמנם בחי' הבריור דאו"ח הוא מלמטה למעלה, והיינו שהדבר המתברר מזדכך ומתברר מעצמו מעט מעט כו', והיינו בעבודת ה', דעיקר ההתעסקות שלו הוא לזכך את גופו החומרי ונה"ט שלו, לטהר א"ע מכל פסולת וטומאה בנקיון גמור, במעשה ובהרהור בלב כו', והיינו ע"י שיסגף א"ע בכל מיני סיגוף ועינוי, לענות גופו החומרי ונפשו הטבעית כו', וירגיז על היצה"ר שבו⁶¹, ויתמרמר בנפשו מאד על גסותו ושפלותו כו', עד שיזדכך חומר מעט מעט כו', ואז יוכל לגשת אל הקדש, לידבק באלקות במוח ולב בהשגה והתבוננות כו' (ובזה יש ב' ענינים, הא', שזיכוך גופו וחומריו הוא בבחי' כפי' בפועל, כמו בסיגופים ועינוים קשים שמסגף א"ע, ועי"ז מתבטל ומזדכך חומריו הטבעי כו', והיינו שאינו עוסק כלל בהתבוננות, ולא בזה הוא מכניע את הנה"ט, כ"א בכפי' בפועל, מה שמושל ושולט עליו בתוקף עוזו לעשות מה שהיפך רצונו, ועי"ז מזדכך מחומריותו כו', וכמו התענית שממעט חלבו ודמו כו'⁶², וכאשר מזדכך החומריות שלו, אז יוכל לקרב אל ה' לעסוק בהתבוננות כו'. והב' הוא שזיכוך החומר הוא ג"כ ע"י ההתבוננות בתפלה כו', אלא שכל עסקו הוא לזכך את הנה"ט דוקא, והיינו שההתבוננות היא בענינים שבאפשר גם להנה"ט להבין כו', וכמו"כ בד"כ בענין האור האלקי המתלבש בעולמות כו', ואופן ההתבוננות היא באופן כזה שהנה"ט יבין את הטוב דאלקות, ואיך שצריך לרצות באלקות דוקא כו'. והיינו דעיקר ההתעסקות שלו הוא בזיכוך החומריות דוקא, ובשביל זה הוא ההתבוננות, והיא באופן כזה לפעול הזיכוך כו'. דבאופן הא', ענין ההתבוננות היא בכדי להאיר אור בנפשו, וההתבוננות היא ביותר בענינים נעלים כו' כנ"ל, וממילא נופל הרע דהנה"ט כו' (וגם באופן הזה צריכים שיאיר האור בהנה"ט, והיינו שיבין גם הוא את הענין כו', אבל עיקר הכוונה הוא רק להאיר אור, ועי"ז מזדכך ממילא כו'). ובאופן הב', אין הכוונה להאיר אור בנפשו, כ"א שיבין הנה"ט את הטוב דאלקות, ואיך שאינו צריך לרצות בשום דבר, כ"א באלקות דוקא כו', וכאשר מזדכך חומריו, אז יכול לעלות במעלות ומדרגות בקירוב אלקות כו'), וכמ"ש⁶³ מי יעלה בהר ה' נקי כפים ובר לבב, נקי כפים היינו במעשה, שיהי' סו"מ בתכלית, ובר לבב הוא שיהי' נקי מכל רצון זר, אפי' בהרהור כו', ואז דוקא יעלה בהר ה' כו'.

ומוכן ההפרש בין ב' אופני הבריורים הנ"ל, דבהבירור דאור חוזר, עיקר ההתעסקות שלו הוא בהדבר המתברר, והיינו בהתלבשות בנה"ט בענינים השייכים אליו, שיבין גם הוא כו' כנ"ל (ובכלל זה ג"כ ענין מרירות הנפש, שצריך לעורר לפעמים מרירות בנפשו בכדי להכניע כללות החומריות דנה"ב כו', וכמ"ש במ"א⁶⁴), והעיקר, שבזה יש התעסקות שהנה"ב יתעורר ברצון לה', ולא להמשך עוד אחרי התאוות ותענוגי עוה"ז, כ"א לאהבה את הוי' כו', משא"כ בהבירור דאו"י, אין ההתעסקות בהנה"ב, כ"א להאיר אור בנפשו,

שצדה

(60) משפטים כג, ל.

(61) ע"פ ברכות ה, א. ועוד.

(62) שם יז, א.

(63) תהלים כד, ג.

(64) ראה סה"מ תרמ"ח ע' רבי"ג. ובכ"מ. וראה תניא

פכ"ט"ל"א.

ש"פ לך לך, ח' מרחשון, ה'תרס"ז

תקכא

ועי"ז נדחה ממילא הרע דנה"ב כו'. (ולפי משנת"ל (ד"ה תקעו בחדש⁶⁵) דעיקר הכוונה דנתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים⁶⁶ נשלם ע"י הבירור מלמטה למעלה דוקא, מפני שעושה את הדברים התחתונים כלים לאלקות כו', כמו"כ יובן כאן, שיש יתרון מעלה גדולה בהבירור דאו"ח, דההתעסקות היא בנה"ב, לעשותו כלי לאלקות כו'. והגם דגם בהבירור דאור ישר, הרי כשנדחה הרע, נעשה גם הנפש הבהמית כלי כו', מ"מ, אינו דומה, דזהו רק בבחי' תכלית הטוב שבו, והיינו מה שהנפש הבהמית מתעלה למדריגה עליונה יותר, וגם י"ל שזה בדרך התכללות שהנה"ב נכלל בהנה"א כו', והו"ע שהטוב המתברר נתעלה ונכלל בקדושה כו', אבל בהבירור דאור חוזר הרי הנפש הבהמית במדרי' שהוא נעשה בבחי' כלי כו', וכאשר מתעלה יותר נעשה בבחי' כלי כו').

והנה⁶⁷ המשל בב' מיני בירורים הנ"ל ידוע עד"מ בצירוף הכסף, שיש בזה ב' אופנים⁶⁸, הא', כשלוקח חתיכת כסף כמו שהוא מעורב בריבוי סיגים ופסולת, הנה בהיתוך הראשון מברר ממנו פסולת היותר גס, ויוצא הרבה כסף בהיתוך זה, אבל עדיין הוא מעורב בפסולת רב, ובכללותו הוא כסף מבורר קצת, אלא שיש בו עדיין הרבה פסולת כו', ומהתך אותו פעם ב', שמוציא ממנו עוד פסולת, ונעשה הכסף נקי יותר, וכן כ"פ⁶⁹ פעם אחר פעם, עד שמברר ממנו הפסולת היותר דק, ונשאר הכסף נקי לגמרי כו'. והאופן הב', שבהיתוך הראשון יוציא תכלית המובחר והברור שבו, והיינו הכסף היותר נקי, והשאר נשאר הכל בפסולת, ובהיתוך הב' לוקח עוד כסף נקי מהפסולת, אבל אינו טוב ונקי כ"כ כמו הראשון, והוא כסף פשוט לגבי הראשון (בל"א אַ פּראָסטער סאַרט כסף כו'), וכן מתיכו כמה פעמים, עד שבהיתוך האחרון לוקח כל הנקי שבו, שאינו במעלתו כלל כמו הכסף הנקי הקודם, ונשאר פסולת היותר גס, שזורקו לחוץ כו'. והנמשל מזה יובן בענין הב' מיני בירורים, דהבירור דאו"ח מלמטה למעלה⁷⁰ היינו שהבירור הראשון הוא בעולם העשיה, בבירור עה"ד טו"ר, שמתברר רק הפסולת ביותר, דהיינו בחי' תכלית הרע (היינו גם בחי' הרע דנוגה כו'), והשאר הכל בבחי' טוב, דהיינו מה שאפשר להתאחד ולהיות בבחי' כלי אל רוחניות האלקות דעולם העשי' כו', אבל עדיין מעורב בריבוי סיגים ופסולת, ועולה לעולם היצירה ומתברר עוד הפעם, עד שיוכל להתאחד עם הרוחניות דיצירה כו', וכן הוא בעולם הבריאה, עד שעולה לאצילות, דאז הוא בבחי' תכלית הבירור כו'. וכמו"כ הוא בנה"א⁷¹ בעבודתו, שבתחלה מברר בחי' גסות הרע שבו, וכמו דו"מ⁷² הרעים והרהור ברצון וכה"ג, שזהו ע"י מרירות נפשו שמתמרמר מאד על ענינים אלו, שעיי"ז יוצא מן הרע כו', ובד"כ הו"ע שכחי עמך ובית אביך כו'⁷³, שזהו תחלת העבודה, לצאת מן הרע הקודם ע"י המרירות והתיקונים לתקן נפשו כו', שלזה א"צ להשגות

א. שער האמונה לאדהאמ"צ עט, ב ואילך. אוה"ת חוקת ע' תתע"ז. סה"מ תרצ"א ע' שלב. וש"נ.
(69) = כמה פעמים.
(70) ראה בכ"ז ע"ח של"ט (שער מ"ן ומ"ד) דרוש ג"ד. שמ"א (שער החשמל) פ"ג. ובכ"מ.
(71) = בנפש האדם.
(72) = דבורים ומעשים.
(73) תהלים מה, יא.

(65) לעיל ע' ותסה ואילך.
(66) ראה תנחומא בחוקתי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא פל"ו.
(67) בהבא לקמן – ראה שערי תשובה לאדהאמ"צ שם קיט, ב ואילך. סה"מ תרנ"ה שם ע' קצא ואילך. תש"ט שם ס"ע 160 ואילך.
(68) ראה מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' תו ואילך. פרשיות ח"א ע' קיז. תו"ח וירא קד, א ואילך. ביאורו לאדהאמ"צ צב,

שצו

והתבוננות שהו"ע גילוי אור כו' (שאינו עדיין שום כלי לזה כו'), כ"א ענין המרירות והתיקונים כו', וכמו"כ הכפי' בפועל כו' כנ"ל, ואז נעשה כלי קצת שיוכל להשיג ענין אלקי, הן בעסק התורה והן בהתבוננות בתפלה כו', ועי"ז מתברר הרע שבדקות יותר ונעשה כלי יותר כו', וכן הוא הולך מדרגא לדרגא, עד שמברר גם דקות הרע כו'. וכמו בעלי' דתפלה בד' שליכות הסולם⁷⁴, שהן ד' עולמות אבי"ע כו'⁷⁵, וידוע⁷⁶ דתפלה הו"ע ההקרבה דנה"ב, ואופן ההקרבה היא שעולה ממדריגה למדריגה, מעשיה ליצירה ומיצירה לבריאה כו'. אמנם הבירור דאו"י מלמעלה, נהפוך הוא, דהבירור הראשון הוא בעולם האצילות, ומתברר היותר טוב, מה שראוי להיות נכלל בקדושת האלקות דאצילות כו', ומה שא"א להיות נכלל באצילות, ה"ז בבחי' פסולת לגבי אצילות, ונופל בעולם הבריאה כו', וכמ"ש בע"ח⁷⁷ בענין בירור ז' מלכין קדמאין דתהו, דתחלה נתברר בחי' עתיק ואריך, ואח"כ אצילות כו', והיינו הבירור שנעשה ע"י היו"ד דשם ס"ג⁷⁸ (גילוי בחי' ה"ח העליונים שנמשכו מלמעלה למטה כו', וכמשנת"ל ד"ה נשא את ראש⁷⁹), שזהו בחי' גילוי אור העליון שהאיר על בחי' שבה"כ דתהו, ונתברר תחלה היותר מובחר, ונעשה מזה בחי' עתיק ואריך ועולם האצילות, והשאר נפל לבריאה, ומה שהי' אפשר להכלל בבריאה, נתברר ונכלל בעולם הבריאה, והשאר נפל ליצירה כו', עד שבעולם העשי' הוא הבירור האחרון, שמתברר בחי' הטוב שאפשר להתברר, ונכלל באלקות (והוא למטה במדרי' הרבה באין ערוך לגבי הטוב דאצילות כו'), ונשאר הפסולת היותר גס שא"א להתברר עוד, ונדחה לגמרי, דשבירתן זהו תקנתן כו'⁸⁰. ובירור זה הוא מלמעלה למטה, ע"י גילוי אור עליון שמאיר מלמעלה, ומברר ולוקח את החלק הטוב, והפסולת נדחה, כי אור דוחה חשך כו'.

והנה⁸¹ באמת, גם בהבירור דאו"ח, הרי נמשך כח עליון לברר, דהלא כללות ענין הבירורים הוא בכח אור עליון דוקא, וכידוע⁸² דכל הבירורים הם משם מ"ה דוקא, וכמו בחכמה אתברירו כו'⁸³. אך הענין הוא, דהבירור דאו"י הוא שמאיר האור העליון בגילוי ממש, ועי"ז נעשה הבירור, וכמו במ"ת, שהאיר ה' פב"א⁸⁴, ונזדככו ביותר, עד שעל כל דבור ודבור פרחו נשמתן כו'⁸⁵, כי נפסקה זוהמתן לגמרי⁸⁶, והאיר בהם גילוי אור עצם נשמתן ממש כו', שאין זה בכח עצמן כלל, כ"א מצד גילוי האוא"ס שהאיר עליהם בגילוי ממש, עי"ז נפסק מהם הרע דנה"ק⁸⁷ לגמרי. וכמו בימוה"מ ועוה"ב, שיהי'

(82) ראה מאמרי אדה"ו תקס"ו ח"א (הוצאת תשס"ד) ס"ע קעו ואילך, ועי' קצא ואילך. ספר המצוות להצ"צ לא, ב ואילך. ובכ"מ.

(83) ראה זח"ב (היכלות) רנד, סע"ב. עץ חיים שער ח (שער דרושי נקודות) פ"ו. יח (שער רפ"ח ניצוצין) פ"ה. שער לט (שער מ"ו ומ"ד) דרוש א. תניא אגרת הקודש ס"ב (קמד, ב). סכ"ח. ספר המצוות להצ"צ שם. סו, ב. אוה"ת אמור (כרך ג) ע' תתסג. ספר המאמרים תרצ"א ע' רלג. תש"ח ע' 206. תש"ט ע' 55.

(84) ראה ואתחנן ה, ד.

(85) שבת פח, ב. שמור פכ"ט, ד.

(86) שם קמו, א. וש"נ.

(87) = דנחש הקדמוני.

(74) ראה מגלה עמוקות אופן קצו (הובא בילקוט ראובני ויצא עה"פ (כח, יב) והנה סולם מוצב ארצה). לקו"ת בשלה ב, ב. סה"מ תש"ח ע' 80 ואילך.

(75) לקו"ת וסה"מ שם. ובכ"מ.

(76) ראה סה"מ תרל"א ח"א ס"ע רפב ואילך. וש"נ. תרנ"ג ס"ע קפז. ע' קצ ואילך. תרנ"ח ע' רלא. ע' רלג. ובכ"מ.

(77) שער י (שער התיקון) ספ"א.

(78) ראה עמק המלך שער ג (שער היו"ד של שם ס"ג).

וראה גם מק"מ לזח"א טו, א. לקו"ת שה"ש ח, ב. ט, ב. אוה"ת שה"ש (כרך ג) ס"ע תתלד.

(79) לעיל ע' ושדמ"ושמה.

(80) ע"פ כלים פ"ב מ"א.

(81) בהבא לקמן – ראה תו"ח שמות שם תכב, סע"ד-תכג,

ש"פ לך לך, ח' מרחשון, ה'תרס"ז

תקכג

ואת רוח"ט אעביר מן הארץ⁸⁸, ע"י הגילוי דעצמות או"ס, וכמו"כ בתחה"מ, שיהי' גילוי בחי' טל עליון, הנק' טל תחיה⁸⁹, וכמו מחי' מתים ברחמים רבים⁹⁰, שע"י גילוי בחי' רחמים עליונים הפשוטים, גם המת יחי', דהיינו שהטמא עצמו יהפך לטהור כו'. וכמו"כ הוא בירידת אור התורה, שירדה למטה כמו שהיא למעלה ממש, בלי שום שינוי המהות, שמאיר גם בחשך, ודוחה את החשך כו', ואפי' דקות הרע, וכמו אור בהיר כו'⁹¹. וז"ע דבחכמה אתברירו⁸³, והיינו מבחי' חסדים דאבא, שאור החסד דחכמה אינו מתעבה ומתגשם בירידתו למטה⁹² (וכמו ירידת המן, מזונא דחוכמתא⁹³, דגם בירידתו למטה במאכל גשמי, לא נשתנה בעצם מהותו, ולא נתמעט אורו כלל מכמו שהוא למעלה), ובחי' גילוי האור דמבחי' חסדים דאבא פועל הבירור ממילא, ואין בזה מכח המתברר כלל כו', ואופן הבירור הוא שמתברר הטוב כו', והיינו שע"י גילוי האור נבדל ונפרש הרע מן הטוב (וכמו באור בהיר שניכר ונבדל הפסולת כו' וכנ"ל), והטוב נכלל בקדושה והרע נדחה כו'. והמדריגה הב' היא בחי' הבירור דאו"ח, שזהו מבחי' הגבורות דוקא, והו"ע בירור הפסולת, דמה שיוכל למצוא טוב בהעלם ברע ופסולת יבררו כו', וכנ"ל במשל צירוף הכסף באופן הא' כו', והבירור הזה הוא בכח עצמו של המתברר, ובזה יש ג"כ כח עליון, אלא שהוא בהעלם, והיינו רק מה שבא כח ההמשכה מהעליון אל התחתון שיוכל להתברר ולעלות בעצמו, אבל הבירור בעצם הוא מכח התחתון עצמו כו'.

שצז

וע"פ⁹⁴ הנ"ל יובן מ"ש ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך כו'. דהנה הרמ"א⁹⁵ פי' לך לך לשרשך ומקורך, וזהו תי' לך, שיגיע אל שרש ומקור הנשמה, וכמ"ש במ"א קומי לך כו', ולכי לך כו'⁹⁶. אמנם מה שהגיע אברהם לשרש ומקור נשמתו, בחי' הסתים כו', היינו ע"י העבודה והבירורים שבעמל ויגיעה דוקא, שז"ע הנסיונות שלו, וכידוע⁹⁷ דכל נסיון הוא דבר המעלים ומסתיר, שמונע ומעכב כו', וצריך לעמוד בתוקף נגד כל מונע, ועי"ז מתבטל הדבר המעלים כו', שזהו ע"י עבודה ויגיעה כו', ובפרט בנסיונות דאברהם כו'. ולהורות ע"ז שהן ע"י יגיעה, אומר לך לך מארצך כו', ולא אמר לך לך אל הארץ כו' (שזהו בחי' שרש ומקור הנשמה, וכידוע⁹⁸ שהארץ היא בחי' מל', בחי' כנס"י כו', או שדרך הארץ, היינו ע"י בחי' המלכות, באים לשרש ומקור הנשמה, דזה השער כו'⁹⁹, וכמו והתפללו דרך ארצם כו'¹⁰⁰, וכמ"ש במ"א¹⁰¹), שהי' אפ"ל דהיינו ע"י העבודה

(88) [= רוח הטומאה]. זכרי' יג, ב.

(89) ראה שם פת, ב [ושם: טל שעתיד להחיות בו מתים]. ועד"ז בתגיגה יב, ב. וראה שו"ע אדה"ז או"ח סק"ד ס"ו: ובכמה מקומות קראו חכמים להטל טל תחי'.

(90) ברכת „אתה גבור“.

(91) איוב לו, כא. – וראה אוה"ת ויקרא (כרך א) ע' שמח. שם (כרך ב) ע' תקכח ואילך. סה"מ תרל"ב ח"ב ס"ע תנו ואילך. המשך תער"ב ח"א ס"ע רלא ואילך. ע' רלה.

(92) ראה פת"ח שכ"ז (שער יוה"כ) פ"ג. רמ"ז לזח"ב סו, א. סידור עם דא"ח רלו, ג. אמרי בינה שער הק"ש כת, א. שער התפילין קמב, ג. תו"ח וירא קו, א. חיי שרה קלט, רע"ב. ביאוה"ז לאדהאמ"צ קיו, ג. ולהצ"צ ח"א ע' שעו. אוה"ת בראשית (כרך ג) תצד, א.

(93) ראה זח"ב סא, סע"ב ואילך.

(94) בהבא לקמן ראה ד"ה לך לך באוה"ת לך לך וסה"מ תרכ"ז, תר"ל, תרנ"ה שבהערה 1. וראה גם לעיל ע' וצ. וש"נ.

(95) = הרב משה אלשיך (בפירושו עה"פ).

(96) שיר השירים ב, יו"ד. – וראה בכ"ז לקו"ת שה"ש טז, סע"ג ואילך.

(97) ראה לקו"ת פ' ראה יט, ב ואילך. ספר המצוות להצ"צ קפה, ב ואילך. ובכ"מ.

(98) זח"א לא, ב (בתוספתא). ועוד. פרדס שער כג (שער ערכי הכינויים) פ"א ערך ארץ. ובכ"מ.

(99) תהלים קיח, כ. וראה זח"א קמט, ב (בס"ת). זח"ג צה, א. רנו, ב. ועוד.

(100) מלכים"א ת, מת.

(101) ראה אוה"ת לך לך (כרך ד) שם תרפא, סע"א"ב. סה"מ תרכ"ז שם ע' יא. תר"ל שם ע' י"א. תרנ"ה שם ס"ע יט

ואילך. תש"ב שם ע' 51 ואילך.

בדרך מלמעלה למטה כו', לזאת אמר מארצך, להורות שע"י העבודה מלמטה למעלה שבבחי' עבודה ויגיעה, עי"ז דוקא בא לשרשו ומקורו כו'. ומה שמפרט מארצך וממולדתך כו', י"ל, דהנה בד"כ יש ג' ענינים, הא', בחי' החומריות והגסות דנה"ב, שזהו יותר מטבע הנה"ב מצ"ע. דהנה, הנה"ב הוא מק"נ¹⁰², וק"נ מצ"ע מבואר בסש"ב פ"ז שזהו רצון הגוף וחפצו ותאותו, ואפי' הוא צורך הגוף וקיומו וחיותו ממש, אלא שכוונתו אינה לשם שמים, כדי לעבוד את ה' בגופו כו', אך מי שהוא בזוללי בשר וסובאי יין כו', שהן רק למלאות תאוות גופו ונה"ב לבד, לא שמוכרח לו כלל, שזהו הנק' תאות היתר כו', זהו ירידת הנה"ב, שירוד לפי שעה כו', כמש"ש. הרי חומריות וגסות הנה"ב מה שנמשך אחרי התאוות הגשמיות כו', ה"ז יותר מטבע הנה"ב מצ"ע כו'. וזהו מה שצריכים להסיר בתחלה ובראשית העבודה, שלולא זאת א"א לו לקרב אל ה' כו', וכמו שנת"ל בענין הבירור דאו"ה, דתחלת הבירור הוא בעשי', דהיינו לצאת מהחומריות הנ"ל, שזהו שיעלה הנה"ב מירידתו כו'. הב', יש מה שבא מצד הרגילות, שהוא ג"כ לא מצד טבע הנה"ב, כ"א ביותר מטבעו, ובא מצד ההת[ת]ברות וכה"ג שהורגל כך כו', וכמו הרבה ילדות עושה¹⁰³, שז"ע חומריות הנ"ל, והרבה שכנים רעים עושים¹⁰³, שז"ע הרגילות כו', דכ"ז¹⁰⁴ צריך לצאת מענינים אלו, ולא זהו עיקר העבודה כו', דכל הנ"ל הוא שצריכים לצאת בתחלת העבודה, ולא ע"י התבוננות, כ"א ע"י מרירות וכפי' בפועל כנ"ל. ועיקר העבודה במדרי' הג', שזהו מה שהוא טבע הנה"ב, שע"ז צריכים עבודה ויגיעה רבה בהשתדלות רב ובריבוי זמן לשנות טבעו ולהכניעו כו'. ועז"א מארצך וממולדתך כו', מארצך היינו ענינים הארציים והחומרים, שזהו גסות הנה"ב ממש כו', וממולדתך היינו מה שבא מצד הרגילות כו', ומבית אביך זהו מה שבטבע הנה"ב מצד הק"נ כו'. וכ"ז הוא בהעבודה בבחי' מלמטה למעלה, דבכללות הוא מה שבא בעמל ויגיעה דוקא, ויש בזה ג' ענינים הנ"ל. וזהו ההילוך דאברהם דלך לך, שיבוא לשרש ומקור הנשמה, אמנם אופן ההילוך הוא דוקא מארצך כו', מלמטה למעלה דוקא כו'. ועי"ז ואגדלה שמך, דענין הגדלת השם היינו המשכת בחי' שמו העצמי¹⁰⁵, שזהו בחי' העלם העצמי דא"ס כו', ועי"י הילוך הנ"ל בעבודה ויגיעה לעמוד בנסיונות כו', עי"ז נמשך בחי' העלם העצמי כו'. וזהו לך לך, להנאתך ולטובתך, דבכדי שיומשך בחי' התענוג העצמי ממש, בחי' עדן סתימאה כו'¹⁰⁶ (דג' הטעימן הקב"ה מעין עוה"ב כו'¹⁰⁷), זהו דוקא עי"י לך לך מארצך אל הארץ כו', שהוא ההילוך מלמטה למעלה, בעבודה ויגיעה לעמוד בנסיונות כו', עי"ז דוקא נמשך בחי' התענוג העצמי ממש דהעלם העצמי כו', שז"ע ואגדלה שמך כו'.

שצח

(106) זח"ג רפח, סע"ב (באד"ז). שם רצ, רע"א. וראה גם זח"ג קכט, ריש ע"ב (באד"ר). וראה תו"ח שמות ח"א (הוצאת תשס"ג) ה, ג. וש"נ.
(107) בבא בתרא טז, סע"ב ואילך.

(102) ראה ע"ח שער נ (שער קיצור אבי"ע) פ"ב. שעה"ק ח"א ש"א. תניא פ"א (ה, ב). ועוד.
(103) סוטה ז, א.
(104) = דכל זה.
(105) ראה לקו"ש ח"כ ע' 51.

וְהָיָה אִם מִכָּסֶּה אֲנִי מֵאַבְרָהָם כֹּוֹ וְאַבְרָהָם הָיָה לִגְדוֹל כֹּוֹ כִּי יִדְעֲתִיו לִמְעַן אֲשֶׁר יִצְוֶה כֹּוֹ וְשִׁמְרוּ דֶרֶךְ ה' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט כֹּוֹ.² וְצִלְ, מֵהַעֲמִכְסָה אֲנִי. גַּם צִלְ מִשְׁפָּט, וְשִׁמְרוּ דֶרֶךְ ה' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט, הֲלֹא דֶרֶךְ ה' זֶהוּ תוֹמִצְ, וְאִכְ, מֵהַ צִלְ צְדָקָה וּמִשְׁפָּט, אִיזְהִי דֶרֶךְ ה' לְבַד צְדָקָה וּמִשְׁפָּט כֹּוֹ. וּמֵהוּ שִׁיכּוֹת הַעֲנִינִים זִלְזִ מִשְׁ"א וְהָ אִמְרֵ הַמִּכְסָה אֲנִי כֹוֹ וְאַבְרָהָם הָיָה יְהִי כֹוֹ וְשִׁמְרוּ דֶרֶךְ ה' כֹּוֹ. וְלִהְבִּין כִּי צִלְהִי מִשְׁנַת־לִי³ שִׁישׁ ב' מִינֵי בִירורִים. הָא', בִירור דָּאוֹי שִׁמְלִמְעֵלָה לְמִטָּה, וְהַב', בִירור דָּאוֹי חִ מְלִמְטָה לְמִעֲלָה. וְנַת־לִ דְבַב' מִינֵי בִירורִים בְּשִׁנְיָהֵם יֵשׁ הַמִּשְׁכַּת כַּח עֲלִיּוֹן, דְּכָל הַבִירורִים הֵם בְּכַח עֲלִיּוֹן דּוּקָא, אֲלֵא דְהַבִירור דָּאוֹי הוּא עִי שְׁאוֹר הָעֲלִיּוֹן מֵאִיר בְּגִילוֹי מִמֶּשׁ, וְהַבִירור הוּא רַק בְּכַח עֲלִיּוֹן, לֹא בְכַח הַמִּתְבַרֵר כֻּלָּל, אֲבָל הַבִירור דָּאוֹי חִ הוּא שֶׁהַכַּח עֲלִיּוֹן הוּא בְהַעֲלֵם, וְהוּא רַק שִׁיכּוֹל הַתַּחְתּוֹן לְהַתְבַרֵר מִעֲצָמוֹ, אֲבָל הַבִירור בְּעֵצֶם הוּא בְהַתַּחְתּוֹן מִכַּח עֲצָמוֹ דּוּקָא כֹּוֹ.

וְהִנֵּה בְּאֵמֶת יֵשׁ בְּזֵה גִכְ ב' אֹפְנִים.⁴ הָא', שְׁעִיקֵר הַבִירור הוּא מִכַּח הָעֲלִיּוֹן, רַק שְׁאִינוּ נִרְגַשׁ בְּהַתַּחְתּוֹן, וְלִזְאֵת הַתַּחְתּוֹן מִתְבַרֵר בְּכַח עֲצָמוֹ, אֲבָל הוּא מִכַּח עֲלִיּוֹן שְׁבַהֲעֵלֶם כֹּוֹ. וְהַב', שֶׁהַגֵּם שִׁישׁ בְּזֵה כַח עֲלִיּוֹן, וּבְגִילוֹי דּוּקָא, וּמִמֶּשׁ, הַבִירור הוּא בְכַח הַתַּחְתּוֹן מִכַּח עֲצָמוֹ וְיִגִיעֶתוֹ דּוּקָא כֹּוֹ. וְיִוְכַן זֶה עַד־מִ כְּמוֹ הַתִּינוּק הַקָּטָן שְׁאִי־לִי לִילֵךְ מִכַּח עֲצָמוֹ, כִּי־אֵ עִי הַגְדוֹל, כְּאֲבִיו, שְׁעוֹמֵד מֵאַחֲרָיו וְאוֹחֲזוֹ וּמוֹלִיכּוֹ אוֹ דוֹחֲפוֹ מֵאַחֲרָיו, שִׁמְכַח זֶה יֵלֵךְ, וְעֵצֶם הַהִילוֹךְ הוּא שֶׁהוֹלֵךְ בְּעֲצָמוֹ, כִּי יֵשׁ בּוֹ הַתְּגִלוֹת כַּח הַהִילוֹךְ, אֲלֵא שְׁבַלְעַד־י [הַגְדוֹל אִי לֹו לִילֵךְ, וְעִי שֶׁהַגְדוֹל אוֹחֲזוֹ, הִי הוֹלֵךְ בְּכַח עֲצָמוֹ כֹּוֹ, וְנִדְמָה לְתִינוּק שֶׁהוֹלֵךְ מִכַּח עֲצָמוֹ, וּבְאֵמֶת זֶהוּ בְכַח הַגְדוֹל, אֲלֵא שֶׁהוּא בְהַעֲלֵם, וְהִינּוּ, שְׁבֵא כַח הַגְדוֹל בְּהַעֲלֵם לַעֲשׂוֹת בּוֹ כַח הַהִילוֹךְ בְּמֵה שְׁעוֹזְרוֹ בְהוֹלְכָה אוֹ דְחִיפָה מֵאַחֲרָיו לְבַד כֹּוֹ. וְכַךְ יֵשׁ עֶזֶר וְסִיעוּז מִלְמַעְלָה מֵאַחֲרָיו שֶׁל הַנִּשְׁמָה בְּאֵדָם שֶׁתַּעֲוֹרֵר לִילֵךְ בְּדַרְכֵי הַטוֹב כֹּוֹ, וְכְמוֹ הַמִּשְׁכַּת אֶהֱיֵר הָעֲלִיוֹנָה בְהַעֲלֵם לְנִשְׁ"י לְעוֹרֵר בְּהֵם אֵת הָאֵהָבָה, וְהוֹ"ע וְיִשְׁכֶם לְבִן בְּבִקְרָה, דְּכָכֵל בְּקֵר אוֹר נִמְשָׁךְ הָאֵרָה מִבְּחִי לִוְבֵן הָעֲלִיּוֹן לְעוֹרֵר נִשְׁ"י לְעַבּוֹד אֵת ה' וְלִלְכַת בְּדַרְכֵי אוֹ לְעוֹרֵרם בְּתִשׁוּבָה כֹּוֹ, וְכִמְשַׁנְת־ל (ד"ה וְיִגֵּשׁ אֵלֶיךָ), וְבְהַתְעוֹרְרוֹת הַזֹּאת צִלְ עִי־ז הָעֲבוּדָה בְּבַח־י כַּחֲוֹת פְּנִימִיִים דּוּקָא, וְכִמְשַׁנְת־ל (בְּד"ה הַנִּלְעָה), דְּהַתְעוֹרְרוֹת הַנִּלְעָה אֵינָה עֲבוּדָה מִצִּיָּע, כִּי־אֵ שֶׁתִּי הָעֲבוּדָה פְּנִימִיּוֹת, וְהָעֲבוּדָה פְּנִימִיּוֹת בְּמוֹחַ וְלֵב הוּא בְכַח עֲצָמוֹ וְיִגִיעֶתוֹ כֹּוֹ, מִמֶּשׁ,

שצט

(1) מאמר זה (מלבד חלקו האחרון) מיוסד על ד"ה ויקהל הגדול בתו"ח שמות ח"ב (הוצאת תשס"ג) תכג, ג ואילך.
 חלקו האחרון מיוסד על ד"ה להבין כו' משמח חתן וכלה במאמרי אדהאמ"צ דרושי חתונה ח"ב ס"ע תקכ"ח.
 התחלת וסיום המאמר נתבאר בארוכה בד"ה זה תשל"ז (תו"מ סה"מ מלוקט ח"א ע' רנה ואילך [ובהוצאות הקודמות הוא בח"א ע' רה ואילך]). – שם נת' גם ההפרש בין מאמר זה (שהוא מאמר הב' דפ' וירא בהמשך תרס"ו) לבין ד"ה כי ידעתיו תרס"ו (שהוא המאמר הא' דפ' וירא בהמשך תרס"ו), ומבאר את "תוכן הפנימי של החילוקים דהמאמרים דש"פ וירא דהמשך תרס"ו". עיי"ש.
 (2) וירא ית, יז"ט.
 (3) במאמר שלפנ"ז (ד"ה ויאמר גו' לך לך – לעיל ע' ותיקח ואילך).
 (4) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 231.
 (5) = שאינו יכול.
 (6) ויצא לב, א. – וראה תו"א ויצא כג, א. כד, ב. תו"ח ויצא לו, א ואילך. ד"ה וישכם לכן תשמ"ח.
 (7) לעיל ע' וקסא ואילך.
 (8) שם ע' וקסד ואילך.

הוא ע"י ההתעוררות מלמעלה כו', וגם בשעת העבודה יש בחי' ההתעוררות הנ"ל דהאו"מ בהעלם כו', וכמשנ"ת שם, ונדמה לו שזה בכח עצמו לבד, אבל באמת זה רק מכח האו"מ העליון המעוררו והמסייעו בעת העבודה כו'. וכענין הבא לטהר מסייעין לו מלמעלה⁹, שעזר וסיוע זה בא מלמעלה בבחי' העלם בלתי נודע לו מאין בא כו', וכן עד יערה עלינו רוח ממרום¹⁰, בהעלם כו', וכן מ"ש¹¹ אך בצלם יתהלך איש, בצלם דמקיף¹², דמזלי' חזי כו'¹³, שמתעוררים מחמת הב"ק שמכריזו כו'¹⁴, שכ"ז הוא בהעלם כו' (וכמו שבאמת בכמה בנ"א אינו נרגש כלל ההתעוררות מהכרוזים, או שנרגש להיפך בענין גשמי כו', די"ל דבהכרח שכאו"א ירגיש את הכרוזים העליונים כו'¹⁵, אלא שזהו רק הרגש המשכת הלב (עס טוט אַ ציא דיא האַרץ), ובמי שאינו מזוכך, יכול להיות הרגש ההמשכה לענין גשמי כו', וכידוע¹⁵. אמנם גם במי שנרגש ההתעוררות הנ"ל, וכמו"כ ענין ההתעוררות בבקר אור כנ"ל, כ"ז הוא בהעלם, מאחר שזה בבחי' מקיף לבד כו'), וזהו כשבא לטהר או לקדש עצמו מעט¹⁶, מסייעין אותו כו', וכמשנ"ת (בד"ה וראיתם אותו¹⁷). וכמו"כ יש כמו ענין הדחיפה מאחוריו, שזהו כמ"ש¹⁸ ואזניך תשמענה דבר מאחוריך, שזהו שהאור האלקי מכריח אותו להיות בבחי' קירוב, והו"ע קוצא דשערי דז"א המכים באחורי הנוק' כו'¹⁹. ובמ"א מבואר²⁰ שזה האהבה הבאה בהכרח, דהיינו רק מה שכך יאתה לו כו', וכמ"ש בתו"א ד"ה זכור²¹. וכמו"כ יש בעבודה בכלל שהאור האלקי מכריחו לעבוד את ה', שא"א לו שיהי' בלי עבודה כלל, ולא טוב לו מזה, ומוכרח הוא לעבוד את ה' באיזה עבודה, שזהו מצד האור האלקי המכריחו בהעלם כו' (ועמשנ"ת ל ד"ה ומקנה רב²² בענין עבד פשוט, שהקבלת עומ"ש מכריחו כו'. ועמשנ"ת ל בד"ה כי כאשר השמים החדשים²³ בענין השוב שמצד קבעומ"ש כו', ושם הוא יותר בכח עצמו, והעבודה היא בתוקף ובמעלה עליונה יותר כו'). וכמו"כ יש ענין האחיזה מאחוריו, והו"ע הארת בחי' או"מ שמקיף את האדם ואינו מניחו כל היום ליפול ברע ח"ו, והו"ע וימינו תחבקני כו'²⁴, וכמ"ש במ"א²⁵. ובכל אלה הכל הוא שהאור עליון פועל בו בהעלם, ונדמה להאדם שהולך בכח עצמו כו',

- 9) שבת קד, א. יומא לח, ב. – וראה תו"ח תולדות קנד, א [ובנסמן שם]. מאמרי אדהאמ"צ נ"ך ס"ע שמח"ט.
- 10) ישע"י לב, טו.
- 11) תהלים לט, ז.
- 12) ראה זח"א ריו, סע"ב. זח"ג מג, א. קד, רע"ב. תקו"ז תס"ב (צד, ב). שעה"כ ענין סוכות דרוש ז. פע"ח שכ"ט (שער הלולב) פ"ה. ועוד. לקו"ת בחקותי מז, ג. תצא לו, סע"ג ואילך. וש"נ. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ס"ע תתלא ואילך. ע' תתנט ואילך. תקס"ו ח"א (הוצאת תשס"ד) ע' תיו ואילך. מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ב ע' תצח ואילך. סה"מ תער"ב ע"ו ע' קח ואילך. ועוד.
- 13) מגילה ג, א.
- 14) ראה אבות פ"ו מ"ב. וראה גם חגיגה טו, א.
- 15) ראה בכ"ז כתר שם טוב סקמ"ו. סרנ"ה. סש"ס. ובהוספות לשם (הוצאת תשס"ד) סק"א-ב. וש"נ. לקו"ת במדבר ו, ג. האוינו ע"א, ד. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' תרב. לעיל ד"ה ויגש תרס"ו ע' וקסב. סה"מ תרפ"ח ע' קכ. תרצ"ב ע' שצט. וש"נ. תש"ב ע' 139. לקו"ש ח"ט ע' 25. ועוד. סה"ש
- תשמ"ז ח"ב ע' 503 ואילך. ועוד.
- 16) ראה יומא לט, רע"א.
- 17) לעיל ע' ושנג.
- 18) ישע"י ל, כא. – וראה תו"א תצוה [שהובא לקמן] פה, רע"א. מאמרי אדהאמ"צ שמות ח"ב ע' תעו. אוה"ת דרושים לפ' זכור (כרך ח) ס"ע ג'פט.
- 19) ראה ע"ח של"ב (שער הארת המוחין זו"ן) פ"א. – וראה תו"א תצוה פה, ב. אוה"ת דרושים לפ' זכור שם ס"ע ג'צא ואילך.
- 20) ראה מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' שפב ואילך. ס"ע שפח ואילך. מאמרי אדהאמ"צ שמות ח"ב ע' תע ואילך. אוה"ת דרושים לפ' זכור (כרך ח) ס"ע ג'פח ואילך.
- 21) פ' תצוה פד, ד. פה, ג.
- 22) לעיל ע' ותטו ואילך.
- 23) לעיל ע' וקצד-קצה. וקצט ואילך.
- 24) שיר השירים ב, ו. ח, ג.
- 25) ראה מאמרי אדהאמ"צ דרושי חתונה ח"ב ע' שצו ואילך.

ש"פ וירא, ט"ו מרחשון, ה'תרס"ז

תקנו

ובאמת כפי הרגשתו ה"ה הולך בכח עצמו, ובפרט בהעבודה בכח' כחות פנימיים דמוח ולב כו', מ"מ, העיקר בזה הוא הכח העליון שבו בהעלם, המעוררו ומסייעו ומכריחו כו'.

דהנה, יש בחי' עזר מלמעלה שבא בגילוי גמור למטה, דבאמת אין זה בבחי' עזר לבד, אלא שהעיקר הפועל הוא האור העליון, והוא עד"מ כשאין התגלות כח ההילוך בקטן, או שנופל לארץ ואינו יכול לקום מכח עצמו, שיבוא הגדול, כאביו, ויקימנו מנפילתו ומוליכו על רגליו כו', או שאם קטן הוא ביותר שא"י לעמוד על רגליו כלל, ויגב[י]הנו האב על כתפו וישאנו כאשר ישא האומן את היונק כו'²⁶, שאז צריך האב להשפיל למקום הנמוך ל[ה]עלות את בנו על כתפו כו' (ובאמת הלא באופן הנ"ל ג"כ צריך האב להשפיל א"ע לסייעו בההילוך שאוחזו כו'. וי"ל דהכוונה בהפרש בזה למעלה, דבאופן הא' הוא המשכת הארה לבד, לא השפלת העצמות, ולכן הוא בהעלם לבד, וכאן הוא בחי' השפלת העצמות כבי', ולכן הוא בגילוי כו'). וכמו ביצ"מ במסעות שבמדבר, דכתיב²⁷ ישאהו על אברתו כו', וכתב²⁶ כאשר ישא האומן כו', וכמ"ש²⁸ ואנכי תרגלתי לאפרים קחם על זרועותי כו', שתרגלתי היינו שהשפיל א"ע למקום ומדרי' דקטנות דנש"י כמו שהן למטה ממש, בבחי' רגלי השכינה²⁹, כמ"ש³⁰ והארץ הדום רגלי כו', וכמו שש מאות אלף רגלי כו'³¹, והעלם למעלה מזרועותיו הגבה למעלה כו' (וי"ל דזהו העלי' שע"י המצות, שע"י מתעלים נש"י בבחי' עצמות אוא"ס כו', וכמ"ש בתו"א ד"ה המגביהי לשבת³², ומעלה ומקשר גם הנה"ב, ומכ"ש הנה"א כו', וכמ"ש במ"א³³ בענין ישאהו על אברתו הן רמ"ח פקודין כו'³⁴), שזהו כנסס העומד על כתפיו של הענק³⁵, שרואה למרחוק ביותר, והולך בכח וגבורה גדולה, שאין זה מכח עצמו כלל וכלל, רק מפני שהוגבה למעלה על ראש הגדול, יכול לראות כמוהו וליילך בדרכיו ממש כו'. וכך הי' סיבת כח ההילוך בדרכי ה' בתו"מ ואוי"ר ובכל עילוי המדרי' שהי' להם במדבר, כמו שניזונו במזון המן, שהרגישו בנפשם את המזון הרוחני כו', והי' ראיית שכלם והשגתם בכבוד הוי' שנגלה להם פנ"פ, כמו במ"ת³⁶, וכמו"כ במדבר, וכמ"ש³⁷ וירא כבוד ה' אל כל העם כו', דהכל לא הי' מכח עצמם כלל, רק כאשר ישא האומן את היונק, שמגביהו על כתפו כו', ועי"ז ניצולו ג"כ מגקה"ט, נחש שרף ועקרב אשר במדבר הגדול כו'³⁸, והכניעו אותם במסעות שלהם, וכמ"ש משה קומה ה' ויפוצו אויביך כו'³⁹, דכ"ז הוא בחי' גילוי האו"מ שמאיר בגילוי ממש להיות ההילוך בנש"י ולשמרם מהחיצונים, ואדרבה, להכניעם כו'.

26) ע"פ בהעלותך יא, יב.

27) האזינו לב, יא.

28) הושע יא, ג. – וראה לקו"ת פינחס פ, ב. סה"מ תרפ"ט

ס"ע 83.

29) ראה ברכות מג, ב. תקו"ז ת"ע (קלא, א).

30) ישעי' סו, א.

31) בהעלותך שם, כא.

32) פ' מקץ לח, ג. ובביאור ע"ז שם לט, ד.

33) ראה לקו"ת האזינו עח, ג.

34) תקו"ז ת"ל (עד, א).

35) ראה שבלי הלקט בתחלתו (כשם ר' ישעי' מטרנאני). –

הובא בהקדמת ס' מגילת אסתר (לר"י ליאון) לסהמ"צ

להרמב"ם. הקדמת החוות דעת לפי לשו"ע יו"ד. תו"ח שמות

ח"א (הוצאת תשס"ג) קל, ב. ח"ב שם תכג, ג. מאמרי

אדהאמ"צ ויקרא ח"א ע' שלא. ובכ"מ.

36) ראה ואתחנן ה, ד.

37) שמיני ט, כג.

38) עקב ח, טו. וראה לקו"ת נשא כ, א. וראה לקו"ת וספר

הליקוטים להאריז"ל עה"פ עקב ח, טו. מאו"א אות נו"ן, סי"ב.

מאמרי אדה"ו תקע"א ע' רכז. שערי תשובה ד, ב. וש"נ.

39) בהעלותך י, לה.

אמנם בחי' עזר הנ"ל בכחי' הארת אור לוכן העליון, וכמו הבא לטהר, שזהו בהעלם, והעבודה היא בכח עצמם, אלא שזהו ע"י הכח העליון שבהם בהעלם כו'. וכמו"כ הוא בזה"ג, דאל מסתתר⁴⁰ בתכלית, עכ"ז, עוזר ומושיע לנש"י בהעלם, וכמ"ש⁴¹ ואף גם זאת כו' לא מאסתים כו', ואף שמחיצה של ברזל מפסקת כו'⁴², מ"מ, כתיב⁴³ הנה זה עומד אחר כתלנו ממש משגיח מן החלונות מציץ כו'. וכן בנפילת נש"י למטה מטה, שמקים אותם, וכמו מקימי מעפר דל כו'⁴⁴, והוא ענין הקמת השכינה מהגלות כו'⁴⁵, שהקמה זו היא בהעלם, בלי נודע לנופל, שנדמה שקם מעצמו כו'. ולפעמים ההקמה היא בגילוי יותר, וכמו בהתעוררות תשובה בעשי"ת מצד שהוא ית' מקרוב ממש למטה, וכמו דרשו ה' בהמצאו⁴⁶, בזמן שהוא מצוי כו'⁴⁷, דממילא ימשיך לב כאו"א מישראל שיתעורר בתשובה שלימה, וכמו שנראה בחוש, דבעשי"ת לכל או"א מישראל בנקל יותר לבוא לידי תשובה כו', ובד"כ כל הלבבות עומדים אז בהתעוררות כו', שזהו מפני קירוב המאור אל הניצוץ⁴⁸, דאז מתעורר ממילא הניצוץ לעלות כו', דמ"מ ה"ז בהעלם, והתשובה היא בכח עצמו, אלא שהוא ע"י עזר וסיוע כו'. וכך יש ג"כ בשמירה דאו"מ העליון, ששומר למשתמר בלי נודע לו מאין ישתמר, שנק' שמירה בהעלם, וכמו על גוזליו ירחף²⁷ בזה"ג, שיפרוס עליהם סוכת שלומו⁴⁹, ויגן בהעלם, לבטל כל גזירה כו', וכמו לא ינום ולא יישן שומר ישראל כו'⁵⁰.

תא

ויובן⁵¹ זה עוד ע"פ משל אחר, כמו בהשפעת הרב לתלמיד, שארז"ל⁵² לעולם ישנה אדם לתלמידו בדרך קצרה, והכוונה בזה, שאם יאריך לו בדברי עומק השכל בפולסים שונים, לא יוכל לקבל אמיתית הדבר מתוך ריבוי ההסבר באופנים שונים, עד שיוכל לנטות מדרך נקודת האמת מהיפוך להיפוך, ויקלוט הפסולת והשקר והטעות כו', אלא ילמוד לו בדרך קצרה, שדיבורים הקצרים הללו יכילו כל אור נקודת האמת של ההלכה, כמו בדברים קצרים שבמשנה, שכוללים כל הפרטים בהעלם לאמיתתן כמו שהן, באופן שלא יוכל לנטות מנקודת האמת, וכל מה שיקשו קושיות בתלמוד נגד האמת והדין שבמשנה, לא יוכל להתקבל, מצד שלא יוסבל בדברי המשנה ששנה רבי בדרך קצרה⁵³, להעמיד הכל על האמת כו', ולכן מדברי המשנה ימצא עומק דבר במה לתרץ הקושי' כו', כי בהדברים הקצרים של המשנה כבר מתוקן הכל (עס איז אלץ פאָר וואַרינט), שלא יפול בשום שגיאה וטעות כו', ולכן כל מה שאינו אמת (והן הסתירות והקושיות),

לז. ועוד. נת' בתו"מ התועדויות תשי"ב ח"א ע' 176. תשי"ד ח"א ע' 38.

(49) ע"פ ברכת „השכיבנו אבינו" בתפלת ערבית. (50) תהלים קכא, ד.

(51) בהבא לקמן ראה תו"ח שמות שם תכג, סע"ד ואילך. – וראה בכ"ז שער האמונה לאדהאמ"צ יד, ב. מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"ג סע"א אי"א. ביאורה"ז לאדהאמ"צ עו, ד. ולהצ"צ ח"א ע' ססג"ד. סה"מ תרנ"ז ע' מט. תו"מ סה"מ מלוקט ח"ג ע' שכח ואילך [ובהוצאות הקודמות הוא בח"ג ע' קסה ואילך]. וש"נ. לקו"ש ח"כ ע' 88. וש"נ.

(52) פסחים ג, ב.

(53) ראה הקדמת הרמב"ם לפיה"מ ד"ה אחר כן ראה.

(40) ע"פ ישעי' מה, טו.

(41) בחקותי כו, מד.

(42) פסחים פה, סע"ב. וראה גם ברכות לב, ב ובפירש"י שם.

(43) שיר השירים ב, ט.

(44) תהלים קיג, ז.

(45) ראה בכ"ז מאמרי אדהאמ"צ נ"ך ע' שנו. וראה גם

תו"ח שמות ח"א סד, ב.

(46) ישעי' נה, ו.

(47) ראה מצו"ד שם. וראה ר"ה יח, א. יבמות מט, ב. קה,

א.

(48) ראה דרך חיים יג, רע"ד. כא, סע"ב. צא, א. קונטרס

העבודה ספ"ה (ע' 33). לעיל ע' לז, וע' ופח. סה"מ תרפ"ז ס"ע

לא יקובלו, מפני שאין ל' המשנה סובל אותם, ואדרבה, מתוך דברי המשנה ימצא עומק במה להסיר הסתירות כו'. ואין זה באמת מכח השכלתו וסברתו בעצמו, אלא מכח הגנוז בהעלם בתוך דברי הקיצור והתמצית שבמשנה ובסדר הדברים, שמשו"ז לא יוכל לנטות בהיפוך מן האמת, ומזה ימצא אמיתית הכוונה, ויודע לתרץ כל ענין כו'. והלומד את המשנה נדמה לו שזהו מכח עצמו כו', ובאמת הרי צריך לייגע א"ע בכדי שידע אמיתית הכוונה בהמשנה, ושיראה בה התיקון של דבר שגיאה כו', ובלעדי זאת לא ידע מאומה כו', מ"מ, אין זה מכח השכלתו בעצמו, שהוא בכח עצמו לא הי' בא כלל על אמיתית הענין הזה, ולא הי' יודע להנצל מהטעות כו', אלא מפני שניתן לו הענין כך בדברים ברורים, כפי האמת, ומתוקנים בכל פרט, בכדי להצילו מן הטעות כו', וא"כ, העיקר הוא מצד הכח הגנוז בהעלם כו'. וכמו"כ כשהרב שונה לו בדרך קצרה ובאופן מסודר כדבעי, עי"ז יתנהג וילך ביושר, ולא יוכל לנטות ימין ושמאל כו', דסיבת עמידתו על האמת ויושר בהשכלה זו, לא ידע התלמיד מאין בא לו זאת, וע"כ נדמה לו שמכח עצמות שכלו מבין ומשיג האמת, ובאמת זהו רק מכח שפע זאת התמצית שהשפיע הרב בדברים קצרים הללו, שמחמתם יבוא התלמיד על האמת מכח עצמו כו'. וכמו שהי' הרב מנהיגו ומנהלו מעט מעט בדברים ברורים בטעמים באמיתות ההשכלה מן הצד (הנק' בל"א מיא פירט פון א זייט), עד שממילא ישכיל התלמיד ויעמוד על אמיתית השכל, באופן שלא ידע וירגיש כלל סיבת עמידתו על האמת, כי נעלם מהתלמיד עומק הכוונה בכל מה שמסבב לו הרב בדברים הברורים להרב, שמהם ועל ידם יבוא אור השכל וההלכה האמיתית כו'. והדוגמא מזה יובן בהמשכת אור העליון שנמשך בהעלם בהתחתון, דמכחו וסיבתו דוקא הולך התחתון בדרכו והילוכו בקדש כו', אלא שהוא בהעלם, ונדמה לו שהולך בכח עצמו כו'.

והנה⁵⁴ יש עוד אופן בהשפעת הרב לתלמיד, והוא כמו בעומק שכל וסברא עמוקה ביותר שמשפיע הרב לתלמידו, הנה בכדי שלא יפול התלמיד באיזה טעות דק ביותר שמחמתו יטה מדרך האמת, כי בשכל עמוק ביותר, גם טעות דק נוגע מאד ומטהו מדרך האמת, והרב יודע שהתלמיד לא ינצל בזה מאיזה טעות ושגיאה, מפני עומק המושג, וקוצר כלי המקבל לפ"ע עומק ההשגה כו', וכן הוא באמת, שהתלמיד נכנס במבוכה גדולה בהענין, ואינו יודע מה הוא, וממילא מובן שהוא עלול לכל שגיאה וטעות, ובכדי להצילו מזה, משפיע לו כח ושפע חכמה יתירה בכללות הענין הזה, מה שלמעלה הרבה מהשכל שהשפיע לו, והוא בעצמי ובהכללות של השכל ההוא כו'. והיינו, שאינו עוסק עמו באור שכל זה שהשפיע לו מקודם, להבינו ולהעמידו על האמת, כי מפני העומק והדקות שבו א"א להרב להסביר לו הענין ולהעמידו על כל פרט איך ומה הוא, וגם א"א לידע כ"כ במה שיוכל התלמיד לטעות בדקות הענין, כי א"א להרב למדוד כ"כ דקות כלי המקבל לידע במה יטעה, כי מה שבא בהשגה ממש, ה"ה יודע חושי כלי המקבל, ואיך שיקבל את הענין, שבזה יכול לבוא לידי טעות כו', ה"ה שומרו ומצילו מזה כו', אבל בשכל עמוק ביותר, ה"ה מתקבל בדקות כלי המקבל, לא בהשגה ותפיסה ממש, ואת דקות כלי המקבל א"א לו למדוד כ"כ, לידע במכוון שבזה יטעה כו', ומכ"ש שא"א שינהלו וינהיגו הדרך בדרך

(54) בהבא לקמן ראה תו"ח שמות שם תכד, ב ואילך. – וראה לקו"ש ח"ט ע' 63.

סיבוב כנ"ל עד שיבוא על אמיתית הדבר כו', דמפני דקות השכל ועומקו א"א להעמידו על האמת באופנים אלו, כ"א שמשפיע לו חכמה יתירה בגוף ועצם הענין הזה, שלמעלה הרבה מההשפעה הקודמת, והיינו שמשפיע לו מעצם הענין (שבו היא ההשכלה), היינו העצמיות של הענין [ה]הוא, כמו שהוא בבחי' הפשטה, ואינו מלוכב בעניני השגה, ולא בהענין שהשפיע לו מקודם כו'. וכמו עד"מ כשמשפיע לו איזה שכל עמוק בענין בריאה יש מאין, או בענין דממכ"ע וכה"ג, והיינו בהפרטי הענינים שבזה ה"ה משפיע לו איזה ענין עמוק, ובכדי להעמידו על האמת בענין הפרטי הזה, ולהצילו מן השגיאות, ה"ה משפיע לו עמקות בכללות ענין יש מאין, או בענין ממכ"ע, לא בהענין הפרטי הזה, כ"א בכללות ענין יש מאין או ממכ"ע, היינו מהו יש מאין וכו', בבחי' העצמי שלו, ר"ל בעצם הענין די ש מאין מה הוא, ובבחי' הפשטה דוקא כו', וזה מאיר לעיניו של התלמיד בעצמות הענין ההוא כו' (והו"ע בחי' פנים מאירות דתושב"כ⁵⁵), עד שמחמת זה בא התלמיד בעצמו על אמיתת הכוונה בהשכלי שהשפיע לו הרב בענין יש מאין וכו', ויוכל התלמיד להרגיש בכח חכמתו בעצמו, ולעמוד על הטעות הדק שיוכל להיות באור השכל שהשפיע לו קודם, ויוצא לאור האמת מכל מבוכה ובלבול שהי' לו בזה, עד שתהי' הסברה והשכל זך ונקי וברור מכל סיג לתכלית אמיתתו כמו שהוא אצל הרב המשפיע, בלי נטי' לימין ושמאל כו'.

ומובן במשל זה, דעם היות דהגילוי אור של המשפיע הוא שעזר לו לצאת מן המבוכה בשכל זה ולידע את האמת כו', מ"מ, הרי הגילוי אור שנמשך לו מן המשפיע אינו מדבר כלל בהענין של השכל הקודם (עם היות שזהו עצם הענין השכלי כו', הרי ידוע⁵⁶ דעצם הענין ממש לאמיתתו בהפשטתו, והלבשתו אח"כ בעניני שכליים שונים, הם דברים רחוקים ונבדלים זמ"ז בתכלית כו'), ומה שבכח זה בא אל אמיתת הכוונה בשכל זה, הוא כמו שחידש בכח זה ענין אחר לגמרי כו', וזה בכח עצמו דוקא, כי הרב לא אמר לו שום דבר בענין הזה גופא להצילו מהטעות שבו, כ"א הוא בעצמו יצא מהמבוכה בזה, ובא אל אמיתות הכוונה בלי לנטות כו', שזהו מכח עצמו ויגיעתו, אלא שבא על חידוש דבר זה ע"י האור הנעלה המאיר לו בגוף ועצם הענין, שע"ז בא אל אמיתות הדבר בשכל זה כו'.

תג

וי"ל דוגמא לזה, כמו הנבון, שמבין דבר מתוך דבר⁵⁷, דהיינו שמבין דבר חכמה אחרת לגמרי מדבר חכמה זאת כו', וידוע⁵⁸ שזהו למעלה במדרג' מן החכם, דהיינו מגופה של המצאת חכמה זו מאין, שאינו מבין ממנה חכמה ושכל אחר כו', ולכן נבונים אפי' בימי משה לא אשתכח⁵⁹, והיינו לפי שזהו מעלה יתירה, שהוא בבחי' התחדשות לגמרי כו', דהמצאת החכמה עצמה אין זה התחדשות כ"כ, לפי שכבר היתה ההשכלה הזאת כלולה בכח חכמתו בהעלם בכח המשכיל⁶⁰, אבל מה שמבין מתוך שכל זה שכל אחר, ה"ז

58) ראה שער היחוד לאדהאמ"צ ב, ב. ועד"ז בסה"מ תרמ"ו-נו"ן ע' תלא. וראה גם אמ"ב שער הק"ש פני"ט (נו, סע"ב ואילך). מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ד ע' אישמה. אוה"ת בראשית (כרך ו) תתרכד, ב ואילך. סה"מ אעת"ר ע' ט. לקו"ש חל"ד ע' 11. וראה גם סה"מ עטר"ת ע' תריג"ד.

59) עירובין ק, ב. נדרים כ, ב.

60) ראה בכ"ז בארוכה לעיל ד"ה ואברהם זקן ע' וקח

ואילך.

55) ראה לעיל ד"ה ועשית חג שבועות (לעיל ע' ושיז). וש"נ. וראה פירוש המלות לאדהאמ"צ קיא, א. תורת חיים חיי שרה קלד, א ואילך. ובהנסמן בתו"ח שמות ח"א יא, ב.

56) ראה אוה"ת בשלח ע' תקנו. המשך תער"ב ח"א ע' כא"ב. ובכ"מ.

57) חגיגה יד, א. סנהדרין צג, ב. פרש"י דברים א, יג.

ועוד.

ש"פ וירא, ט"ו מרחשון, ה'תרס"ז

תקלא

התחדשות לגמרי. והגם שבודאי השכל הזה נושא גם את השכל האחר, ויש לו שייכות קצת בצד מה כו', מ"מ, ה"ז רק מה שנושא אותו לעיל⁶¹ שהשכל כלול בו, וממילא השכל אחר בא בדרך התחדשות ממש, והוא מכח גדול ועמוק יותר בכח המשכיל גופא, מה שלמעלה מעלה ממקור לשכל גלוי כו'. וכמו שנראה בחוש, שכבד יותר להוציא שכל חדש מתוך איזה שכל, מלהמציא שכל חדש מכח חכמתו כו' (והעיקר בא זה בדיבור או בכתב, דכאשר מדבר בהענין או כותבו, אז יבוא אל המצאת הדבר מה שאפשר להוציא ממנו כו', והיינו מה שהדבור עצמו מחדש דבר כו'). וכמו בענין נבון מה שמוציא שכל אחר כו' ה"ז למעלה מהחכמה והוא בחי' התחדשות כו', כמו"כ יובן מה שמתוך ההשכלה הנפלאה בעצם הענין מברר כל הסיגים שבהשכלה הקודמת ובא אל האמיתית, ה"ז בבחי' התחדשות הבא בשכל אחר כו'.

גם י"ל דוגמא לכללות הענין הנ"ל, ממ"ש בזהר וישב דף קצ"א סע"ב וקצ"ב ע"א ע"פ⁶² ויהי נא פי שנים ברוחך אלי, שהשיב לו אלי' אם תראה אותי כו'⁶³, ת"ח האי מאן דאסתכל במה דאוליף מרבי' וחמי לי' בההוא חכמתא יכול לאתוספא בההוא רוחא יתיר כו'. וזהו כדאיתא בירושלמי פ"ק דשבת ה"ב, כל האומר שמועה מפי אומרה יהא רואה בעל השמועה כאלו הוא עומד כנגדו (שעי"ז יגיד הדבר על אופנו, דעיקר הלימוד מרבו בראיית פנים, דכתיב⁶⁴ והיו עיניך רואות את מוריך, וכיון שבעל השמועה עומד לנגדו, יודע ויבין הדבר על בוריו⁶⁵), ומ"ט⁶⁶ אך⁶⁷ בצלם (שהוא עומד לנגדו, והיינו צלם של רבו) יתהלך איש (יתנהג האיש האומר השמועה⁶⁷). ומבואר במ"א⁶⁸ ע"פ הידוע⁶⁹ שההמשכה שע"י הדבור נק' זווג נשיקין, והיינו בחי' הארה לבד כו', אבל עצם החכמה א"א שיומשך בדבור. וזהו מעלת זיווג גופני, שע"י הטפה נמשך עצם החכמה כו'. ולכן י"ל, שע"י שרואה בעל השמועה, ע"ז מאיר בו בבחי' מקיף מעצמות החכמה של בעל השמועה, שמשם נמשך שמועה זו שהיא הארה כו', וע"ז יגיד הדבר על אופנו. וזהו מעלת והיו עיניך רואות את מוריך כו'. וזהו אך בצלם, היינו העצמיות של רבו, ולא זיוו לבד שהיא השמועה כו'. וזהו שאמר אלי' לאלישע אם תראה אותי אז יכול להיות שיהי' פי שנים כו', והיינו לפי שראיית פני המשפיע הוא בחי' המשכת העצמית שלו, ולכן יכול להיות פי שנים ברוחך, ע"ז יפה כח הבן כו'⁷⁰, וכמ"ש במ"א⁷¹. ומובן מזה, דמה שראיית עצמות הרב מועיל ומסייע לו שע"ז יבין את את השמועה לאמיתתה, הרי ההבנה היא מכח עצמו, שהרי בהראיה שרואה בעל השמועה, אין לו בזה ענין השייך אל הדבר שכל, ואין זה כענין הנ"ל שהרב מנהל את התלמיד בסיבוב וכה"ג, וגם באור שכל זה שמשפיע לו כשרואה את הרב, וכענין שאמר רבי האי דמחדדנא טפי מפני שראיתי את ר"מ מאחוריו

תד

ע"ר ע' קנ. תער"ב ח"א ע' תקלז. תער"ב-ע"ו ע' מב. וראה גם המשך וככה תרל"ז פנ"ז (ע' פז). סה"מ תרמ"ז ע' קט.
(69) ראה לקו"ת שה"ש לט, ד. ביאורה"ז להצ"צ ח"ב ע' תריג. דרמ"צ ג, א ואילך. סה"מ תרל"ו ח"ב ס"ע רצג"ד. תרנ"ז ס"ע רסו ואילך. תער"ב-ע"ו ע' לז ואילך.

(70) שבועות מח, סע"א.

(71) ראה [נוסף לנסמן בהערה 68] סה"מ תרס"ב ע' רמג.

ע"ר ע' פא. המשך תער"ב ח"א ע' עד. ח"ב ע' תשכב. ובכ"מ.

(61) לעיל: אוצ"ל: ולא.

(62) מלכיס"ב ב, ט.

(63) שם, יו"ד.

(64) ישעי' ל, כ.

(65) קה"ע לירושלמי שם.

(66) = ומה טעמא (ירושלמי שם).

(67) ע"פ קה"ע שם.

(68) ראה רשימות הצ"צ לתהלים (יהל אור) ע' קמת. סה"מ

כו⁷², ה"ז ג"כ לא ענין איזה השפעה יתירה, וכ"ש מה שרואה כאלו בעל השמועה כו', רק שזהו המשכה מבחי' העצמיות שלו, ולכן זה מסייע כו', מ"מ, הרי הידיעה מה שיוודע ומבין הענין על אופנו, ה"ז בכח עצמו כו'.

ומכ"ז יובן בענין הבירור דאו"ח, דהגם שיש בזה ג"כ כח עליון, מ"מ, הבירור הוא בכח עצמו כו', דגם בהמשכת אור העליון בהעלם, הרי מ"מ העבודה היא בכח עצמו כו', אך ביותר הוא באופן הב', שנת' דהמשכת האור העליון אינו שעוזר ומסייע לו בגוף הענין הזה עצמו, כ"א הוא ענין נבדל, ועי"ז הוא פועל בענין אחר, שזהו חידוש דבר, הבא מכח עצמו כו'.

ויובן⁷³ זה בתורה שבע"פ, שמה שחידשו התו"א⁷⁴ כמה חידושי דינים באופני המצות וכה"ג, שזהו התחדשות ממש בכח עצמם ויגיעתם כו', והגם שקיבלו מתושב"כ שהאיר אצלם בבחי' פנים מאירות⁷⁵ כו', מ"מ, אין זה בבחי' גילוי ההעלם, כ"א כמו עד"מ הנ"ל, דכאשר משפיע לו הרב שפע חכמה יתירה, עי"ז ינצל מכל מכשול, ויוצא מכל מבוכה, ויודע אמיתית הענין בשכל זה כו', הרי כ"ז הוא מכח עצמו, וכמו בידיעת הדבר עי" שרואה כאלו בעל השמועה כו', והוא בבחי' התחדשות, וכמו במבין דבר מתוך דבר כו', וכמו"כ הוא בתושבע"פ, מה שמחדשים עי"ז שמקבלים מתושב"כ, זהו חידוש עצמם דוקא בכח עצמם בבחי' התחדשות ממש כו'. והוא באמת עי" גילוי אור תושב"כ [ש]האיר אצל התו"א⁷⁴ בגילוי ביותר כו', אבל הוא בבחי' פנים מאירות לבד⁷⁵, וכמו הרב שמאיר עיני התלמיד בעצם הענין, ועי"ז בא התלמיד בכח עצמו על אמיתות הדבר וניצול מכל טעות כו', וכמו"כ הוא בתורה שבע"פ, שע"י שהאיר להם אור התורה בגילוי ממש בעצם ענין התורה והמצות כו', באו עי"ז בכח עצמם על אמיתות הכוונה איך ומה הוא כו'. ואפילו אם נא' דתושבע"פ מקבל ממש מתושב"כ, מ"מ, כל הענינים דתושבע"פ הם בכח עצמם, ובבחי' התחדשות כו'.

ויובן⁷⁵ זה ע"פ מ"ש במ"א⁷⁶ בענין פני לבנה, דכאשר מקבלת אור השמש, אז תאיר אור עצמה דוקא, ומ"ש בזהר⁷⁷ דסיהרא לית לה מגרמה כלום, היינו, שאין לה כח המשפיע להאיר אור בלתי קבלתה בעצמה אור השמש תחלה, אבל כשמקבלת אור השמש, ה"ה מאירה אור שלה כו'. וכמו"כ אשה כי תזריע וילדה כו'⁷⁸, דעיקר ההולדה היא מן האשה כו'⁷⁹, וכמא⁸⁰ בינה יתירה ניתנה באשה, שבה דוקא כח ההולדה לחדש דבר, ויהי' בציור רמ"ח אברים גשמיים ובהתפשטות והגדלה, שכ"ז הוא מכח האשה כו', דבטפת הדכר יש בהעלם הכחות הרוחניים לבד, וגם שהטפה נסרחת ונפסדת לגמרי כו'⁸¹, וחיידוש הולד

72) עירובין יג, ב.

73) בהבא לקמן ראה תו"ח שמות שם תכד, ג"ד.

74) = התנאים ואמוראים.

75) בהבא לקמן ראה תו"ח שמות שם תכד, ב"ג.

76) תו"ח שמות. שערי תשובה ח"א יח, ב. ח"ב כז, א.

פירוש המלות לאדהאמ"צ כט, ג. מאמרי אדהאמ"צ דברים

ח"ג ע' תתפג. וש"נ. קונטרסים ע' רו. וש"נ. דרמ"צ קעב, ב.

סה"ש תורת שלום ע' 76. לקו"ש ח"ט ע' 64.

77) ח"א לג, ב. רמט, ב. ח"ב רטו, א. ועוד.

78) תזריע יב, ב.

79) ראה סה"מ תרנ"ז ע' קעו. תרנ"ט ע' יב (וראה גם שם

ע' ג). ד"ה מצה זו (דחה"פ) תרס"ז קרוב לתחילתו (לקמן ע'

ואאא). לקו"ש ח"כ ע' 42. ובכ"מ.

80) נדה מה, ב.

81) ראה אבות פ"ג מ"א. פי' רבינו בחיי לאבות שם (כתבי

רבינו בחיי הוצאת שעוועל ע' תקעב). פי' הרע"ב לאבות שם.

נעשה ע"י הנוק' דוקא כו'. וכמו בצמיחת התבואה, שזהו שנתחדש מן הארץ, הגם שזה ע"י זריעת גרעין שיש בו בהעלם התבואה והפרי שצומחת, מ"מ, זהו דוקא שנתחדש מן הארץ בבחי' התחדשות גמורה כו', וכמ"ש באגה"ק סי' כ' ד"ה איהו וחיוהי חד⁸² במ"ש ועוד זאת יתר על כן כו' מראה כחה ויכולתה ביסוד העפר כו' להוציא יש מאין תמיד כו', וכן כ' לקמן⁸³ להצמיח כו' ופירות מאין ליש תמיד כו', שזהו בבחי' התחדשות מן הארץ בכח עצמה דוקא (אלא שבאמת לא נמצא אצלנו ענין יש מאין ממש, וכמ"ש במ"א⁸⁴. ועמ"ש בד"ה שמח תשמח, רנ"ז⁸⁵. אבל מ"מ הוא בדוגמת יש מאין ממש כו'). וכמו"כ יובן בתושב"ע"פ, הגם שמקבלים מתושב"כ, מ"מ, ה"ז שמתחדש בכח עצמם דוקא כו'. וזהו בינה יתירה ניתנה באשה⁸⁶, היינו תושב"ע"פ שנק' אשה כידוע⁸⁶, ניתן בזה בינה יתירה לחדש דבר כו'. וכמו בדבור שנק' ג"כ אשה (וכידוע בג' ענינים שנק' אשה, כמ"ש במ"א⁸⁷), הרי הגם שהדיבור מקבל משכל ומדות, מ"מ, בהתלבשות השכל בדבור מתוסף הרבה אור בהשכל, וכידוע⁸⁸ דכל גילוי אור שכל ה"ה בא ממקורו במדידה והגבלה בשיעור המשכתו באורך ורוחב ועומק כו', וכשבא בדבור, אנו רואין בחוש, שאז יתרחב השכל הרבה בהרחבה יתירה ובריבוי פרטי' המסתעפים כו', באין ערוך מכמו שהי' תחלה כו', וכן באורך, שבעת הדיבור דוקא ימצא כמה ענינים במה להלביש אור שכל זה, באופן שיורד ונמשך ממדריגה למדריגה, עד שגם הקטן יבין אותו כו', וגם ע"י הדבור יתוספו אצלו שכליות חדשות בתוס' אור חדש בעמקות השכל הזה, שלא הי' מקודם כלל, ואם לא הי' מביא את השכל בדבור, לא הי' יודע כלל את העומק הזה שמתחדש ע"י הדבור דוקא כו', וזה בא מכח עצמו של הדבור, להיותו קדום באמת בשרשו למעלה מן השכל (וכמ"ש מזה בד"ה יו"ט של ר"ה רנ"ט⁸⁹), וכידוע⁹⁰ בשרש ענין האותיות כו', לכן יש בדבור הכח לחדש דבר בשכל עמוק וחדש ממש למעלה מעלה ממקור השכל כו'. וכמו באשה, שיש בה דוקא הכח להוות הוי' חדשה, דהיינו התהוות הולד כו', שזהו מצד שרשה למעלה יותר, וכמ"ש⁹¹ א"ח עטרת בעלה כו', וכידוע ומבואר במ"א⁸⁷, ולכן ניתן בה דוקא בינה יתירה לחדש דבר כו'. וכמו"כ בדיבור, שע"י מתחדש דוקא שכל חדש כו'. וכן הוא בתושב"ע"פ, דמל' פה תושב"ע"פ קרינן לה כו'⁹², דתושב"ע"פ ידוע⁹³ שהיא למעלה בשרשה מתושב"כ, ויש בה דוקא כח החידוש לחדש דבר, וזה מכח עצמה דוקא, מפני שרשה הקדום. והגם שהיא מקבלת מתושב"כ, מ"מ, ה"ה מחדשת בבחי' חידוש גמור בכח עצמה דוקא (וחידוש זה בא ביגיעה ועמל דוקא, להיות שכח עצמה הוא בבחי' כח נעלם דוקא כו'. וזהו גופא הטעם מה שלצורך התעוררות הכח צ"ל הקבלה מתושב"כ כו', וכמו בהארץ, בכדי שתצמיח בכח עצמה, זהו ע"י הגרעין, וע"י הגשמים כו', וכן באשה, בכדי שתוליד בכח עצמה, צ"ל ע"י טפת הדבר כו', שכ"ז הוא

דברים שנמשלה האשה בהם, דבור ויראה ותושב"ע"פ. עיי"ש].
ובארוכה בדרך חיים ס, ג ואילך. אוה"ת שה"ש (כרך ב) ע'
תלה ואילך. ע' תנ ואילך. סה"מ תר"ם ח"א ס"ע קנא.

(88) ראה דרך חיים שם.

(89) סה"מ תרנ"ט ע' ג ואילך.

(90) ראה לעיל ע' ורפג ובהנסמן שם בהערה 361-35.

(91) [= אשת חיל]. משלי יב, ד.

(92) תקו"ז בהקדמה (יז, א).

(93) ראה מאמרי אדהאמ"צ דרושי חתונה ח"ב שם ע'

תקנו. ע' תקע ואילך. ובכ"מ.

מדרש שמאול לאבות שם בשם הרשב"ץ. פי' האלשיך פ' אחרי
טז, א"ב קרוב לסופו. ועוד.

(82) קלא, סע"ב ואילך. וראה בכ"ז לעיל ע' ותמח"ותמט.

וש"ב.

(83) שם קלב, ריש ע"ב.

(84) ראה סה"מ תרנ"ו ע' שפג. ועוד.

(85) סה"מ תרנ"ז ע' קעה"ו.

(86) ראה בארוכה לעיל ד"ה לך לך תרס"ז (ע' ותק"ז).

ובנסמן בהערה הבאה.

(87) ראה מאמרי אדה"ו תקס"ד ע' נ ואילך [ושם: ג'

לפי שכח עצמה הוא בהעלם, וצריכים לעורר את הכח כו'. וכמו"כ הוא בבחי' ז"א ומלכות, דכח ההתהוות וההתחדשות הוא במלכות בכח עצמה דוקא, וכמשנת"ל⁹⁴, ומ"מ, זהו ע"י שמקבלת מז"א, להיות דז"א הוא בחי' גילוי, ובמלכות כח עצמה הוא כח נעלם, ולזאת צ"ל ההתעוררות ע"י הז"א כו'. וכמו"כ הוא בתושב"כ ותושבע"פ כו'. ומשו"ז ג"כ צ"ל היגיעה והעמל להוציא ולגלות כח עצמה הנעלם כו'. וזהו ג"כ הענין שהתנאים והאמוראים, ע"י היגיעה ועמל תורה שנתנו נפשם לידע אמיתית רצה"ע, ובפרט שזהו איך לעשות בפו"מ, שבזה היגיעה והעמל עוד ביותר כו' כנ"ל⁹⁵, ולברר וללבן כל דבר, שלא יהי' ח"ו איזה הטי' שלא ע"פ האמת כו', כ"א כל דבר לאמיתתו בלי לנטות כו', שכ"ז הוא בבחי' התחדשות גמורה, לא בבחי' גילוי מההעלם לבד מבחי' חכמה הקדומה, כ"א בבחי' התחדשות ממש, **תו** בכחם ויגיעתם מכח עצמם דוקא כו'.

ויש⁹⁶ בזה עוד ענין, והוא הביטול האמיתי באימה ויראה גדולה שלא יעשה ח"ו נגד רצה"ע, ומשו"ז הוא העסק והיגיעה הגדולה בהעיון הרב בהטעמים והסברות שיש בכל דין מדיני התורה, שאין הכוונה לידע ולהשיג הטעם והסברא מצד עצמה, רק לכוין ולידע אמיתית רצה"ע כו', כי יש בעיון שכלי על ב' אופנים⁹⁷, אם מעיין רק לידע את השכלי לבד, או שנוגע לו בעיקר הפסק דין היוצא מזה, שאז העיון והיגיעה ביותר, לידע את השכלי לאמיתתו ביותר, בכדי שיהי' הפסק דין אמיתי כו'. ובזה גופא יש הפרש אם הוא בבחי' עיון שכלי בלבד, והיינו שבא על אמיתת הדבר מצד הטעם והעונג בזה (ער הערט דעם גישמאק פון דער זאך), ועי"ז יודע אמיתית הדבר כו', או שהוא בבחי' יראה, שירא מאד לנפשו אולי לא יכוין ח"ו לאמיתתו של דבר, שזה מוציא כחות חזקים יותר, שנותן נפשו ביותר על עצם הטעמים והסברות כו', ועי"ז מכוין לאמיתתה של דבר כו'. וזהו שידיעת רצה"ע שבתושבע"פ אין זה מצד הטעם ושכל, ולא מצד הטעם ועונג, כ"א להיפך, מצד היראה, אולי לא יכוין ח"ו (שמרגיש צער וכיוון בנפשו, א שטארקע ניט גוטקייט, אולי לא יכוין), ועי"ז דוקא בא אל אמיתית הכוונה כו'. וזהו"ע עול תורה, בבחי' עול ממש, דהיינו בבחי' יראה דקבעומ"ש, דמשו"ז דוקא בא אל אמיתית הכוונה כו'. ועי"ז מגיע למעלה מעלה מבחי' כח ההעלם דחכמה, שזהו בחי' חכמה הקדומה, ובחי' החכמה שבעצמות כו', מקור בחי' החכמה דתורה כו', הנה ע"י העסק בתושבע"פ, שהוא בחי' התחדשות דבר, ע"י העבודה ויגיעה בכח עצמו לעשות דבר לפועל כו', ובפרט מצד היראה והאימה יתירה שיש בזה כו' כנ"ל, ה"ז מגיע בבחי' ההעלם העצמי דא"ס ממש, שלמעלה באין ערוך כלל מבחי' כח ההעלם דחכמה כו'.

וזזהו"ע בן שנעשה עבד⁹⁸. דהנה, תורה היא בחי' בן, וכמו שנת"ל (ד"ה ומקנה רב⁹⁹ ושא"ד¹⁰⁰) דבן הוא העובד מאהבה כו', וכמו"כ הוא בתורה, שזהו בחי' טעם

97) בהבא לקמן ראה ד"ה אלפיים שנה תשי"א (תו"מ סה"מ תשי"א [הוצאת תשס"ז] ס"ע צו ואילך. תו"מ התוועדות תשי"א ח"ב ע' 139 ואילך).

98) כנ"ל רד"ה אר"ע אשריכם ישראל (לעיל ע' ותק).

99) לעיל ע' ותי ואילך.

100) = ושאר דרושים. – ראה לעיל ע' ותבג ואילך. ע' ותצט.

94) לעיל ע' ותנו ואילך. ע' ותס ואילך.

95) לעיל ד"ה ויאמר גו' לך לך תרס"ז קרוב לתחילתו (ע' ותקטו ואילך).

96) בהבא לקמן ראה ד"ה להבין כו' משמח חתן וכלה במאמרי אדהאמ"צ דרושי חתונה ח"ב ע' תקכז.ח. וראה גם המשך תער"ב ח"ב ע' תשדמ.

ותענוג כו', דכד"כ ענין עסק התורה היא בחי' עבודה מאהבה ועונג כו', ומצד עצם ענין ידיעת התורה, הרי העיקר בזה הוא הטוב טעם והעונג (ומ"מ הוא ג"כ בבחי' ביטול דוקא, היינו שרוצה לידע את האמת דתורה כו', וכמ"ש במ"א¹⁰¹). וגם י"ל כמו הבן שהוא מה שנמשך מהאב, ואין בו עמל ויגיעה, וגם העבודה שעובד ומשמש לאביו אין זה בכח עצמו, כ"א מצד האב, היינו מצד האהבה וההתקשרות כו', וכמו שנת"ל ד"ה הנ"ל⁹⁹, וכמו"כ הוא בתורה, שאינו בבחי' התחדשות, כ"א מה שנמשכה מהעלם אל הגילוי מבחי' חכמה הקדומה כו', וגם עבודת הבירורים שע"י התורה הן שנעשים בדרך ממילא, שלא בעבודה ויגיעה כו', כנ"ל (ד"ה לך לך הב'¹⁰²). והנה נת"ל (ד"ה אר"ע אשריכם ישראל¹⁰³) במשל הבן המושלם, שכל מה שמרויח בנכסי אביו ע"י טיב חכמתו כו', אין שלימות אמיתי כ"א כשיהי' ביכולתו לפרנס א"ע ביגיע כפיו בשלו, שלא מנכסי אביו כו', והוא שילמוד עצמו לתקן כלים בכלי אומנות וכה"ג, שיערב לו יותר כו', וגם האב ישמח ויערב לו ביותר מה שהבן מפרנס א"ע מיגיע כפיו, וחכמתו עמדה לו לעשות תוס' ברכה בחידוש מעיקרו כו'. והדוגמא מכ"ז הוא בירידת והמשכת התורה, שנתלבשה בתושבע"פ, להביא כל עניני התו"מ לידי פועל באופן עשיית המצות, שבאופן כזה דוקא היא המצוה כו', ושזה אסור וזה מותר, זה פסול וזה כשר כו', שכ"ז הוא בעבודה ויגיעה רבה ועצומה, שמייגע ומעמיק א"ע ביותר כו', וגם יש כמה העלמות והסתרים בריבוי קושיות וסתירות כו', וצריכים לברר האמת מתוך השקר כו', שכ"ז הוא ביגיעה רבה מאד כו', עד שבאים לאמיתות של תורה, מכח העלם העצמות דוקא בבחי' התחדשות ממש כו', וכ"ז הוא מכח עצמו ויגיעתו דוקא כו'. והוא בבחי' עבודת עבד, שעובד בעול דוקא, לא בשביל התענוג ונח"ר שיש לו בעבודתו, ולא בשביל לעשות נח"ר לאדונו, כ"א מצד עול האדון שעליו כו', ועצם העבודה היא בעול, שהוא בבחי' כיווץ הנפש כו'. וכמו"כ הוא בעבודה בעסק תושבע"פ, שאין זה בכדי לעשות נח"ר כו', כ"א מה שצריך לידע אמיתת רצה"ע איך הוא בקיום המצות בפועל בוע"ט ובסו"מ כו'¹⁰⁴, וכמו"כ ההתעסקות בזה אינו בשביל העונג והטוב טעם שיש בתורה, כ"א הוא בבחי' קבועו"ש, בבחי' יראה ופחד ה', שלא יטה ח"ו מדרך האמת, ושלא יעשה בהיפך ח"ו כו', דמשו"ז הוא עוסק בזה, ונותן את נפשו לבוא אל האמיתות, והוא בבחי' כיווץ בנפש כו' כנ"ל. וע"י כל זה מגיע דוקא לבחי' אמיתי' דתורה כמו שהיא בבחי' העלם העצמי דא"ס ממש, למעלה מעלה באין ערוך מבחי' תוה"ק¹⁰⁵ כו' (וזהו בחי' תורתו¹⁰⁶, דע"פ פשוט הוא שנק' על שמו, וכמו שהתורה נק' ע"ש משה, תורת משה כו'¹⁰⁷, מפני שנתן נפשו עלי' כו'¹⁰⁸, וכמו"כ מאחר שבא ע"י יגיעתו העצומה, ה"ז נק' תורתו כו'. אמנם, נק' ג"כ תורתו שהיא בחי' תורה העצמית דעצמות א"ס, וכמו אלקים הבין דרכה¹⁰⁹, אלקים דוקא, שהוא בחי' העלם העצמי כו', וכמשנת"ל

(105) = תורה הקדומה. ראה לעיל ד"ה לך לך הערה 12.

(106) כנ"ל ד"ה אר"ע אשריכם ישראל (ס"ע ותקו ואילך).

(107) מלאכי ג, כב.

(108) ראה מדרש תהלים א.

(109) איוב כה, כג.

(101) ראה סה"מ תרנ"ד ע' נט"ס. תרנ"ח ע' נח. ובכ"מ.

(102) ראה ע' ותקיג. וראה לעיל ד"ה אלה הדברים ע'

ותכג"ד.

(103) לעיל ע' ותק.

(104) = בועשה טוב ובסור מרע. ע"פ תהלים לד, טו.

(ד"ה ויתן לך¹¹⁰), והו"ע עין לא ראתה אלקים זולתך כו'¹¹¹, וכמשנ"ת שם, וזהו תורתו העצמית ממש שזה נמשך דוקא ביגיעה האמיתית בתושבע"פ כו'). וכ"ז הוא דוקא כאשר הבן מתרחק מן האב, ואין לו משל האב כלום, וכנ"ל (ד"ה אר"ע¹¹²) בהמשל, והיינו דוקא כשמתעלם האור בהיר דתושב"כ, ובא בריבוי העלמות והסתרים, ומייגע את עצמו לידע את האמת, ולהסיר כל ההעלמות כו', עי"ז מגיע לבחי' העצמית כו'.

וזהו משארז"ל¹¹³ שהקים עולה של תורה, פי' עולה ש"ת היינו עסק התורה שבבחי' עול דוקא כו', ולפי שירדה הרבה בריבוי העלמות, וגם ביגיעה יתירה, בבחי' עול וכיוון רב כו' כנ"ל, לזאת צריך קימה עכ"פ כו' (וי"ל שזהו ע"ד ענין שמח נפש עבדך¹¹⁴, שנת"ל ד"ה קדוש אתה¹¹⁵).

וע"פ¹¹⁶ כל הנ"ל יתורץ הקושי' שנת"ל (ד"ה ויצא יעקב¹¹⁷) דלפמ"ש בזהר¹¹⁸ ע"פ¹¹¹ יעשה למחכה למאן דדייק במילין דחוכמתא כו', הרי כל הגילוי דבחי' עדן סתימאה¹¹⁹ שיתגלה לעתיד זהו רק להעוסקים בפלפול ועיון התורה כו', והלא כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב¹²⁰, גם ע"ה¹²¹ שאינם שייכים לעסק התורה כלל כו'. ועוד, דהרי בחי' עצמות א"ס אינו בא במורכב בשום דבר כו', ומשו"ז נת' (בד"ה תולדות נח¹²²) דהמשכת העצמות הוא דוקא במצות מעשיות, לא בכוונת המצות, שזהו בחי' טעם ושכל או טעם ועונג¹²³, וא"כ, עיון התורה שהוא ג"כ ענין טעם ושכל וטעם ועונג כו', איך יומשך בזה בחי' העצמות כו'. וע"פ הנ"ל יתורץ הכל, דבאמת גם ע"ה ואנשים פשוטים מגיעים בעבודתם לבחי' העלם העצמי דא"ס כו', וכמשנת"ל באורך¹²⁴ דעבד פשוט דוקא מגיע דוקא לבחי' העצמות, והיינו ע"י הביטול שלו בקבלת העבודות בבחי' הנחת עצמותו לגמרי, שאינו בשביל עצמו כלל, כ"א לעבוד עבודת ה' בקיום המצות בפומ"מ, ודוקא בעבודה בעול, שתכבד עליו הדבר, היינו, לא שהוא רוצה בקיום המצות בסו"מ וע"ט, רק מצד עומ"ש, שהוא יראת ופחד אלקים, ה"ה מבטל טבעו ורצונו לגמרי כו', בזה דוקא מגיע לבחי' העצמות דא"ס כו', מה שאין הבן והעבד נאמן מגיע למדריגה זו כו'. אמנם, כמו כן ע"י עסק התורה מגיעים ג"כ לבחי' העצמות, וזהו דוקא בתושבע"פ, שהוא בחי' ההתחדשות שבא בעבודה ויגיעה, והעיקר הוא כשזהו בבחי' קבלת עומ"ש, שזהו ע"ב בן שנעשה עבד, והיינו לא בבחי' טעם ועונג, כ"א אדרבה, בבחי' יראה וכיוון הנפש, שזהו ג"כ העבודה בעול דוקא, ועי"ז מגיע לבחי' העלם העצמי דא"ס ממש כו'. וזהו מ"ש בזהר

תח

110) לעיל ע' וקב"ד. וראה בכ"ז מאמרי אדהאמ"צ דרושי חתונה ח"ב ע' תקבד.
 111) ישע"י סד, ג.
 112) לעיל ע' ותקא.
 113) במדבר"ר פי"ח, כא. – כאן מסיים את הענין שהחל לבאר לעיל ד"ה נר חנוכה תרס"ו (לעיל ע' וקמח).
 114) תהלים פו, ד.
 115) לעיל ע' ותעו.
 116) בהבא לקמן ראה מאמרי אדהאמ"צ דרושי חתונה ח"ב שם ס"ע תקכו"ז.
 117) לעיל ע' וקב"ד. – כאן הוא סיום הענין שהחל לבאר לעיל בד"ה ויצא תרס"ו שם.
 118) ח"א קל, ב.
 119) זח"ג רפת, סע"ב (באד"ז). שם רצ, רע"א. וראה גם זח"ג קכט, ריש ע"ב (באד"ר). וראה תו"ח שמות ח"א ה, ג. וש"נ.
 120) סנהדרין ז, א (במשנה).
 121) = עמי הארץ.
 122) לעיל ע' ועה ואילך.
 123) ראה סה"מ תרנ"ח ע' קלו. תר"ם ע' טו. תרס"ג ח"א ע' ז. לעיל ע' ופט. ובכ"מ.
 124) לעיל ע' תכו ואילך. ע' תלב ואילך. ע' תמ ואילך.

דבחי' עדן סתימאה, דעין לא ראתה בכל בחי' ההמשכות והגילויים דאוא"ס, גם בבחי' עצם האור כו', ורק אלקים זולתך, שהוא בחי' העולם העצמי ממש, יעשה למחכה לו, למאן דדייקין ודחקין מילין דחוכמתא, בעיון התורה דתושבע"פ בבחי' קבעומ"ש דוקא כו'.

ועפ"ז יובן מ"ש וה' אמר המכסה אני מאברהם כו', פי¹²⁵, המכסה אני היינו בחי' העולם העצמי דא"ס, שנתגלה לאברהם בחי' ומדריגה זו כו', וזהו ע"י הנסיונות שלו, שהי' עבודתו בבחי' או"ח מלמטה למעלה כו', וכמשנת"ל (ד"ה לך לך¹²⁶). וז"ש כי ידעתיו למען אשר יצוה, פי' כי ידעתיו ל' חיבה¹²⁷, שחיבב אותו בבחי' תענוג העצמי דעצמות א"ס ממש כו', והיינו בשביל אשר יצוה כו' ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט, פי' דרך ה' היינו בבחי' המשכה מלמעלה למטה, וזהו אופן ההמשכה דתושב"כ. וענין צדקה ומשפט זהו העבודה בבחי' מלמטה למעלה, וכמו לעשות חסד ומשפט וצדקה בארץ דוקא כי באלה חפצתי כו'¹²⁸, שזהו העבודה בבחי' או"ח דוקא כו', ועי"ז דוקא נמשך בחי' העולם העצמי כו'. וזהו וה' אמר המכסה אני מאברהם, והיינו שאברהם נתגלה לו בחי' העולם העצמי כו', ולזאת ואברהם היו יהי' לגוי גדול ועצום כו', דכאשר נמשך בחי' העולם העצמי, הרי ההתפשטות הוא בריבוי מאד עד אין קץ ושיעור כלל כו', וכמשנת"ל ד"ה הנ"ל¹²⁹. וכ"ז הוא למען אשר יצוה כו', ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט, שזהו העבודה ביגיעה מלמטה למעלה דוקא, שע"ז דוקא נמשך גילוי בחי' העצמות כו'.

(127) רש"י עה"פ שם.

(128) ירמי' ט, כג.

(129) לעיל ע' ותקיו.

(125) ראה גם אוה"ת וירא (כרך ד) תשלה, רע"א. סה"מ

תער"ב-ע"ו ע' עב. המשך תער"ב ח"א ע' תס"א. סה"מ עטר"ת ע' פז.

(126) תרס"ז. לעיל ע' ותקכג.

תוכן הענינים

קי. והנה, בן ועבד נאמן, ועבד פשוט – הו"ע תורה ומצוות, דאף שיש מעלה בתורה על מצוות, מ"מ שרש המצוות למעלה משרש התורה (תרי"ג מצוות – ארחין דגלגלתא, ועיקר שרשן – מבחי' חיוורתא, המקום הפנוי משערות).

קיא. ובהקדים:

חכמה מאין תמצא – כתר, שנקרא אין. אבל החכמה עצמה היא שכל גלוי במציאות מורגש, מה לשון מהות. ומ"מ, כיון ששרשה מאין דכתר, ה"ה גם מה בלי מהות, כמו מה פשפשת, ונחנו מה, והיינו בחי' החכמה קודם שבאה בהתגלות בבחי' מהות ומציאות דבר מה (לא רק פני' החכמה, אלא בחיצוניות החכמה גופא יש התפשטות והתגלות החכמה ועצמות החכמה), שזהו עצמות הדבר שהוא בהעלם בעצמותו, ובאין ערוך להגילוי שלו שהוא רק הארה ממנו. ולכן, גם החכמה היא בחי' אין, להיותה גילוי האין דכתר, אבל אין זה כמו האין דכתר.

וההפרש ביניהם – ע"פ המבואר בענין פעולת הביטול במדות ע"י החכמה, דכיון שלידת המדות היא ע"פ שכל דוקא, לכן המוח שליט על המדות לפעול בהם ביטול, שלא יהיו בכל התוקף, ויתכללו זו בזו, שלכן המדות של גדול אינם בתוקף כמו קטן, מצד הביטול שע"י השכל [והטעם – כי עצם החכמה היא אין, וגם שכל גלוי הרי ענינו להשכיל בדבר שלמעלה ממנו]. וזהו החילוק בין מדות דתהו למדות דתיקון. אמנם ביטול זה הוא רק העדר תפיסת מקום, ולא ביטול בעצם, שלכן נעשית רק חלישות במדות, לסבול וליתן מקום לזולתם, ולא התכללות ממש.

וכ"ה הביטול דחכמה שהוא רק בבחי' העדר תפיסת מקום לגבי האור העליון (אבל לולי הרגש האור העליון, כמו בחכמה דקליפה, ה"ה בחי' מציאות יש); אבל האין דכתר הוא ביטול במציאות ממש, כיון שמאיר שם גילוי אוא"ס ממש. וכמו רדל"א, לא ידע – לא רק העדר תפיסת מקום, שרגא בטיהרא, אלא ביטול עצמי"ב.

קיב. אמנם, משנ"ת שהביטול דחכמה הוא רק מצד החלישות והעדר תפיסת מקום – הרי זה רק בחיצוניות החכמה, אבל פנימיות החכמה היא גם אין בעצם, ביטול עצמי, כמשל העומד לפני המלך שאינו יכול לדבר – שמו"ע, אדניי שפתי תפתח, ולא כמו ביטול שע"י התבוננות, שהוא רק בחיצוניות, וכמו כריעה לגבי השתחוואה, ולכן אינו ברעש, כמו בק"ש, אלא בחשאי, ובהנחת עצמותו (ולא רק שמתבטל מעוצם הגילוי דנה"א). ומ"מ ה"ז רק גילוי האין דכתר, ששם הביטול בהעדר המציאות יותר.

וע"ד החילוק בין נקודת היו"ד לנקודה ממש (קוצו של יו"ד): נקודת היו"ד יש בה איזה שטח. ודוגמתו בחכמה, אות יו"ד: המילוי דיו"ד – שזהו שהחכמה היא מקור לבינה, והו"ע חיצוניות החכמה; היו"ד עצמו – פני' החכמה, שאינה מקור לבינה, אבל

תוכן העניינים

היא עדיין בבחי' שטח, מציאות. ולמעלה מזה – נקודה בלי יו"ד, העדר המציאות לגמרי (כתר).

קיג. והענין:

חכמה היא גוון לבן – ממוצע מאין גוון (כתר) לגוון, שאינו דבר נוסף על העצם, כמו שאר גוונים שהם בבחי' מציאות, אלא בחי' אין.

וכמו ההפרש בין אורות לכלים, שהאור הוא כמו מים (גוון לבן) שמשתנים לפי גוון הכלים, והיינו שהאור אינו דבר נוסף על העצם, כי אם גילוי העצם, ולהיותו בבחי' אין והעדר המציאות ה"ה מתאחד עם כל המדריגות. וכ"ה בבחי' החכמה, בחי' חיוהי, אור. ולכן אור החכמה יכול לבוא בכמה אופנים, שאפי' נקודת ההשכלה יכולים להטותה, וכ"ש פני' החכמה, ראי' דחכמה (משא"כ לאחרי שבאה בהשגה דבינה).

ונמצא, שהחכמה היא אמנם בחי' אין, אבל היא איזה מציאות, ולכן יש בה התחלקות – אין דיעותיהם שוות. וכן יש חילוקים בכח המשכיל – להשכיל בחכמה זו או אחרת;

משא"כ הכתר אינו גוון כלל, שאינו מציאות אור כלל.

וכמו החילוק בין אין זולתך (שמלבד העצמות אין מציאות, אבל עמו, יש, והו"ע האור, וכן חכמה) לאפס זולתך (אור הכלול בעצמותו, העדר המציאות יותר מאין, כתר).

חכמה – רק נמשכת להתכלל במקורה כמו אור הנר (תניא פי"ט), אבל כתר הו"ע ההתכללות ממש, והו"ע שתיקה, שלמע' מהדיבור באופן דשפתי תפתח, שוית' ודוממתי, ביטול דיחידה.

ונמצא שיש ג' מדריגות: חכמה הגלוי' – ביטול היש בלבד; ההעלם דחכמה – גילוי האין דכתר בלבד; והאין דכתר.

קיד. וזהו החילוק בין שרש התורה למצוות:

תורה – מחכמה נפקת, גילוי האין דכתר, שערות דגלגלתא, שיש בהם התחלקות, לא כהגולגולת שהיא המקיף שלמעלה מהתחלקות, וכמו הלבוש והבית, אלא כמו מזון שמתחלק לכל אבר לפי ענינו, שהרי תורה היא מזון, אור פנימי. משא"כ המצוות הם מבחי' חיוורתא, המקום הפנוי משערות – האין העצמי דכתר, ולכן במעשה המצוות אין חילוקים.

וזהו יעקב וישראל: ישראל – תורה, הארת האין דכתר, ויעקב עבדי – מעשה המצוות, עצם האין דכתר.

וזהו מעלת העבד יותר מבן ועבד נאמן – שמגיע באין העצמי דכתר, העלם העצמי דא"ס"מב.

קטו. אמנם, יש בן שהוא גם עבד, שמגיע בעבודתו בתורה, בן, כמו עבד פשוט ממש. ויובן ממשל הבן המושלם שמנהיג ביתו של אביו ומוסיף ברכה, אבל אין זו שלמות

תוכן הענינים

אמיתית כיון שמקבל הכל מאביו – נהמא דכיסופא; והשלימות היא – שיכול להגיע ע"י עבודת עצמו, והיינו כאשר הולך למרחקים, ולומד אומנות ומתייגע לפרנס א"ע מיגיע כפיו דוקא.

וכן בנש"י, בנים, נשמות דאצי', אדמה לעליון, שממשיכים תוס' אורות בכל סדר השתלשלות ע"י התורה, וכן ע"י עבודת הבירורים להאיר החושך – ה"ז כמשל הבן שמוסיף ופועל במה שקיבל מאביו, שכל זה כבר הוכן ע"י התורה הק', ופועל רק המשכה מהעלם אל הגילוי, יש מיש, ומצד כח האב, ולא חידוש בכח עצמו.

אך עיקר השלימות (דלעת"ל, עד לעונג הבלתי מורגש, העלם העצמי) – ע"י היגיעה בתושבע"פ לחדש מאין ליש, כמשל הבן שמפרנס א"ע (ואת אביו – פרנסתי) מיגיע כפיו, וכמו ביוסף שנתרחק מאביו עד שנעשה עבד, ועי"ז נעשה מלך והטמין ג' מטמונים כו'.

וזהו החילוק בין תושב"כ לתושבע"פ – לחם מן השמים, שאינו צריך תיקון ויגיעה, ולחם מן הארץ שבא ע"י תיקון ויגיעה דוקא, והו"ע היגיעה בתושבע"פ.

קטז. ולתוס' ביאור בהפרש שבין המזון דתושב"כ לתושבע"פ:

יש תורת ה', ואח"כ תורתו. מעיקרא אדעתא דנפשי', ואח"כ לשמה. אדעתא דנפשי' – להעלותה לשרשה בתורה.

תלת קשרין כו' סתים וגליא – סתים דישראל בגליא דתורה וסתים דתורה בגליא דקב"ה, כבכל סדר השתל' שחיצוניות העליון הוא הפני' של התחתון. אמנם, כיון שנתנית התורה אינה באופן דהשתל', אלא פנים בפנים גו', הרי גם ע"י הגליא נעשית ההתקשרות עם הפני'. והיינו שהממוצע דתורה אינו מפסיק אלא מחברם יחד בעצם מהותם, ולא בסדר והדרגה דראש וסוף, ולכן גם ע"י הגליא מתקשרים עם הסתים מ"ב.

וזהו שמתחילה עביד אדעתא דנפשי' – שיאיר בנשמה שרשה בתורה בבחי' סתים, וזהו בתושב"כ, ובה אין תיקון ובירור, כי כבר הובררה בעצמותו, כמו חכם גדול שמברר גם חכמה עמוקה לאמיתתה, להיות אור וחיות לנש"י, ושיאירו בעולם לבררו מלמעלה למטה, שע"י נעשה הבירור ממילא, לגלות הפסולת ולדחותה. וזהו אסתכל באורייתא וברא עלמא, שכל ההמשכות הם ע"פ המדידה דתורה, כולל גם החיות לסט"א, והבדלת הרע מן הטוב;

ונוסף לזה צ"ל גם הלימוד לשמה – להמשיך אוא"ס בתורה, כי, גם התקשרות עם בחי' סתים דקב"ה הוא רק בבחי' הגילויים, עד לעצם האור, אבל העלם העצמי דא"ס הוא ע"י העמל שבתורה ובעבודת הבירורים דוקא, וכמו אין חכם כבעל הנסיון, שגם לאחרי שנתברר אצלו הענין, הנה בבואו לפועל מתעוררים ספקות, ומתייגע ביותר ואז דוקא מתברר הענין לאמיתתו. וזהו"ע תושבע"פ שענינה לפסוק איך לקיים המצות בנוגע לפועל, שאז נעשים ספקות, התעלמות האור, סיגים, וע"י היגיעה מגיע להעלם העצמי, ונמשך אור חדש ממש.

וזהו לחם מן הארץ, שבא ע"י יגיעה בל"ט מלאכות דסידורא דפת, לאחרי הנסיון בפו"מ איך לעשות התיקון שיהי' באופן הראוי, כמשל הבן החכם שהלך ללמוד אומנות

תוכן הענינים

והורגל בנסיון המעשה, וכמו"כ ע"י היגיעה בתושבע"פ להביא לפועל מתאמת החכמה דתורה, עי"ז שמגיעים בהעלם העצמי, ומשם באים כל הענינים בהתחדשות.

זהו חידוש ריבוי הדינים בתושבע"פ, כי מעומק האור יומשך ריבוי ההסתעפות, ואין זה רק מהעלם אל הגילוי, כמו כלל ופרט, או גם רמז, אלא חידוש כמו יש מאין בכח עצמם ויגיעתם דוקא.

קיז. והענין:

יש ב' מיני בירור: או"י ואו"ח. או"י – בירור ע"י גילוי אור מלמעלה למטה, שדוחה החושך, שאף שלא בירר עדיין נה"ב, הנה ע"י גילוי אור שע"י ההתבוננות בהפלאות או"ס מזדכך הגוף ונה"ב. ואו"ח – שמתעסק בבירור גוף החומר ע"י כפי' בפועל, ואז יוכל לגשת אל הקודש (וגם ההתבוננות בתפלה היא כדי להאיר נה"ב דוקא, שגם הוא יבין, ולא רק להאיר נה"א, כבאופן הא'). ויש מעלה באו"ח – שנה"ב עצמה נעשית כלי לאלקות.

והמשל לזה – ב' אופנים בבירור הכסף: שתחלה מתברר הפסולת הגס, ואח"כ הפסולת היותר דק, עד שנשאר הכסף נקי; או שתחלה מוצאים הכסף היותר נקי, ואח"כ הכסף שאינו נקי כ"כ, עד שנשאר הפסולת שזורקים לחוץ.

ועד"ז בנמשל: באו"ח – מתברר תחלה תכלית הרע, בעשי', ואח"כ הבירור דיצירה וכו'; תחלה גסות הרע, ואח"כ גם הרע שבדקות. וכמו העלי' בסולם התפלה מעשי' ליצירה וכו'. ובאו"י להיפך – הבירור הראשון הוא באצ'י והשאר נופל לבריאה, ואח"כ הבירור דבריאה וכו'.

קיח. והנה, גם הבירור דאו"ח הוא ע"י כח עליון – בחכמה אתברירו, אלא שבאו"י מאיר האור בגילוי ממש, כמו במ"ת וכן לע"ל, ועי"ז נפסק הרע לגמרי, והוא מבחי' חסדים דאבא, שאינו מתגשם בירידתו למטה, ופועל הבירור ממילא, ובאופן שע"י גילוי האור נבדל הרע מן הטוב והטוב נכלל בקדושה והרע נדחה; אבל או"ח הוא מבחי' הגבורות, וענינו בירור הפסולת, ובכח המתברר, והכח עליון הוא בהעלם, שע"י ז יוכל להתברר ולעלות בעצמו^מ.

קיט. ובפרטיות יש ב' אופנים בבירור דאו"ח: (א) כח העליון אינו נרגש בתחתון, ומתברר בכח עצמו, מכח עליון שבהעלם; (ב) כח העליון הוא בגילוי, ומ"מ הבירור הוא בכח התחתון מצ"ע.

המשל לאופן הא' – הליכת התינוק ע"י סיוע האב או שדוחפו מאחוריו. ודוגמתו הסיוע מלמע' לנשמה בהעלם בכל בוקר, ע"י הב"ק, או אור המקיף שאוחזו מאחוריו ואינו מניחו ליפול, וכיון שהעזר הוא בהעלם, נדמה לו שהליכתו בכח עצמו.

[ולא כמו שהאב מקימו מנפילתו ומגביהו על כתפו ונושאו, כמו ביצי"מ, שהעזר הוא בגילוי, אלא הוא בהעלם, וכמו השמירה בזמן הגלות].

ועוד משל – מהשפעת הרב לתלמיד בדרך קצרה שבזה כלולים כל הפרטים בהעלם

תוכן הענינים

באופן שלא יוכל לנטות מנקודת האמת, ובודאי צריך להתייגע ולמצוא הפרטים, בכח עצמו, אבל זהו ע"י שהרב מוליכו ומנהיגו בהדרך קצרה שנתן לו מלכתחילה.

והמשל לאופן הב' – כאשר משפיע שכל עמוק שבו אינו יכול לשלול הטעות אלא עי"ז שמשפיע לו יותר בכללות הענין והעצמי שבו, למע' מהשכל שהשפיע לו, בבחי' הפשטה. וכיון שגילוי נעלה זה אינו בהשכל שהשפיע לו, הרי מה שהתלמיד עומד על אמיתית הענין שהשפיע הרב, ה"ז בכח עצמו, באופן של התחדשות, וכמו נבון שמבין דבר מתוך דבר באופן של התחדשות.

ועוד דוגמא – מראיית פני הרב שמועילה ומסייעת בהבנת הענין, שזוהי המשכה מבחי' העצמיות, אבל כיון שאין זה שייך להשכל עצמו, הרי מה שמבין הענין הוא בכח עצמו.

וכ"ה בבירור דאו"ח – שעיקר הבירור בכח עצמו הוא באופן הב', שהסיוע ע"י האור שמאיר בגילוי אינו בגוף הענין עצמו, אלא נבדל ממנו, והעבודה היא בכח עצמו, כמו חידוש.

קכ. וזהו"ע החידושים דתושבע"פ, שזהו אמנם ע"י האור דתושב"כ שמאיר בגילוי אצל תנאים ואמוראים, אבל הוא כמו שהרב מאיר בעצם הענין, ועי"ז בא התלמיד לאמיתת הענין ע"י יגיעתו בכח עצמו.

וכמו אור הלבנה, שכאשר מקבלת מהשמש, אזי מאיר האור שלה. וכן בהולדת האשה, שעל ידה נעשה חידוש הולד, אף שמקבלת מהזכר. וכן בצמיחה, שההתחדשות היא בכח הארץ, אף שמתעורר ע"י זריעת הגרעין. וכן בדיבור, שמקבל ממוחין ומדות, אבל על ידו נעשה התחדשות ותוס' אור.

וחידוש זה הוא ביגיעה דוקא, כיון שכח עצמה היא בהעלם, ובגלל זה צריך לעוררו ע"י כח עליון.

וזהו"ע היגיעה בתורה אצל תנאים ואמוראים שע"ז נעשה לא רק גילוי ההעלם מחכמה הקדומה, אלא התחדשות מבחי' העלם העצמי. ובפרט ע"י היראה בנוגע לפס"ד בפועל לכוון לאמיתת רצון העליון.

קכא. וזהו"ע בן שנעשה עבד:

תורה – הוא בחי' בן, שעבודתו מאהבה ועונג, והכל הוא מכח האב; אבל כאשר מתייגע בכח עצמו בהעלמות והסתרים דקושיות ומתיירא לבוא לאמיתית הענין דרצה"ע – הרי זה כמשל הבן שמחדש ביגיע כפיו כשמתרחק מן האב, ועי"ז מגיע לתורה העצמית דעצמיות א"ס.

וכמו שעבד פשוט דוקא בא לבחי' העצמות, כמו"כ הבן שנעשה עבד, שמתייגע בתורה מתוך יראה וקב"ע, ה"ה מגיע בהעלם העצמי.

השמטות ותיקונים:

בד"ה תקעו ע' תס הערה 2, יש להוסיף:

וראה ד"ה בסוכות תשבו תשמ"א (סה"מ מלוקט ח"א ע' קסג [ובהוצאות הקודמות ח"ב ע' קכא])
הערה 6, שכ"ה (בכסא בא') בכ"מ בדא"ח. ועוד.

תודת המערכת נתונה לשולחי ההערות, ובקשתנו שטוחה לפני הלומדים והמעיינים לשלוח לנו את הערותיהם.

לזכות

שאול בן יוכבד

לרפואה שלימה וקרובה

ושלא יישאר שום רושם כלל